

INHOUDSOPGAVE

Dossier Nr. 1351, deel 3. Beleidskwesties KO; Voorstellen
omtrent uitvoering taak BVD

1.	Schr.HKO aan HBVD dd 13-9-50 betr.vragenlijsten voor personeel		13-11-50
2.	Schr.HD aan HBVD dd 13-11-50 betr.vragenlijsten personeel		16-12-50
3.	Schr.HPZ aan HB II betr.antecedenten-rapporten sollicitanten dd 4.4.51		4-4-51
4.	Schutblad CO 92740 betr.vragenlijsten		4-4-51
5.	Nota HACD aan HBVD betr.betrouwbaarheids- onderzoeken	CO 100844	
6.	Nota HKO aan PHBVD betr.voorstel wijzi- ging methode betrouwbaarheids- onderzoeken	CO 100844	
7.	Nota HKO aan HD betr.richtlijn vaststel- ling betrouwbaarheid	CO 100844	25-10-51
8.	Nota HKO aan HBVD dd 24-8-50 betr.veilig- heidsonderzoeken, met bijlagen		4-4-51
9.	Nota B IX aan HB dd 18-4-51 betr.veilig- heidsonderzoeken		18-4-51
10.	Nota HB aan PHBVD betr.veiligheids- onderzoeken	91657	29-5-51
11.	Afschrift aantekenblad CO 91657 betr. veiligheids- onderzoeken		23-10-51
12.	Nota HKO aan PHBVD dd 24-9-51 betr. veilig- heids- onderzoeken		24-9-51
13.	Opmerkingen KO 2 m.b.t. probleem veilig- heids- onderzoeken		okt. '51
14.	Afschrift aantekenblad CO 119273 Dis- onderzoeken		24-10-51
15.	Nota HBVD aan HB,HC,HD,HKO, betr.onderzoeken		7-11-51
16.	Schr.aan Hr.v.Maanen betr.Dis- onderzoeken		7-11-51
17.	Nota Dis/Str.aan Hr.Margadant dd 26-10-51 betr.Dis- onderzoeken		28-10-51
18.	Nota HKO aan HBVD dd 28-9-51 betr. Dis- onderzoeken	119273	28-10-51
19.	Nota HKO aan HBVD dd 10-1-51 betr.kwali - teit ID-werk	100594	20-6-51
20.	Nota HKO aan PHBVD dd 6-3-51 betr.critiek cursussen	104724	20-6-51
21.	Rapport KO 2 aan HKO dd 31-5-51 + nota KO 6 betr. opmerkingen cursisten	110352	20-6-51
22.	Nota KO 2 aan HKO dd 25-6-51 betr. ID- onderzoeken		25-6-51
23.	Schr. HKO aan PHBVD dd 21-7-52 betr. analyse-systeem verz.gegevens	144594	26-2-54
24.	Reorganisatietafel KO 2, Commentaar Noyon		26-3-58
25.	Memorandum Ko 2 betr researchwerk dd 15-12-52 met commentaar HB, HKEW,CVL + schutbladen CO 168702		
26.	Voorlopig voorstel plan nieuwe gebouw afd. KO (KO 2)		26-3-58
27.	Nota PHKO aan HD dd 25-3-53 betr.veilig- heids- onderzoeken		14-8-54
28.	Nota KO 6 aan PHD dd 30-12-52 betr. Wette- lijke regeling beveiliging		6-10-54

INHOUDSOPGAVE

Dossier Nr. 1351, deel 3. Beleidskwesties KO; Voorstellen
omtrent uitvoering taak BVD.

	No.	Ingelegd
29. Nota HKO aan HKA dd 25-6-53 met memo- randum betr.waarborgen rechtszekerheid		6-10-54
30. Notitie van E IX aan HE dd 2-5-56 betr. N. Martijnse		25-5-56
31. Nota HBVD aan HKO/KO 2 dd 16-6-56 betr. samenkomst militaire inl.diensten		30-8-56
32. Nota HKO aan HKA dd 18-9-56 betr.studie- rapporten buitenl.zusterdiensten		15-2-57
33. Nota HKO aan PHBVD dd 12-9-55 betr. evaluatiesysteem		8-5-57
34. Nota HKO aan HB dd 8-7-55 betr.door B VI/VII opgemaakte appreciaties van bepaalde bewegingen		10-5-58
35. Nota van HD aan alle secties dd 10-1-62 betr. behandeling veiligheidsincidenten		25-1-62
36. Nota KO/N aan HKO dd 8-6-61 betr. circu- laire inzake politie-optreden bij luchtvaartrampen	950	17-8-61
37. Nota HKO aan HBVD en HKCP d.d.juni '61 met bijlage: ontwerp-progr.cursus politie V.D.	948	17-5-62
38. Nota HKO aan PHE d.d.24-7-61 betr. opleiding pers.Vreemdelingendiensten	972	17-5-62

NOTA aan Hoofd BVD
van Hoofd D

Naar ik meen bestaan reeds geruimen tijd formulieren bij deze dienst, waarop sollicitanten een groot aantal gegevens moeten invullen (vorige werkgevers etc.) Zulks, begrijpelijkerwijze om voor het antecedentenonderzoek de rechercheurs een basis te geven.

Een van deze vragen luidt als ik het wel heb: "Welk geloof belijdt ge" of: "Belijdt ge een geloof, zo ja, welk", of iets dergelijks.

Dit zal ook wel ten behoeve van het antecedentenonderzoek zijn, want het antwoord op deze vraag kan het onderzoek vereenvoudigen.

Toch vraag ik mij af, of, gezien het glazen huis, waarin wij wonen, wij niet beter elke schijn van confessionele discriminatie kunnen vermijden.

Het is altijd mogelijk dat de een of andere afgewezen kandidaat gaat rondbazuinen wat hij allemaal heeft moeten invullen.

13-11-'50

w.g. Stall

3

Nota: voor de Heer L.I. van Laere
Hoofd B II

VERTROUWELIJK

Onder verwijzing naar enkele besprekingen, welke met U gevoerd zijn over de antecedentenrapporten van sollicitanten en naar aanleiding van Uw verzoek, moge ik U hieronder een aantal punten doen toekomen, waarmede naar mijn mening bij het opmaken van deze rapporten rekening ware te houden.

Op prijs zal ik het stellen, indien U Uw medewerking ertoe zoudt kunnen verlenen, opdat een en ander ter kennis van de betreffende rechercheurs wordt gebracht.

De verhoren.

In de rapporten waren de verklaringen van de gehoorde figuren in eigen woorden weer te geven. Te verkiezen ware wellicht de vorm, welke ook bij een proces-verbaal van verhoor gebruikelijk is. Deze methode waarborgt m.i. een grotere objectieve weergave.

De rapporteur kan aan het slot van deze verhoren zijn eigen bevindingen weergeven, zulks naar aanleiding van het huisbezoek, hetwelk hij heeft afgelegd.

Waar deze antecedentenrapporten een zeer voorname, zo niet de allerbelangrijkste rol spelen bij de beoordeling of betrokkene al dan niet wordt aangesteld, kunnen zij met niet genoeg waarborgen worden omringd.

Ik ben zelfs geneigd daarom alle gebruiken en voorschriften met betrekking tot het opmaken van een proces-verbaal hier van toepassing te willen verklaren (b.v. de 7 gouden w.'s)

Zo zal zoveel mogelijk behalve de naam ook de leeftijd en de functie van de gehoorde figuur vermeld moeten worden. Het is namelijk bij de beoordeling ener verklaring van veel gewicht te weten of een collega, dan wel een chef etc. aan het woord is.

Ik kan mij niet geheel aan de indruk onttrekken, dat het hebben van een bepaalde levensbeschouwing van de sollicitant, zij het onbewust, invloed heeft bij het opstellen van het rapport. In een bepaald geval werd bv. van een meisje, dat niet de kerk bezocht doch wel eens ging dansen, gezegd: "Voorzover in een dergelijk geval van betrouwbaar gesproken kan worden".

Wanneer dan dergelijke zinsneden samengesmolten worden met verklaringen van gehoorde personen is het niet wel mogelijk een juiste indruk bij het lezen te krijgen. Indien de rapporteur zich ervan bewust is, dat hij de verklaringen van zijn eigen indrukken en opvattingen gescheiden moet houden, zal het rapport aanzienlijk in waarde stijgen.

In sommige gevallen kunnen tegenstrijdige verklaringen nader worden onderzocht om de achtergrond te doorzien.

Ik memoreer b.v. het geval, waarbij de werkgever ongunstige verklaringen aflegde over de sollicitant en opmerkte zelfs geen getuigschrift te hebben willen afgeven. De sollicitant kan evenwel een door deze werkgever verstrekt en ondertekend zeer gunstig getuigschrift tonen.

Een dergelijk geval ware onmiddellijk te onderzoeken.

Het rapport

Bij de indeling van het rapport ware aan de navolgende punten aandacht te schenken, zulks ter bereiking van een duidelijk en leesbaar overzicht:

- a. Een marge vrijhouden van ca. 5 cm.
- b. Spatiëring tussen de regels bij verandering van onderwerp.
- c. Nummering der bladzijden van het rapport.
- d. Alle bijlagen nummeren en ter plaatse in het rapport naar het betreffende no. der bijlagen verwijzen.
- e. Persoonsnamen in hoofdletters of onderstreept.
- f. Duidelijk leesbaar de naam van de rapporteur vermelden. Het aangeven van het codenummer heeft bij dit soort antecedentenrapport weinig zin.
- g. In het rapport waren eerst op te nemen de personalia van de sollicitant, met vermelding der diverse adressen, waar betrokkene gewoond heeft. Vervolgens een tijdtabel, welk een eaneengesloten korte levensloop dient te geven. Bv.

1910	geboren te Amsterdam
1916-1922	lagere school te Amsterdam
1922-1927	H.B.S.-B te 's-Gravenhage
1927-1932	Econ.Hoge School te Rotterdam
1932-1934	Militaire dienst
1934-1939	werkzaam bij de K.L.M.
1939-1940	Militaire dienst
1940-1948	Rijksbureau voor Aardolieproducten
1948-1950	Ministerie voor Wederopbouw
1950-heden	werkeloos

Als derde punt volgen de personalia etc. van familieleden en inwonenden met vermelding van eventuele bijzonderheden en eventueel onder verwijzing (per geval) naar de genummerde bijlagen (bv. checkbriefjes, naslagresultaat Bev.Reg. etc.)

Ten vierde volgen uiteenzettingen van elke periode, genoemd in de tijdtabel onder vermelding der verhooren. Onder dit punt waren de data zo mogelijk op dag en maand nauwkeurig te vermelden.

Tenslotte volgt als vijfde punt de persoonlijke indruk van de rapporteur. Daarbij ware tevens te vermelden welke diploma's de sollicitant heeft getoond. Indien de sollicitant heeft opgegeven bepaalde examens te hebben afgelegd, doch de desbetreffende diploma's niet meer kan tonen, ware te vermelden op welke wijze is aangetoond of aannemelijk is gemaakt, dat betrokkene deze examens met gunstig gevolg heeft afgelegd.

Bij de opstelling van het rapport ware chronologisch te werk te gaan, uitgaand van de levensloop van de sollicitant. Thans komt het voor, dat achter-eenvolgens naar het tijdstip der verhooren een verslag wordt geleverd, doch dit kan minder overzichtelijk worden, indien het geregeld verloop van de carrière daardoor niet duidelijk tot uiting komt.

Algemeen

De rapporteur gelieve ervoor te waken, dat bij de sollicitanten geen ongemotiveerde verwachtingen worden gekoesterd. Zelfs al is de inhoud van een rapport gunstig, dan nog kunnen verschillende factoren zijn, die de rapporteur onbekend, die aanleiding kunnen geven de sollicitant te overgebelen. Het is niet aan de rapporteur te vragen om te overgebelen. Enkele malen ben ik nl. door si

ding te kennen gaven over een afwijzend bericht. "De rechercheur heeft gezegd" en dan volgt een aan de rechercheur toegeschreven uitlating, die als zij inderdaad heeft plaats gevonden, aanleiding kan geven tot het koesteren van hoop.

Nu wil ik hiermede niet zeggen, dat elke aan een rapporteur toegeschreven uitlating, dezerzijds voetstoots wordt aangenomen, doch in een enkel geval is wel gebleken, dat een kern van waarheid aanwezig was in de door de sollicitant geuite klacht.

Dit is dan ook de reden, dat ik het bovenstaande in Uw aandacht wil aanbevelen.

Dezerzijds wordt ten volle beseft, dat de rechercheurs met werk overkropt zijn. Waar bovendien het indienen van de rapporten zo spoedig mogelijk moet geschieden kan volstaan worden met het inleveren van het geschreven exemplaar. Het aanwezig zijn van een verschrijving of taalfout behoeft geen bezwaar op te leveren. De tijd om alles nauwkeurig te doen collationeren ontbreekt nu eenmaal.

Met deze omstandigheid wordt op de afdeling A.Z. dan ook ten volle rekening gehouden.

HET HOOFD PERSONEEL ZAKEN

w.g. D.J. Buurman

's-Gravenhage, 4 April 1951

Overgenomen van Schutblad CO. 92740/

Fdirecties

De bedoeling hiervan moet zijn en blijven een aan de overheidsinstanties dan wel ~~van~~ van bedrijven waar bijzondere veiligheidsbelangen bij betrokken zijn deze vragenlijsten te doen toekomen met advies deze voor het speciaal in de veiligheidsobjecten aan te stellen personeel (of reeds aangestelde) te gebruiken. De aldaar ingevulde lijsten kunnen dan tevens dienen als een goede basis voor een antecedentenonderzoek onzerzijds of van de zijde van de politie. Deze lijsten zijn bepaald te uitgebreid om door ons personeel in te vullen, aangezien wij ons uitsluitend hebben te beperken tot het verkrijgen van inlichtingen en gegevens op het stuk van politieke betrouwbaarheid en beveiligingsmogelijkheid.

KA, 28-11-850

w.g. F.

Plv. H/BVD

Er ontstond enig misverstand door het voegen van mijn (spontane) notitie bij dit stuk van KO, dat ik toen niet kende. Dit werd inmiddels opgehelderd.

T.a.v. hetgebruik van deze lijst voor eigen kandidaten heb ik uiteraard niet te beslissen.

Wat betreft het invoeren van deze lijst bij bedrijven staat wel vast dat dit als regel niet kan. Een bedrijf heeft zijn eigen wijze van personeel werven en beoordelen, en daarin steken wij ons liever niet. Wij maken wel aan de beveiligingsman van het bedrijf bekend, waarin wij geïnteresseerd zijn, en hoe hij dat verder te weten komt, is de zaak van het bedrijf.

Ik zou willen voorstellen dat een exemplaar van deze lijst bij D komt voor het geval er bedrijven komen die geen formulieren kennen en erom verzoeken.

11-12-'50

w.g. St21

Met het voorstel van H/D accoord aannemend dat het onzerzijds niet anders mogelijks om de lijsten meer productief te maken bij andere instellingen dan de onze. Tegen eigen gebruik geen bezwaar indien daaraan behoefte bestaat.

18-12-'50

plv. H/BVD

NOTA voor HBVD

Betr: Betrouwbaarheidsonderzoeken.

Origineel in CO 100844

Medema 5
Rapport CO.
H. KO, Jan. 03
KO 2.

N.a.v. het voorstel van D en de daarop betrekking hebbende adviezen van H/KO en H/B moge ik het volgende opmerken.

Inleiding

1 De enorme uitbreiding van het aantal betrouwbaarheidsonderzoeken noopt m.i. inderdaad tot een herziening van de tot nog toe gevolgde methoden. In de eerste plaats vanwege de fysieke onmogelijkheid om dit sterk gestegen aantal onderzoeken met de bij de eigen dienst en de bij de ID's beschikbare krachten tot een goed einde te brengen, in de tweede plaats omdat analyse leert dat de ernaar ten koste gelegde inspanning in geen redelijke verhouding staat tot het geboekte resultaat.

Deze laatste overwegingen van rendement echter zouden ook gegolden hebben indien het aantal onderzoeken niet ware gestegen.

2. Is er dus alle aanleiding om de inspanning die deze onderzoeken van alle betrokkenen vergen te verminderen - tezelfder tijd dringt zich het vraagstuk van de kwaliteit op. Hier dient men duidelijk te onderscheiden:

- a) de kwaliteit van de beveiliging: hebben BVD en ID's wel alles er uit gehaald wat er uit te halen was - zijn er geen onbetrouwbare elementen aan hun aandacht ontsnapt?
- b) de kwaliteit van de ongunstige gegevens: waren deze wel juist - zijn er geen valse beschuldigingen geuit?

De kwaliteit van de beveiliging behoeft m.i. niet noemenswaard te verminderen, een conclusie waartoe ook alle vorige adviseurs kwamen.

De kwaliteit van de gegevens is vaak aan twijfel onderhevig doch vormt een apart probleem, dat wel dringend om verbetering vraagt maar geen invloed uitoefent op de keuze: oude of nieuwe methode.

3. Uit het bovenstaande volgt dat er twee dingen moeten worden gedaan:

- a) de betrouwbaarheidsonderzoeken moeten worden gestroomlijnd.
- b) de betrouwbaarheid van de ID's moet worden opgevoerd.

Op beide problemen kom ik hieronder afzonderlijk terug.

Het stroomlijnen van de betrouwbaarheidsonderzoeken.

4 Dit is een probleem van efficiency waarbij er uiteraard naar moet worden gestreefd om verscheidenheid te beperken (standardisatie), overbodige arbeid uit te schakelen en knelpunten te vermijden.

5. Beschouwen wij de knelpunten het eerst. Het gaat hier in feite om de doorstromingscapaciteit van iedere schakel in de keten: klant - D - ACD - BIX of ID - D - klant. De zwakste schakel blijkt wel zeer duidelijk te bestaan uit BIX of ID.

Indien 3400 onderzoeken in 1951 bij de ID's aanleiding geven tot achterstanden als vermeld in het rapport van D dient dit aantal voor 1952 verlaagd te worden en desnoods een der andere schakels zwaarder te worden belast.

6. Vervolgens het vermijden van overbodige arbeid. Uit de analyse van D blijkt dat de meerwaarde, die door het instellen van een plaatselijk onderzoek wordt toegevoegd aan het altijd in eerste instantie verkregen eigen naslagresultaat, minimaal is. De conclusie ligt voor de hand dat dit voortgezette onderzoek dus in de meeste gevallen achterwege zou kunnen blijven waarbij tevens het voornaamste "knelpunt" (BIX of ID) in belangrijke mate zou worden ontlast.

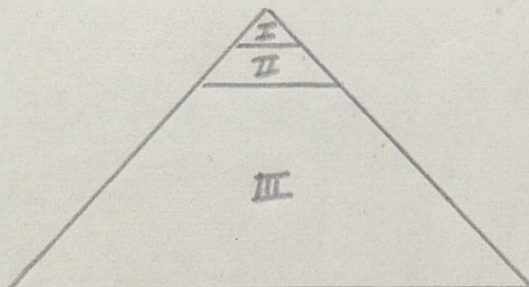
7. Andere overbodige werkzaamheden zijn : onnodige administratieve rompslomp en het meerdere malen onderzoeken van dezelfde persoon.

Aan het eerste is door het ontwerpen van speciale formulieren reeds zo goed mogelijk tegemoet gekomen. Voor het tweede ligt de fout bij de klant doch ook hieraan zal waarschijnlijk door de invoering van de nieuwe formulieren een einde komen.

8. Tenslotte de standardisatie. Het is van het hoogste belang dat wordt gewerkt met een vaste classificatie van "belangrijk" tot "minder belangrijk" met daarbij aansluitend een vaste methode van behandeling en een vaste nomenclatuur en administratie. Bij een massaprobleem als het onderhavige is de methode nummer één en moeten de wisselende eisen van iedere afzonderlijke klant hieraan ondergeschikt worden gemaakt. Dus niet zoveel methoden als er klanten zijn maar één uniforme methode waarmee allen naar behoren kunnen worden beveiligd.

De reeds boven gememoreerde formulieren zijn hier uiteraard reeds een stap in de goede richting.

9. Het totale aantal betrouwbaarheidsonderzoeken zal een pyramidale opbouw moeten vertonen in 3 groepen te verdelen:

10. De groep I omvat de allerbelangrijkste gevallen, die in ieder geval in aanmerking komen voor een BIX onderzoek. Het aantal wordt bepaald door het aantal beschikbare rechercheurs : om de gedachten te bepalen b.v. 500 stuks.

Hieruit volgt dat D zelf en niet de klant dient te bepalen of een A onderzoek gewenst is, aangezien anders kans bestaat dat dit aantal aanzienlijk wordt overschreden.

11. De Groep II dient als overloop-reservoir voor de Groep I en komt in aanmerking voor een nader onderzoek door de plaatselijke ID. Het aantal wordt wederom bepaald door de capaciteit van de plaatselijke ID's. Uit het rapport van B blijkt dat dit aantal de 3000 niet te boven mag gaan. Dit aantal dient echter voornamelijk gereserveerd te blijven voor het "natrekken" van de naslagresultaten van groep III, zoals hieronder nader wordt uiteengezet.

12. De groep III tenslotte zou dan het leeuwendeel van de betreffende onderzoeken omvatten. Hier wordt volstaan met een naslag bij ACD. Levert dit geen resultaat op dan wordt van verdere actie afgezien, tenzij van de ID van de plaats van inwoning bekend is dat zij nog niet "bij" zijn met hun volledige informatiekaarten; in dat geval volgt een administratieve controle ter plaatse. Levert de naslag wel resultaat op dan zal dat, gezien de dubieuze kwaliteit van de gegevens vaak aanleiding zijn het gegeven bij de plaatselijke ID te verifiëren en volgt een nader onderzoek in groep II. Het aantal naslagen in groep III is moeilijk te schatten maar is, afgaande op ervaringscijfers van ACD te stellen op circa 10.000 per maand of ruim 100.000 per jaar. In dien hiervan 3 % voorkomt levert dit reeds de 3000 onderzoeken van groep II op.

13. Recapitulatie

De betrouwbaarheidsonderzoeken worden, zoals tot nog toe gebruikelijk onderscheiden in 3 categorieën:

- A. Zeer belangrijke (leuntel-)posities
- B. Belangrijke posities
- C. Overigen.

Uit de categorie A worden 500 gevallen geselecteerd voor een onderzoek volgens groep I, een kleine rest gaat naar groep II. De categorieën B en C worden behandeld in groep III, met dien verstande dat voor categorie B nog ten overvloede een signaleringskaart in de BVD kartotheek wordt geplaatst (voor categorie C niet). De voorkomenden van categorie B (en eventueel ook C) worden in vele gevallen nog "nagetrokken" volgens groep II.

De betrouwbaarheid van de ID's

14. De betrouwbaarheid van de ID's en dus van het merendeel van onze gegevens dient met alle middelen te worden opgevoerd.

Het percentage van 3 % ten onrechte gesignaleerden is ontstellend hoog. Ik vraag mij echter af of er hier uitsluitend sprake was van ten onrechte gesignaleerd of dat een gedeelte van deze gevallen te wijten was aan het trekken van onjuiste conclusies uit overigens juiste feiten. Deze mening wordt ondersteund door het feit dat de overige adviseurs meermalen spreken van onbetrouwbare kartotheek-gegevens, een onjuiste formulering die m.i. juist de kern raakt van het falen van vele ID's.

De kartotheek immers mag nooit meer zijn dan een hulpmiddel tot het opsporen van uitvoeriger documentatiemateriaal; de stukken. Paradoxaal gezegd liegt de kartotheek nooit-slechts de stukken liegen.

15. Mijn ervaring is dat de politie over het algemeen te zeer de nadruk legt op de kartotheek ten detrimente van het overige documentatie materiaal. Zo zeer zelfs dat dit laatste soms geheel ontbreekt. Het is deze geestelijke instelling nu die moet worden veranderd: de in ons werk vaak zo weinig concrete feiten moeten worden vastgelegd met vermelding van zo veel mogelijk factoren (bron, omstandigheden, etc.) die voor een latere beoordeling van belang zijn. Dit alles moet worden gedocumenteerd en het resultaat, de kartotheek, moet worden gebazigd als middel om bij iedere navraag op deze bronnen terug te kunnen grijpen. Zo wordt de kartotheeknaslag routinewerk - het verstrekken van inlichtingen echter nooit: ieder geval moet kritisch worden gezien.

16. Om deze werkmethode ingang te doen vinden dienen KO en BSV de verbindingen in dezelfde geest op te voeden, terwijl ACD door het geven van administratieve richtlijnen de ID-documentatie in de gewenste richting kan duwen. Opvoeding en voorschriften moeten echter hand in hand gaan want zonder begrip blijven deze laatste een dode letter. Het is bovendien van primair belang dat de plannen en voorschriften van KO, BSV en ACD in nauw overleg worden opgesteld en daarna door de overige afdelingen worden goedgekeurd.

ACD hoopt voor 1 Juni een ontwerp "Administratieve Richtlijnen voor ID's" gereed te hebben.

Slotopmerkingen

17. Ik kan de mening van HB dat het "nieuwe systeem" zou moeten wachten op de sanering van de ID-kartotheken niet delen.

Integendeel: volgens het hierboven in de punten 9 e.v. geschetste systeem worden deze gegevens juist geverifieerd hetgeen tot nu toe niet gebruikelijk was.

18. Door het drastisch reduceren van het aantal aanvragen bij de politie vervalt uiteraard een groot deel der criminele inlichtingen, die de ACD-kartotheek nu eenmaal niet geven kan.

Deze zijn echter in belangrijke mate nodig als stok om een hond te slaan, d.w.z. zij geven de gelegenheid een politiek onbetrouwbaar element op criminele gronden te weren. Het verificatiesysteem nu schept juist de mogelijkheid om aanvullende criminele gegevens bij politieke onbetrouwbaarheid van de politie te verkrijgen. Mocht D het een doorslaand bezwaar vinden dat criminele gegevens zonder aanwijzingen van politieke aard niet aan het licht komen, dan ware te overwegen de RID voor een gedeelte der onderzoeken in te schakelen.

Noot: Binnen afzienbare tijd zal de RID ook over de strafbladen der Griffies beschikken (Alg. Politie Blad 5 Mei '51 blz.172)

19. Het is mogelijk dat het bovenstaande niet anders doet dan in andere woorden weergeven hetgeen in het rapport van D is uiteengezet. Ik heb echter getracht in de punten 9 t/m 13 een concrete formulering te geven die m.i. in het D-voorstel nog ontbrak.

001351, dl 3.

kop (ver. in 6#
00-1351
bijlage (D) van
pl. 44/340 30/1/51

Aan : plv. Hoofd B.V.D.

Van : Hoofd K.O.

VERTROUWELIJK.

No. : X 100844

Betn: Voorstel tot wijziging van methode m.b.t. betrouwbaarheids-onderzoeken voor de afdeling D.

Reg. met in CO 100844

Ingevolge Uw opdracht volgt hieronder mijn commentaar op het voorstel tot wijziging van de methode van betrouwbaarheids-onderzoeken voor de afdeling D.

In de eerste plaats zij opgemerkt dat ondergetekende reeds op de hoogte was van de voorbereidingen tot dit voorstel, doordat een van de samenstellers mij inlichtingen gevraagd heeft m.b.t. enkele in het rapport genoemde punten. Daardoor had ik mij reeds een voorlopig oordeel gevormd over de in het rapport behandelde materie, welk oordeel na kennisneming van het rapport geen wijziging heeft ondergaan.

Evenals de samenstellers ben ik van mening, dat de moeilijkheden die zullen voortvloeien uit de sterke vermeerdering van het aantal betrouwbaarheids-onderzoeken, alleen te vermijden zijn door een ingrijpende vereenvoudiging.

De vereenvoudiging, zoals deze in het rapport wordt voorgesteld, lijkt mij in de gegeven omstandigheden inderdaad de beste oplossing. In verband hiermede zou ik echter nog het volgende willen opmerken:

1. De vergelijkingsbasis lijkt mij wel wat smal. Persoonlijk heb ik het idee, dat bij 386 andere willekeurige gevallen het aantal gevallen dat in het rapport op 1. gesteld wordt wel eens hoger zou kunnen liggen. Het verdient daarom m.i. aanbeveling dit onderzoek nog eens uit te strekken over een veel groter aantal gevallen.
Maar zelfs indien het bovenbedoelde aantal groter dan 1 is, dan nog geniet m.i. de voorgestelde vereenvoudiging de voorkeur boven de oude regeling om de volgende redenen:
 - a. Door de grote hoeveelheid werk zou de kwaliteit van de onderzoeken dusdanig verminderen dat voor de betrouwbaarheid niet meer kan worden ingestaan.
 - b. De achterstand zou dermate toenemen, dat hij niet meer in te halen is.
2. Van de 386 hierboven bedoelde onderzochte personen, waren er 12 % gesignaleerd. Van dit aantal was 8 % ten onrechte gesignaleerd. Dit is niet zo ernstig als het lijkt omdat:
 - a. Waar de betrokken gesignaleerde toch een onderzoek wordt ingesteld en dan wel blijkt dat de gegevens in eigen documentatie onjuist zijn (door het onderzoek worden ze bovendien gecorrigeerd). /
3. Doordat het aantal onderzoeken bij het nieuwe systeem sterk vermindert, zal wat meer aandacht besteed kunnen en moeten worden aan de kwaliteit. Vooral ook "moeten worden" omdat het hier dan alleen gesignaleerde gevallen betreft. Er is dan m.i. alle aanleiding over te gaan tot invoering van het systeem waarover ik U reeds een rapport toezond, welk rapport voorlopig gedeponseerd moet worden. Het hierboven gestelde raakt tevens een aangelegenheid waarover ik onlangs Hoofd B.V.D. (ingevolge
 - ^b b. De redactie van het gros van die signaleringen zodanig is, dat onmiddellijk reeds twijfel ontstaat omtrent de juistheid van de gegevens.

een mondelinge opdracht) rapporteerde n.l. het slechter worden van het werk van de plaatselijke inlichtingendiensten van de Gemeente-politie.

4. Het gebruik van vragenlijsten, in de zin zoals ik dat U enige tijd geleden voorstelde, wordt bij invoering van het nieuwe systeem nog belangrijker. Het oordeel van een B.V.I. of B.V.A. omtrent een sollicitant zal beter gefundeerd zijn en dus de mogelijkheid om een spoor van onbetrouwbaarheid te onderkennen groter.
5. Van deze gelegenheid maak ik tevens gebruik het volgende onder Uw aandacht te brengen:

Overeenkomstig de met U gemaakte afspraak, zal binnenkort aan de rechercheurs van deze dienst een aantal psychologielessen worden gegeven.

Deze lessen zullen worden gegeven door de heer Sanders, (ex-assistent van Prof Waterink) een psycholoog die toegevoegd is aan de Centrale Personeelsdienst bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en die de dagelijkse leiding heeft van de zgn. Rijkspsychologische Dienst, een instelling welke binnenkort al het personeel dat in Rijksdienst wordt aangenomen zal gaan testen.

Tot heden gescheide dit testen bij diverse bureaux voor psychologisch onderzoek, maar dat zal dus in de toekomst Centraal geschieden.

De beveiligingsambtenaren van overheidsobjecten zullen na kennisgeving van het psychologisch rapport, nog beter in staat zijn hun oordeel te vormen. Er is dus alle aanleiding om van B.V.D. zijde dit streven naar centralisatie van psychologische onderzoeken te bevorderen, indien althans tussen Rijkspsychologische Dienst en Beveiligingsambtenaren van Overheidsobjecten de gewenste relatie zou kunnen ontstaan.

15 Januari 1951.

Original in Co 100844

22

Aan : Hoofd D.
Van : Hoofd K.O.

In verband met de bespreking tussen S.D. en K.O. 2, worden hieronder enkele wijzigingen voorgesteld in de "richtlijn bij de vaststelling van de betrouwbaarheid".

Er is in het algemeen geen tegenspraak tussen deze richtlijn en hetgeen op de cursussen behandeld wordt. Om een en ander, ook wat de details betreft, zoveel mogelijk bij elkaar te doen aansluiten worden de wijzigingen voorgesteld.

Het enige principiële punt is de gerichtheid van de beveiliging. In de richtlijn komt onvoldoende tot uitdrukking de beveiliging tegen sabotage, ondermijnende propaganda en insurrectie. Bij dit laatste moet niet gedacht worden aan de opstand zelf, maar aan de voorbereiding daartoe d.m.v. infiltratie e.d.

13 October 1951

Voorgestelde wijzigingen:

- (1) Punt II a. en b. samenvoegen en een nadere omschrijving geven van staatsgevaarlijke activiteit -(spionage, sabotage, ondermijnende propaganda en insurrectie)-.
- (2) In punt II c. niet spreken over een Communistische regeringsvorm, maar over "verbinding met agenten of vertegenwoordigers van de in bijlage (A) genoemde staten," "(de oude bijlage A wordt dan B en de oude bijlage B wordt C)".
- (3) Punt II e. vooronderstelt, dat voor de B.V.D. het gebruik voor subversieve doeleinden van de in bijlage te noemen organisaties bewezen is.
Er mag echter met recht worden getwijfeld, of dit bewijs de facto bij de dienst aanwezig is.
"Voor subversieve doeleinden", kan daarom beter vervangen worden door, "door extremistische organisaties".
- (4) Punt II f. hier zou nog bijgevoegd kunnen worden, "of het bezoeken van bijeenkomsten ten behoeve van die organisaties".
- (5) In punt II j. "omstandigheden" weglaten en een nieuw punt k. invoegen luidende: Persoonlijke omstandigheden welke een aanzienlijk risico opleveren voor de beveiliging (b.v. belangrijke schulden, aanzienlijke zakelijke belangen in enige Staat genoemd in bijlage A.; echtgeno(o)t(e), ouder(s), broer(s), zuster(s), kind(eren), schoonouder(s), zwager(s) of schoonzuster(s) woonachtig in enige Staat genoemd in bijlage A.
- (6) Punt II m. uitbreiden met "lidmaatschap of ondersteuning van een der in bijlage A vermelde organisaties".
- (7) In de punten III, IV en V de beveiliging tegen sabotage, ondermijnende propaganda en insurrectie tot uitdrukking brengen.
- (8) Een nadere omschrijving geven van positieve "gedragingen" in punt III.
- (9) Het is niet bijzonder duidelijk welke functies bedoeld worden onder III en welke onder IV. Het ware beter onder III te spreken over "functies", waarin de beschikking kan worden verkregen over, of kennis kan worden genomen van geheime of zeer geheime gegevens" en onder IV over, "vertrouwelijk en dienstgeheime gegevens".

- (10) De volgende wijzigingen van redactionele aard kunnen nog worden voorgesteld:
m.i. is de formulering van IV en V i.v.m. I niet juist: V werpt alle waarborgen bij II geschapen omver en maakt II, dat als bevel geredigeerd is tot richtlijn. Logischer is m.i. dan om II direct als richtlijn te formuleren, b.v. als volgt "Voldoende waarborgen..... worden in het algemeen niet geacht te bestaan, indien t.a.v. de betrokken persoon wordt beschikt over gegevens.....". In ieder geval is voor een incidentele beperking van de werking van II, als in IV geschiedt ("zij het met dien verstande aanleiding hoeft te geven"). naast het bepaalde in V geen plaats.
- (11) Punt II i. is dunkt mij een volslagen willekeurige scheiding: De commissie, die dienstweigering moet beoordelen gaat slechts na, of de mening van de betrokkene voldoende gefundeerd is. Ook al is de mening nog zo links extreem, het kan een wettige grond zijn. Bovendien zal onwettige dienstweigering worden gestraft en dan onder punt II h. vallen.
- (12) Punt II k. lijkt me wat beperkt, familie relaties zouden wellicht hier ook onder gebracht kunnen worden.

Van Wsvd. Kox 91657

Van Wsv.

Ik heb dit onderwerp (Verlichtings-
onderzoek) besproken met H.D. Die
had bezwaren tegen het houden of
aanwijzen van de bronnen enz. in de
rapporten; en technisch bezwaard, omdat
bij de rapporten dan zo' niet kan
doorzenden, doch ze zijn moeten
aanwerken, waardoor geen feitueel
berisikbaar is. ..

De voorgestelde oplossing is bijgevoegd
geschikt is het resultaat van besprekingen
tussen H.O., H.D. en mij. -

Wsv.

Van K.O. (W.v.d. Heerd)

Van Wsv.

Jaar van K.O. de praktische
uitwerking van zijn voorstel, m.g.w.
Model van de feitelijke enz. met
een concreet voorbeeld, zodat

Amendement bevestigd hoe het proces
in de praktijk zal gaan. -
(besproken met W. B. V. D.)

4-8-1950

W. B. V. D.

RAPPORT VAN ONDERZOEK

Betreffende:

Bron:

Betrouwbaarheid bron:

Waarschijnlijkheid gegevens:

Rubr. :

Nummer:

Datum :

Bevindingen:

Dienst:

Rapporteur(s)

Paraaf rapporteur(s)

Gezien:

Dit rapport
bestaat uit
— bladzijde(n)

Aan: Hoofd B.V.D.
Van: Hoofd K.O.

Betr.: Veiligheidsonderzoeken
Bijl.: 5.

Ko x 91657

VERTROUWELIJK

Naar aanleiding van Uw opdracht om aan te geven hoe het voorstel tot verbetering van de veiligheidsonderzoeken in de praktijk zal moeten werken, treft U hierbij aan een voorbeeld met toelichting.

In mijn rapport van 4 Juli 1950, dat volledigheidshalve hier weer bij gaat, wordt onder aan bladzijde 2 gesproken over "formulieren" en op bladzijde 3 over een "samenvattend rapport". Hierbij gaat een model van zo'n formulier (1.) met een toelichting (2.), terwijl U van het samenvattend rapport eveneens een model (3.) met toelichting (4.) aantreft.

24 Augustus 1950.

CRS

1 bijlage 5.

2.1
02.214.1

8/4
UITGEBOKT

Toelichting formulier rapport van onderzoek.I. Algemeen.

Het hieronder gestelde dient om te komen tot een verbetering van de veiligheidsonderzoeken.

Een veiligheidsonderzoek is in het algemeen elk onderzoek dat ingesteld wordt door een binnenlandse veiligheidsdienst en onmiddellijk verband houdt met diens inlichtingen- of veiligheidstaak. Dit is dus zowel een antecedenten-onderzoek naar iemand die benoemd zal worden in een vertrouwensfunctie, als een onderzoek naar de achtergrond van een incident, als een willekeurig onderzoek naar iemand die verdacht wordt van subversieve activiteit.

II. Principes.

1. De onderzoeker die belast is met het verzamelen van gegevens dient de redenen van wetenschap te vermelden. Hiermede wordt tweërlei doel gediend:
 - a. De chef van de onderzoeker is beter in staat de waarde van het gerapporteerde te beoordelen.
 - b. Het zal in de toekomst altijd mogelijk zijn na te gaan op welke wijze en van wie (met uitzondering van de gegevens verstrekt door geheime berichtgevers) de gegevens werden verkregen.
2. Indien de gegevens niet door eigen waarneming zijn verkregen, dient de onderzoeker een waardering te geven van de betrouwbaarheid van de bron en de waarschijnlijkheid van de gegevens. Hierdoor is de chef van de onderzoeker weer beter in staat tot evalueren.
3. Indien de onderzoeker twijfelt aan de objectiviteit van de berichtgever, dan dient deze twijfel in het rapport tot uitdrukking te worden gebracht.

III. Formulier.

1. In de rechterbovenhoek wordt overeenkomstig het Rubriceringsvoorschrift 1949 de rubriek aangegeven.
2. Bij "Betreffende:" wordt ingevuld de naam en eventueel nog nadere gegevens die kunnen dienen om de persoon of zaak duidelijk aan te geven.
3. Als datum wordt ingevuld de datum waarop het rapport wordt opgemaakt (De datum waarop het onderzoek werd ingesteld dient te blijken uit het gestelde onder "Bevindingen")
4. Als nummer wordt ingevuld het nummer van het overzicht waarvan dit rapport een onderdeel is. Dit overzicht zal als regel samengesteld zijn uit een aantal rapporten, die doorlopend worden genummerd (~~De nummering van het overzicht is 400 en het nummer van het rapport 6~~).
5. Onder "Bron" wordt een korte omschrijving gegeven van de bron waaruit de gegevens werden geput. Indien het om veiligheids- of andere redenen beslist ongewenst is de geheime berichtgever te noemen, dan kan volstaan worden met het geven van een nummer of codenaam. Vermeden moeten dus worden aanduidingen als "een geheime berichtgever", "een betrouwbare bron" e.d.
6. Voor het aangeven van de betrouwbaarheid van de bron, make men gebruik van een der volgende aanduidingen:
 - Volkomen betrouwbaar.
 - Doorgaans betrouwbaar.
 - Tamelijk betrouwbaar.
 - Niet altijd betrouwbaar.
 - Onbetrouwbaar.
 - Betrouwbaarheid onbekend.
7. Voor het aangeven van de waarschijnlijkheid der gegevens, make men gebruik van een der volgende aanduidingen:
 - Bevestigd door andere berichten.
 - Waarschijnlijk juist.
 - Mogelijk juist.
 - Juistheid twijfelachtig.
 - Onwaarschijnlijk.
 - Juistheid kan niet worden vastgesteld.
8. Onder "Bevindingen" geeft de onderzoeker duidelijk en nauwkeurig aan de door hem verzamelde gegevens, op welke wijze ze werden verkregen (bv. onder dekmantel) alsmede indien nodig een nadere omschrijving van de betrouwbaarheid van de bron of de waarschijnlijkheid van de gegevens (Indien de onderzoeker dus bedenkingen heeft t.a.v. de objectiviteit van de bron dienen deze hier te worden vermeld).

(2.) vervolg.

9. Onder "Dienst" wordt ingevuld de naam of de codeaanduiding, waarmee de dienst waartoe de rapporteur behoort wordt aangeduid.
10. Onder "Rapporteur(s)" wordt vermeld de naam van de rapporteur (Indien er meer dan een rapporteur is worden alle rapporteurs vermeld).
11. De rapporteur waarmerkt d.m.v. zijn paraaf het rapport.
12. Na kennisneming van het "rapport van onderzoek" en vergelijking met het "Overzicht van verzamelde gegevens" wordt het rapport van onderzoek door de chef van de rapporteur voor gezien geparafeerd.
13. De rapporten van onderzoek worden als regel in enkelvoud gemaakt, zij dienen te worden geschreven met inktpotlood of met de pen.
14. Voor elke nieuwe bron wordt een nieuw formulier gebruikt. Er komen dus afzonderlijke rapporten van: naslag in de eigen administratie, controle bij bevolkingsregister, interview met werkgever, buurman, volgactie enz.
15. Bestaat een rapport uit een aantal bladzijden, dan wordt onder aan blz.1 vermeld hoeveel bladzijden het rapport in totaal telt. De volgende bladzijden worden, beginnende met blz.2, doorlopend genummerd. Het rapport wordt afgesloten met het woord: "Einde".

OVERZICHT VAN VERZAMILDE GEGEVENS

Betreffende:

Soort van onderzoek:

Stand van onderzoek:
(gesloten-afgelast-opgeschort-lopende)

Referentienummer:

Rubr. :

Nummer:

Datum :

Gegevens:

Dit overzicht is samengesteld uit ___ rapporten van onderzoek

Dienst:	Samengesteld door:	Paraaf samensteller:	Gezien: chef
	Bijlagen:		Dit overzicht bestaat uit ___ bladzijde(n)

Toelichting "Overzicht van verzamelde gegevens".

I. Algemeen.

Wanneer een onderzoek is afgesloten of in een zodanig stadium is gekomen, dat het gewenst is om aan de opdrachtgever mededeling van de verzamelde gegevens te doen, dan wordt aan de hand van de op deze zaak betrekking hebbende "Rapporten van Onderzoek" het "Overzicht van verzamelde gegevens" samengesteld.

Met weglating van alle gegevens die voor degene die het overzicht zal ontvangen niet noodzakelijk zijn, wordt een zakelijke beschrijving gegeven m.b.t. de te onderzoeken zaak of persoon.

Bronnen worden dus niet genoemd en er wordt geen mededeling gedaan van de wijze waarop de gegevens verkregen zijn. Heeft de onderzoeker bedenkingen t.a.v. de betrouwbaarheid of de objectiviteit van de bron of de waarschijnlijkheid der gegevens, dan behoren deze in het overzicht te worden opgenomen.

II. Formulier.

1. Als "Datum" wordt ingevuld de datum waarop het overzicht werd samengesteld.

2. Als "Referentienummer" wordt ingevuld het nummer waaronder de verzoeker het verzoek tot het instellen van een onderzoek uitzond.

3. Bij "Soort van onderzoek" wordt de aard van het ingestelde onderzoek vermeld (bv. administratie naslag - uitgebreid onderzoek - enz.).

4. De verkregen gegevens moeten in het overzicht zoveel mogelijk chronologisch worden gerangschikt.

5. Het overzicht wordt - indien niet anders is bepaald - in tweevoud opgemaakt.

Het eerste exemplaar wordt aan de verzoeker gezonden (B.V.D. of t.a.v. B.IX de afdelingen van de B.V.D.).

Het tweede exemplaar wordt tezamen met de rapporten van onderzoek, waaruit het overzicht is samengesteld, opgeborgen in het archief (t.a.v. de plaatselijke inlichtingendiensten hun archieven en t.a.v. B.IX het B.V.D.-archief.).

(5)

Aan: Hoofd B.V.D.
Van: Hoofd K.O.

Betr.: Veiligheidsonderzoeken
Bijl.: ?

8^a 2
+
VERTROUWELIJK

9 November 1949 zond ik aan p.v. Hoofd B.V.D. een brief, die als bijlage 1 hierbij gaat. Sinds die datum heb ik met meer nadruk op de cursussen het onderwerp "Veiligheidsonderzoeken" behandeld en met groter oplettendheid als tevoren ogen en oren de kost gegeven in de hoop tekenen van verbetering waar te nemen. Deze hoop is voor een groot gedeelte ijdel gebleken. Vele rapporten demonstrenen nog steeds een behandeling van deze onderzoeken, die lieden die weinig op hebben met onze dienst, een prachtige aanleiding zou geven tot gerechtvaardigde critiek. Het gaat hier om een van de meest kwetsbare punten in ons werk en fouten in de zin als hierboven bedoeld moeten als zeer ernstig worden beschouwd.

1
2
De verantwoordelijkheid van degene die het onderzoek instelt, is hier tweërlei. In de eerste plaats t.o.v. de veiligheid van de Staat. Een slordig en onvulledig ingesteld onderzoek kan leiden tot het plaatsen van personen in functies waarin ze om veiligheidsredenen niet thuis horen. In de tweede plaats is hier aanwezig een sociale verantwoordelijkheid. Wanneer door een niet goed ingesteld onderzoek iemand sociaal schade wordt gedaan, dan is dit ook ernstig.

De beginselen die door mij in het hierbijgaande schrijven zijn genoemd, werden enkele weken geleden ook besproken in een cursus aan hoger personeel. Men was het volkomen met mij eens, dat het loslaten van de principes die werden aangegeven, moest leiden tot misstanden op dit gebied.

Ik heb mij afgevraagd hoe het mogelijk is, dat hier tussen theorie en praktijk zulk een grote kloof bestaat en hoe het mogelijk is dat politiemannen, van wie ten aanzien hiervan toch grote nauwgezetheid verwacht mag worden, hier vaak zulke ernstige fouten maken. Ik heb een gedachte hierover ontwikkeld en deze ook niet onder stoelen en banken gestoken en ontdekt dat deze door vele politiemannen die ik hierover sprak, werd aanvaard.

De politie legt, bij de vervulling van haar normale werk, de resultaten van onderzoeken vast in processen-verbaal en rapporten, die een hoge graad van nauwkeurigheid bezitten. Hebben ze deze niet, dan heeft dit voor de onderzoeken direct onaangename gevolgen. Hij moet dus wel de nauwkeurigheid zo goed mogelijk betrachten. Bij een veiligheidsonderzoek (antecedentenonderzoek) ligt de zaak heel anders. Dit onderzoek leidt niet tot een vervolging en er zijn niet allerlei openbare functionarissen die het onderzoek beoordelen. De beslissing n.a.v. het resultaat wordt in het geheim genomen en de gronden waarop deze beslissing steunt, wordt de betrokkenen niet medegedeeld, terwijl beroep niet mogelijk is. Deze gedragslijn (die echter nooit vermeden kan worden) opent de deur voor onregelmatigheden en de enige manier om ze te voorkomen is een nauwgezette en voortdurende controle op het inacht nemen van de fundamentele regels.

De grote vraag die hier rijst, is: op welk niveau moet de verantwoordelijkheid gelegd worden? (Hier wordt bedoeld de verantwoordelijkheid in eigen kring, dus niet tegenover de buitenwereld) Bij de onderzoekers, bij hun chefs of bij de B.V.D.?

Bij de onderzoekers, meent men wel eens. Men zegt dan: "Indien men de onderzoekers in dit opzicht niet meer kan vertrouwen, kunnen we dan maar niet beter stoppen". Men vergeet daarbij echter, dat die onderzoeker ook een mens is met vele menselijke zwakheden. De praktijk wijst hier de weg. Het is vele malen gebeurd, dat om de een of andere reden een onderzoeker zich schuldig maakte aan een beginselfout in de zin zoals in dit schrijven bedoeld. Vaak waren deze fouten het gevolg van slordigheden, die weer hun oorzaak vonden in overbelasting en zo zouden verschillende oorzaken genoemd kunnen worden, waarbij de betrouwbaarheid niet eens in het geding kwam. Indien de verantwoordelijkheid bij de onderzoeker wordt gelegd, komt dit in de praktijk hierop neer, dat al hetgeen deze rapporteert, wordt aangenomen als vaststaand. Deze gedragslijn is m.i. om de bovengenoemde reden ongewenst.

De verantwoordelijkheid moet berusten bij de B.V.D., menen anderen. Hiertegen rijst een ernstig bezwaar. Indien de onderzoekers via hun chefs de rapporten zouden inleveren op de manier zoals wij menen dat dit moet geschieden, dan zijn deze rapporten vanwege de daarin genoemde bronnen of om andere redenen niet geschikt om door de B.V.D. zo doorgezonden te worden. Het omwerken zou een dermate omvangrijke arbeid veroorzaken, dat deze gedragslijn om praktische redenen moeilijk gevolgd kan worden. (Toch zou m.i. deze oplossing te verkiezen zijn boven de eerstgenoemde)

Dan blijft over de derde en m.i. beste oplossing, die het meeste aansluit bij de praktijk, het eenvoudigste is en voldoende waarborgen biedt voor een uitvoering in de zin zoals ondergetekende meent dat noodzakelijk is. Bij de inlichtingendienst van het Haagse politiecorps is men n.a.v. fouten (negeren van de beginselen meermalen in dit schrijven genoemd) gekomen tot een reorganisatie die de rechercheurs veel minder vrijheid laat als vroeger en een ideale oplossing ten deze nabijkomt. Deze reorganisatie komt in grote trekken hierop neer, dat de rechercheur thans de redenen van wetenschap moet vermelden. Deze komen niet in het rapport, maar op een apart stukje papier. Deze stukjes papier worden gevoegd bij het archiefexemplaar van het rapport. De chef van de inlichtingendienst kan op deze wijze de verantwoordelijkheid dragen.

De B.V.D. bezit een boekje getiteld: "Counter Intelligence Investigations" (van het Counter Intelligence Corps van het Amerikaanse Leger). Dit boekje handelt voor de helft over anteceden-tenonderzoeken. Enkele principes zijn als basis genomen. Deze principes hebben betrekking op het instellen van deze onderzoeken en het weergeven van de gegevens; alles zeer eenvoudig, duidelijk en onaantastbaar. In de geest van dit werkje zie ik t.a.v. ons de volgende oplossing: De onderzoekers gaan op stap met een aantal gelijke formulieren. (Het beste blocnotes hiervoor te gebruiken). Voor elke

inlichtingenbron wordt een nieuw vel gebruikt. Het neergeschrevene moet in overeenstemming zijn met de beginselen in dit schrijven verschillende malen genoemd. Na afloop van het onderzoek maakt de onderzoeker een samenvattend rapport, waarin slechts voorkomen de gegevens die de B.V.N. nodig heeft. Dit rapport, plus formulieren, levert hij in bij zijn chef, die de verantwoordelijkheid draagt voor het rapport. Deze zelfde gedragslijn kan in onze eigen dienst worden gevolgd, waarbij dan het hoofd van de onderzoeksectie in de plaats treedt van het hoofd van de plaatselijke inlichtingendienst.

4 Juli 1950

CR
Z

bijlage behoren nr 14 (5)

86
AFSCHRIJF

Aan: plv. Hoofd B.V.D.
Van: Hoofd L.O.

VERTROUWELIJK

Op de cursussen aan personeel van de B.V.D. en de Gemeentepolitie wordt het onderwerp "Het instellen van een veiligheidsonderzoek" behandeld.

Tot enkele maanden geleden werd er bij de behandeling van deze stof van uitgegaan, dat aan bepaalde principes, die aan elk onderzoek ten grondslag liggen, in dit gezelschap geen aandacht besteed behoefde te worden.

Zowel uit rapporten als uit uitlatingen is mij gebleken, dat aan deze principes of geen of te weinig aandacht besteed wordt.

In verband hiermede omvat de behandeling van deze stof thans ook bovengenoemde principes, die vastgelegd zijn in het geschrift dat hierbij gaat en die in het kort op het volgende neerkomen:

1. De bron van informatie moet vermeld worden. Doet men dit niet, dan heeft men geen enkele zekerheid omtrent de betrouwbaarheid van het bericht. Deze vermelding van de bron behoeft vanzelfsprekend niet te omvatten de naam van een informant, maar wel het feit dat men deze informatie heeft van een informant. Deze kan men, bij wijze van spreken, steeds als X aanduiden, met de eerste maal een waardering van deze bron.

De verdere bronnen kan men rustig noemen. Wanneer men een open bron aanboort; waarom deze bron dan niet genoemd? Wanneer men door observatie iets vastgesteld heeft; waarom dit dan niet vermeld? Dit vermelden van bronnen vergroot onze mogelijkheden om de betrouwbaarheid van het bericht vast te stellen.

Voorbeeld:

Het bericht dat iemand Waarheids-lezer is kan op verschillende manieren ontstaan:

- a. Het is vastgesteld door volgen
- b. Men heeft door penetratie een lijst van Waarheidslezers bemachtigd.
- c. Een informant verschaft het bericht.
- d. Men heeft dit door een handige manipulatie in het huis van de betrokkene vastgesteld.

Wanneer men a, b, c en d een waarderingscijfer t.o.v. de betrouwbaarheid zou geven, zouden al deze cijfers waarschijnlijk verschillend zijn.

Hoe beter we de betrouwbaarheid kunnen beoordelen, hoe dichter we bij het ons gestelde doel komen.

2. Geen conclusies geven, maar feiten vermelden.
(Zie het hierbijgaande geschrift).

3. Indien men ten aanzien van de objectiviteit van de bron bedenkingen heeft, is het zaak deze in het rapport te vermelden.

(Zie het hierbijgaande geschrift).

Het lijkt mij noodzakelijk dat niet alleen de opleiding, maar al degenen die regelmatig met de uitvoerders van het veiligheidsonderzoek in aanraking komen, niet nalaten telkens weer te wijzen op het belang van de aangegeven gedragslijn.

9 November 1949

Hoofd K.O.

ck
/

X-9.

AAN: HB.
VAN: B K.

Veiligheidsonderzoeken.

Teneinde het opgeworpen systeem aan de praktijk van het onderzoek te kunnen toetsen, dient men onderscheid te maken tussèn de verschillende vragen die om een oplossing vragen.

1. De meest voorkomende vraag: Onderzoek naar de antecedenten van X. Een dergelijk onderzoek wordt als regel op de volgende punten ingesteld:
 - a. levensloop
 - b. opleiding
 - c. criminele antecedenten
 - d. politieke antecedenten
 - e. godsdienst
 - f. geaardheid - liefhebberijen e.d.
 - g. de alles overheersende vraag: betrouwbaarheid.

De vragen a t/m c vinden als regel vanzelf hun beantwoording langs de wegen van bevolkingsbureaux - scholen - universiteiten - kaartsystemen bij politie - R.I.D. - griffies - etc..

De Godsdienst is naast de vermelding op de bevolkingskaart, verder na te gaan bij ambtsdragers van de diverse kerkgenootschappen..

Met de politieke antecedenten, met de zo noodzakelijke achtergronden als betrouwbaarheid ^{etc.} ligt het anders. Tot vaststelling hiervan is het uiteraard noodzakelijk bronnen te raadplegen en personen te horen.

Voor zover dit open bronnen zijn, kan vermelding als zodanig zonder bezwaar plaatsvinden. Worden bronnen geraadpleegd, die geen prijs stellen op openbaarmaking, dan dienen deze gegevens enigszins gecamoufleerd te worden weergegeven. De Dienst der Belastingen, banken e.d. kunnen hiertoe worden gerekend.

Het horen van personen is in dit verband een geheel op zichzelf staand deel van het onderzoek.

Over het weergeven van hun indrukken rijzen meestal de moeilijkheden en de reacties hierop zijn als regel de volgende:

Bewijzen de verklaringen onomwonden een goede of verkeerde politieke instelling van de betrokkene, dan blijven de reacties uit.

Rijst echter twijfel aan de betrouwbaarheid, hetgeen in het rapport tot uitdrukking komt, dan wordt gevraagd om meer en duidelijker gegevens. Hier raakt men m.i. het kernpunt van de inhoud van het CO 91657.

De betrokken veiligheidsambtenaar moet een beslissing nemen op gegevens, die hem onvoldoende steun bieden en tracht uit het rapport meer te lezen, dan het wil weergeven. Op allerlei wijzen tracht hij zich zekerheid te verschaffen, waarna als regel een nader onderzoek op speciale door hem aangegeven punten wordt gevraagd.

Slaagt een dergelijk onderzoek, dan is de moeilijkheid overwonnen.

Blijken alle pogingen vruchteloos, dan gaat men over tot analyse van de bronnen om de twijfelverwekkende verklaringen na te kunnen gaan.

Dit laatste wil men kennelijk bevorderen door het invoeren van de formulieren.

Eendergelijk geval, dat dus tot het uiterste moet worden gegaan om de gegevens te analyseren, komt slechts zelden voor en als regel is een kort gesprek met de rechercheur voldoende om terzake de nodige zekerheden te verwerven.

In het algemeen moet terdege worden overwogen hoe bepaalde verklaringen worden verkregen.

Soms geschiedt dit, doordat een informant zich uitsprekt in het besef, dat zijn naam buiten alles blijft. In enkele gevallen is een informant zich niet eens bewust, dat hij in een algemeen gesprek een verklaring aflegt en dient het onderwerp na even te zijn aangeroord, weer te worden verlaten.

Daarbij komt dat de mens in alle omstandigheden niet gelijk is en vandaag iets beweert, wat hij morgen in een andere vorm zou mededelen. Met al deze factoren dient de rapporteur rekening te houden en de verklaringen tot de juiste draagwijdte terug te brengen.

2. De onderzoeken naar bepaalde feitelijkheden. Deze rapporten zullen veelal uit resultaten van zintuigelijke waarneming ontstaan, eventueel bevestigd door overlegging van bewijsstukken of dergelijke. Op grond van vorenstaande lijkt mij de invoering van deze formulieren niet bevorderlijk:
 1. doet het de papierlawine toenemen;
 2. is de noodzaak tot het teruggrijpen gebleken slechts in enkele gevallen aanwezig te zijn;
 3. is het nagaan van de bronnen een zaak, die met de rechercheur te allen tijde kan worden besproken;
 4. zijn de wensen t.a.v. de onderscheiden afdelingen verschillend, terwijl men die wensen gaarne tot uitdrukking ziet gebracht.

Bij afwezigheid van de rechercheur komt het wel eens voor, dat men bij lezing van een oud rapport vraagt, welke open bronnen geraadpleegd zijn of met welke personen is gesproken. Om op dit gebied moeilijkheden of onnodig werk te voorkomen, zou de rechercheur na sluiting van zijn concept-rapport onder zijn codenummer een streep kunnen trekken. Onder deze streep zou hij de geraadpleegde bronnen kunnen noemen, alsmede namen en adressen van informanten. Deze laatste gegevens worden dan niet verwerkt in het uitgaande rapport. Het komt wel voor, dat iemand onder cover benaderd wordt. Het wordt dan wel eens

moeilijk, zo niet onmogelijk, om een dergelijke informant met zijn vroegere verklaring te confronteren. Weet men echter de naam, dan kan hij als het moet openlijk gehoord worden. Deze mogelijkheid zal mede bevorderen, dat de rechercheur geen woord meer schrijft dan hij kan verantwoorden.

18-4-1951.

Frankrijk

Abt. v. Bijh. quasi hier in de gederde:
"Wat is voor mij de gemakkelijkste methode."
Uitgangspunt dient echter te zijn:
"Welke methode biedt de grootste mogelijk
veiligheid." Quasi nu daar in uit
de verliere de argumenten en d'eer v. de
hun veronder. 18-4-51

X-10

AAN: Plv. HBVD.
VAN: HB.

No.: 91657.

Naar aanleiding van de door Hoofd KO ingediende voorstellen tot verbetering van de veiligheidsonderzoeken, waartomtrent mij door U om advies werd verzocht, moge ik U het volgende berichten.

Met het oog op de zeer uiteenlopende aard van de veiligheidsonderzoeken - afhankelijk als deze zijn van de persoon of zaak, waarop zij betrekking hebben - ben ik er geen voorstander van, de rapporteurs aan een bepaalde vorm voor hun rapporten te binden. Het bezigen van bepaalde, voorgeschreven formulieren moge wellicht een gemak zijn bij eenvoudige, routine onderzoeken, dergelijke voorschriften zullen juist als een belemmering worden gevoeld bij onderzoeken, die boven dit niveau uitgaan en waarbij dus veel ruimte moet worden gelaten aan het inzicht en het initiatief van de rapporteurs. Om deze redenen voel ik dus niets voor een systematisering, die als een keurslijf zal worden aanvoeld en het initiatief dreigt te doden. Bovendien voorziet ik, dat een aantal korpschefs zich tegen een voorgeschreven systeem van onderzoek zal verzetten, in welk geval wij geen middelen zouden hebben hen te dwingen.

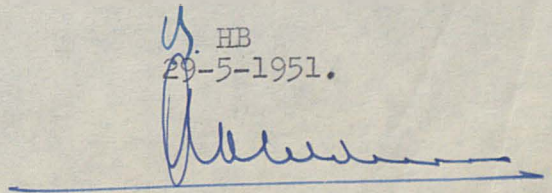
Een praktisch bezwaar lijkt mij voorts de uitbreiding van het aantal papieren, welke de invoering van een "samenfattend rapport" zal meebrengen. Waar het streven van iedere administratie, ook al zou er geen papierschaarste bestaan, gericht moet zijn op vereenvoudiging en beperking, dient n.m.m. ook in dit geval te worden gestreefd naar beperking tot het strikt nodige.

Belangrijker dan de vorm der rapporten acht ik het ontstaan van juiste inzichten bij de rapporteurs, zodat zij uit eigen beweging hun definitieve rapporten dusdanig afleveren, dat de lezer een objectief beeld van de onderzochte persoon of zaak ontvangt. Daartoe dient hun een juist inzicht in de behandeling daarvan te worden bijgebracht. Dit inzicht kan ontstaan zowel door de cursussen van KO als door besprekingen met betrokkenen in incidentele gevallen.

7 naderen
Hoewel ik dus niet instem met het voorschrijven van een bepaald werksysteem, acht ik verstrekking van algemene richtlijnen omtrent de taak van de IDen en de inrichting van hun administratie enz., uiteraard onontbeerlijk.

// Ik stel mij voor U binnenkort terzake voorstellen te doen, waarbij ook aandacht zal worden besteed aan de verbetering van de wijze van onderzoek door de Politieverbindingen.

U. HB
29-5-1951.

11 ~~st~~

Afschrift aantekenblad CO 91657 Veiligheidsonderzoeken

H.B.

Ik zou er de voorkeur aan geven, indien de onderzoekende ambtenaren het juiste inzicht zou kunnen worden bijgebracht, zodat zij uit eigen beweging hun definitieve rapporten dusdanig maakten, dat men een volkomen objectief beeld van de onderzochte persoon of zaak kreeg. Door de ambtenaren voor te schrijven met de formulieren te werken worden zij tot een bepaald werksysteem gedwongen, dat hetzelfde resultaat zou moeten boeken als inzicht in de juiste behandeling.

Enthousiast ben ik er niet voor, maar als men de overtuiging heeft, dat het niet anders kan, ware het noodgedwongen te aanvaarden.

5-9-1950 B II

Aan H.B.

Gaarne zie ik van U alsnog het oordeel tegemoet. Acht U dit voorstel en formulieren een goede werkbasis voor onderzoekers ? Is er inderdaad behoefte aan systematisering ? Indien U met dit systeem accoord gaat, betekent dit dat we niet alleen dit zelf doen doch ook alle I.D.'s. Hoe bereiken we al die diensten ?

plv. H.BVD

6-2-1951

EDWARD BOERBEER

Bespreking met plv. Hoofd

dat 24-9-51

12

Circulaire met bet. Veiligheid

- Aan : plv. Hoofd B.V.D.

- Van : Hoofd K.O.

Nov 1 1951

Betr.: Veiligheidsonderzoeken.

Zoals U bekend is, ijver ik reeds lange tijd voor een verbetering van de onderzoeken die ten behoeve van ons werk ingesteld worden. Dit heeft in het verleden geleid tot lijvige rapporten en langdurige besprekingen.

De laatste bespreking was zeer hoopvol, omdat daarbij een belangrijke verbetering (het vermelden van de redenen van wetenschap) in uitzicht werd gesteld. Afgesproken werd bij die gelegenheid dat de heer Crabbendam eerst het gevoelen van de Korpschefs van de grutste gemeenten zou testen, om daarna op deze zaak terug te komen. Groot was mijn verwondering toen ik enige tijd geleden bemerkte dat enkele weken voor dat tijdstip een circulaire naar de Politieverbindingen was uitgegaan waarin de bovenbedoelde materie geregeld was.

Het is wel bijzonder vreemd dat K.O., een afdeling die zich reeds jaren bezig houdt met de opleiding van de verbindingen ook op het meergenoemde gebied, niet gekend wordt in het vaststellen van de inhoud van een dergelijke circulaire.

De bezwaren tegen de meergenoemde circulaire zijn samen te vatten in een 4 tal hoofdpunten:

- 1e. Zij is in strijd met hetgeen op de cursussen geleerd wordt. Daar wordt geleerd dat de onderzoeker elke stap in het onderzoek schriftelijk moet vastleggen, met vermelding van de redenen van wetenschap. Uit al deze rapporten wordt een overzicht samengesteld, waaruit de redenen van wetenschap weggelaten worden en dat met de rapporten bij de chef wordt ingediend. Deze chef gaat na of het overzicht juist is en stuurt dit door naar de B.V.D.
- 2e. Zij belast de B.V.D. (speciaal D.I.S.) met een enorme hoeveelheid werk. D.I.S. wil n.l. om begrijpelijke redenen geen bronvermelding in de rapporten die doorgestuurd worden en wordt nu gedwongen alle rapporten om te gaan werken voor deze doorgestuurd worden.
- 3e. Zij wekt verontwaardiging bij de Politieverbindingen. Men heeft mij altijd voorgehouden dat men Politiemensen geen richtlijnen moest geven m.b.t. het instellen van onderzoeken, dat zou verwondering en misnoegen wekken. Om deze reden is een richtlijn in deze zin dan ook steeds achterwege gebleven. Ineens gaat men nu echter veel verder dan nodig is. Het is voldoende wanneer aan de Politieverbindingen de eis wordt gesteld dat in hun documentatie de redenen van wetenschap moeten voorkomen. Behalve een zeer lichte ergernis hier en daar, zou men hiertegen in het algemeen toch weinig bezwaar gehad hebben.
- 4e. De passage "uiteraard voor zover dit mogelijk is zonder de bron te compromitteren!" stelt principieel de mogelijkheid van uitzonderingen open en in de praktijk zal daar zeker op ruime schaal gebruik van gemaakt worden.

Er is thans een situatie ontstaan die tot grote verwarring kan leiden.

De beste oplossing is m.i. om over enkele maanden opnieuw een circulaire uit te doen gaan waarin heel voorzichtig wordt meegedeeld dat de enkele maanden gelopen voorgestelde gedragslijn in de praktijk zoveel moeilijkheden geeft dat zij de volgende wijziging noodzakelijk maakt:

De I.D.rechercheur maakt van elke stap in het onderzoek een rapport, waarin hij de redenen van wetenschap vermeldt. Uit deze rapporten stelt hij een overzicht samen, waaruit de redenen van wetenschap weggelaten worden en dat hij met zijn rapporten bij zijn chef indient.

Deze zendt het overzicht, eventueel gewijzigd of aangevuld, naar de B.V.D. en legt de rapporten met een copie van het overzicht op in zijn documentatie.

24-9-1951

[The following text is a mirrored bleed-through from the reverse side of the page and is largely illegible due to being upside down and faint. It appears to contain a list of points or a detailed report.]

Opgemerkt wordt, dat het geenszins nodig is om deze (basis) rapporten eerst in het klad op te stellen en daarna in het net te tikken. Volstaan kan worden met concept rapporten. In feite komt het er op neer, dat iets meer uitgebreidere aantekeningen gemaakt worden.

II. Het security bezwaar. Het gevaar is niet denkbeeldig dat de bronnen die met name in het rapport genoemd worden in moeilijkheden komen.

Deze rapporten moeten een zo gering mogelijke circulatie hebben. In het merendeel van de gevallen zal het voldoende zijn wanneer de onderzoeker alleen rapporteert aan zijn onmiddellijke verantwoordelijke chef. Na controle behoudt deze de rapporten en stuurt het daaruit samengestelde overzicht door. De rapporten blijven bij het doorslag van het overzicht in het archief van de chef bewaard. Deze zorgt voor een goede opberging en eventueel voor een tijdige vernietiging. Van bepaalde berichtgevers kan alleen code naam vermeld worden.

In dit verband dient ook nog gewezen te worden op Art.5 van het K.B. Nr. 51 d.d. 8-8-'49, waarin het hoofd van de B.V.D. verantwoordelijk gesteld wordt voor de veiligheid van de bronnen.

Mocht een bron bij de B.V.D. gecompromiteerd raken (zoals in brief 115818 als mogelijk verondersteld wordt) dan heeft het hoofd B.V.D. in zijn taak gefaald.

III. Als bezwaar wordt naar voren gebracht de grote volume aan papier die door deze werkwijze zou ontstaan. Dat er meer papier gebruikt zal worden valt niet te ontkennen. Dat dit bezwaar echter gesteld wordt waar de rechtszekerheid van de burger in het geding is, wijst op een mentaliteit van de bureaucraat voor wie zijn medeburgers slechts stukken papier, ingevulde formulieren en systeem-kaarten zijn.

In verband hiermede moge verwezen worden naar de grote hoeveelheid papier die volgeschreven wordt voordat een wetsovertreder tot een in verhouding geringe boete veroordeeld wordt. (Processenverbaal, dagvaardiging enz, enz.).

Dit geschiedt echter mede ter waarborging van de rechtszekerheid van de burger.

De noodzaak deze werkwijze te volgen.

I. Door een ongunstig rapport (overzicht) van een rechercheur kan een burger ernstig in zijn maatschappelijke positie geschaad worden. De beschuldiging "Communist" te zijn kan betekenen, dat iemand uit zijn betrekking ontslagen wordt. Bovendien blijft hij dikwijls zijn hele leven met een dergelijk rapport belast waardoor vele functies in overheidsdienst en particulier bedrijf gesloten zijn. Daarbij komt nog dat een dergelijke uitsluiting in het geheim gebeurt. Betrokkene kan zich niet tegen de beschuldigingen verweren en hoger beroep is niet mogelijk. De rechtvaardigheid eist derhalve, dat alle waarborgen geschapen worden om te voorkomen dat in deze lichtvaardige beslissingen genomen worden.

Concept

October 1951

Opmerkingen met betrekking tot het in C.O. 91657 gestelde probleem der z.g.n. veiligheidsonderzoeken.

Het uitgangspunt dient te zijn, dat de onderzoeker (rechercheur) van iedere stap in het onderzoek een schriftelijk verslag opmaakt.

Onder stap in het onderzoek wordt verstaan ieder min of meer op zich zelf staand deel van het onderzoek.

- Bij een antecedenten onderzoek b.v.

- A. Contrôle van personalia bij bevolkingsregister + opnemen van personalia ouders, broers, zusters, inwonenden op hetzelfde adres enz.
- B. Naslag van de verkregen gegevens in I.D. kaartotheek.
- C. Naslag van de verkregen gegevens bij herkenningdienst.
- D. Gesprek met werkgevers.
- E. Gesprek met buurman.
- F. Gesprek met geestelijke.

Het opmaken van deze afzonderlijke verslagen heeft een belangrijk aantal voordelen.

- I. Vastleggen van de gegevens kan zo snel mogelijk na ieder deel van het onderzoek plaatsvinden. Voorkomen wordt, dat het gehoorde in de herinnering vervaagt.
- II. Bij het vastleggen van de verkregen gegevens behoeft men zich slechts te concentreren op een beperkt afgerond deel van het onderzoek. Verwarring wordt hierdoor vermeden.
- III. Onderlinge vergelijking van de gegevens welke in de verschillende verslagen vermeld zijn is hierdoor eenvoudiger en zal degelijker geschieden dan wanneer men de gegevens geheel zonder hulpmiddelen verstandelijk verwerkt.
- IV. Contrôle van de chef is mogelijk op de juiste evaluatie en interpretatie van de gegevens.
- V. De chef kan nagaan of er wel een voldoende aantal bronnen aangeboord is om tot conclusies te kunnen komen.
- VI. De chef kan gemakkelijker de betrouwbaarheid van de bronnen nagaan.
- VII. Bij ontstentenis van de man die het onderzoek heeft ingesteld is ook nog na te gaan op welke wijze de gegevens verkregen werden.
- VIII. Wanneer de onderzoeker gehouden is bij rapport vast te leggen hoe hij aan de gegevens gekomen is, zal de gedachte aan de controle die hierdoor mogelijk is hem weerhouden om uit gemakzucht of anderszins tot lichtvaardige conclusies te komen.

Nadelen van dit systeem.

- I. Deze werkwijze kost meer tijd, daar meer op papier wordt vastgelegd. Dit wordt echter in belangrijke mate gecompenseerd door dat de onderzoeker geen losse aantekeningen meer behoeft te maken. Bij het opstellen van zijn verzamelrapport wint hij tijd, doordat hij de gegevens overzichtelijk voor zich heeft liggen. Aantekeningen zijn dikwijls moeilijker te ontcijferen, waardoor vergissingen ontstaan die later gecorrigeerd moeten worden, veelal door het instellen van een nieuw onderzoek.

Zowel het slachtoffer, als wel de man die de beschuldigingen uitbrengt moeten hier beschermd worden.

Men mag de rechercheur geen zwaardere verantwoordelijkheid op zijn schouders leggen dan nodig is.

Daarom zal men zijn aandeel in deze procedure moeten beperken tot het registreren van datgene wat hij bij zijn onderzoek constateert. Dit is op zichzelf reeds een hele verantwoordelijkheid.

Daarnaast kan men hem, maar onder contrôle en verantwoordelijkheid van zijn chef, belasten met het toetsen en tegen elkaar afwegen van de gegevens en het compileren van de vaststaande en waarschijnlijke gegevens in een overzicht. Thans laat men dit geheel en al aan de rechercheur over. Blijken gerapporteerde gegevens echter fout te zijn dan kunnen de chefs veilig de verantwoordelijkheid van zich afschrijven en zich verschuilen achter hun ondergeschikten. Zij hebben de gegevens niet kunnen contrôleren omdat zij niet weten hoe hun rechercheurs er aan gekomen zijn. Deze handelwijze is misdadig. We laden hiermede de gehele verantwoordelijkheid op de rechercheurs en leveren het slachtoffer over aan de ongecontrôleerde berichten van één enkele man.

Dit zet de deur open naar partijdigheid en uiteindelijk naar corruptie.

Indien we het huidige systeem blijven tolereren dan zijn we als de Gestapo, of erger nog dan de Gestapo want de ambtenaren van de Gestapo waren nog gebonden om aan hun superieurs precies te rapporteren hoe zij aan hun gegevens gekomen waren.

Er is bij mijn weten ook geen enkel land waar een dergelijk inferieur systeem als het onze wordt toegepast. Dat hier nog geen ernstige ongelukken gebeurd zijn is te danken aan het grote verantwoordelijkheidsgevoel van het merendeel der rechercheurs, doch niet aan het deugdelijk systeem dat er opgericht is om ongelukken te voorkomen, want er is geen systeem.

Hoe het werk thans gebeurt.

De rechercheur krijgt opdracht tot het instellen van een onderzoek; laten we zeggen naar Mijnheer "X".

Naast de officieele gegevens die hij verzamelt gaat hij eens met verschillende mensen, die "X" min of meer goed kennen, praten. In het beste geval maakt hij van de inhoud van die gesprekken 'n aantekening. Dan komt hij terug op zijn bureau en maakt, al dan niet met behulp van zijn aantekeningen een rapport waarin hij de indruk vastlegt die hij bij zijn onderzoek gekregen heeft. Hoe die "indruk" tot stand gekomen is wordt in het overgrote deel der gevallen niet vermeld.

Men behoeft geen groot wijsgeer en psycholoog te zijn om te weten dat deze "indrukken" door allerlei subjectieve factoren beïnvloed worden. Godsdienstige en politieke opvattingen van de rapporteur zelf, geheugen fouten, redeneer fouten, verwarring (vele rechercheurs hebben tientallen onderzoeken door en naast elkaar.), fouten door onvoldoende uitdrukkingsvermogen, conclusie fouten door een beperkte geestelijke horizon, enz.

De thans gevolgde werkwijze biedt de verantwoordelijke chef geen enkele contrôle-mogelijkheid. Hoogstens kan hij steekproefs gewijze eens aan een enkel van zijn ondergeschikten vragen hoe hij aan zijn gegevens gekomen is.

Doch dan heeft hij op het moment veel kans, dat zijn ondergeschikte weigert om hem zijn bronnen te noemen, beroepende op de geheimhouding die hij tegenover de bron(nen) beloofd heeft. En dit wordt zomaar geaccepteerd.

Als oorzaak van het volgen van deze aanvechtbare werkmethode kan het volgende gezien worden.

- a). Overbelast zijn met werk waardoor men er niet toe komt de aanvankelijk wat tijdrovende rapporten te schrijven.
- b). Gemakzucht en lichtvaardigheid.
- c). Een ongeproportioneerde opvatting over de noodzaak tot bron-beveiliging. Een uitvloei-sel van de narigheden die men tijdens oorlog en bezetting (en ook daarna) van onvoldoende bronbeveiliging ondervonden heeft.
- d). "e gewoonte van de rechercheurs is het ge-bruik van versliegeraars en loodsmannetjes. Hierbij is het niet nodig om 'n loodsmannetje aan chef of officier van justitie te noemen. Dit loodsmannetje leidt de rechercheur slechts naar het begin van het spoor en deze vindt daarna voldoende gegevens die het bewijs van het gepleegde strafbare feit opleveren. Bij de I.D. informanten is dit anders. Zij zijn vaak de enige bronnen waar de rechercheur uit put; van hun betrouwbaarheid kan alles afhangen. Zonder enige zekerheid van hun betrouwbaar-heid mag men op grond van hun beweringen geen maatregelen treffen.

Wat er in C.O. 91657 omtrent de gevolgde en te volgen werkmethode te vinden is.

1. Rapport H.K.C., d.d. 9-11-'49.

Dit stelt:

- a) bron van gegevens moet vermeld worden;
- b) conclusies maar feiten moeten gegeven worden;
- c) waardering van bron moet gegeven worden.

Dit rapport zegt niet:

Aan wie gerapporteerd moet worden; aan B.V.D. of alleen maar aan de chef van de rechercheur. Spreekt ook niet over het "overzicht".

2. Rapport H.K.O., d.d. 4-7-'50.

Stelt:

- a). de verantwoordelijkheid van degene die het onderzoek instelt: (I) verantwoordelijkheid t.a.v. de veiligheid van de staat en (II) de sociale verantwoordelijkheid t.a.v. de onder-zochte.
- b). De politiemann werkt in criminele zaken wel nauwkeurig (processen verbaal enz.), laat dit echter na bij de veiligheidsonderzoeken. Dit opent de deur naar onregelmatigheden. De enige manier om dit te voorkomen is controle.
- c). de verantwoordelijkheid voor de juistheid van de rapporten moet liggen niet bij de rechercheur,

- d). niet bij de B.V.D., doch bij de chef van de rechercheur. de oplossing is te vinden doordat de rechercheur rapporten opmaakt (hiervoor kunnen formulieren gebruikt worden) en uit deze rapporten wordt een verzamelrapport opgesteld door de rechercheur. Dit wordt aan de hand van de (basis) rapporten door de chef gecontroleerd.

3. Rapport van H.K.O. Nr. KO.X91657, d.d. 24--'50.

Geeft:

- a). voorbeeld van formulier "rapport van onderzoek", waarbij de opmerkingen (1) rapport dient redenen van wetenschap te vermelden, (2) dient waardering te geven van de betrouwbaarheid van de bron, (3) twijfel omtrent de objectiviteit van de bron dient uitgesproken te worden.
- b). voorbeeld van overzicht van verzamelde gegevens. Dit is zakelijke beschrijving m.b.t. te onderzoeken persoon of zaak. Geen bronvermelding. Wil opgave van eventuele bedenkingen t.a.v. betrouwbaarheid bron en waarschijnlijkheid van gegevens.

4. Nota H.B., d.d. 4-8-'50(?)

Bevat kritiek op 1-2-3.

B.V.D. Wil niet de rapporten ontvangen omdat deze niet doorgezonden kunnen worden aan de relaties van de afd. D. daar ze een vermelding van de bronnen bevatten. Voor het opstellen van de overzichten aan de hand van de rapporten heeft D. geen personeel.

5. Nota van B. IX, d.d. 18-4-'51.

Bevat kritiek op 1-2-3.

B.IX is van mening dat het zelden voorkomt, dat de chef van de rechercheur het nodig oordeelt om te weten uit welke bronnen de rechercheurs zijn gegevens verkregen heeft. Indien dit voorkomt dan is een kort gesprek met de rechercheur voldoende om ter zake de nodige zekerheden te vernemen.

Bij onderzoeken van feitelijkheden (bedoeld wordt b.v. spionage zaken) is de noodzaak tot teruggrijpen van de bronnen slechts in enkele gevallen aanwezig, men kan dan altijd terugvallen op de rechercheur.

6. Nota H.B., d.d. 29-5-'51.

- a). Wil rechercheurs niet aan bepaalde vorm van rapporteren binden. Heeft bezwaar tegen formulieren die een keurslijf vormen.
- b). Practisch bezwaar is uitbreiding aantal papieren.
- c). Vindt "juist inzicht" bij de rechercheurs belangrijker dan vorm der rapporten en werksysteem.

7. Richtlijnen I.D. administratie van H.A.C.D.

Voornamelijk administratief-technisch. Constataert echter dat rapporten voor intern gebruik vrijwel nergens in gebruik zijn. Verstaat onder rapporten voor intern gebruik het vastleggen van alle wetenschap die uit een bepaalde bron verkregen werd. Stelt naast het rapport voor "intern gebruik" het rapport voor "extern gebruik" waarin zonder bron vermelding de verzamelde gegevens gerapporteerd worden.

In de margine wordt bij de desbetreffende passage door de Heer Margadant aangetekend dat het van essentieel belang is, dat alle wetenschap welke voor de documentatie van belang is direct schriftelijk wordt vastgelegd onder vermelding van bron en datum, zodat bij het opstellen van rapporten voor extern gebruik de evaluatie van gegevens nauwkeurig zal kunnen plaats vinden.

8. Nota de Heer Margadant aan de Heer Felderhof d.d.?

Bevat critiek op de 7.

De aandacht wordt gevestigd op twee punten van essentieel belang (i) elk mondeling bericht van belang voor de documentatie moet onmiddellijk schriftelijk worden vastgelegd met vermelding van bron, betrouwbaarheid daarvan enz.

(2) kartotheek mag nooit meer zijn dan hulpmiddel om de betrekkelijke stukken terug te vinden.

Blijkens aantekening in margine is de Heer Felderhof het hier mee eens.

9. Nota H.K.C., d.d. 26-6-'51.

Betreft: richtlijnen B.V.D. aan verbindingen in algemeen.

10. Circulaire aan Politieverbindingen, d.d.

15-8-'51, Nr. 115818.

Zegt:

- a). dat men (de B.V.D.) behoefte heeft aan een meer uitgebreide melding van de redenen van wetenschap.
- b). de B.V.D. heeft dit nodig ter evaluering van de verstrekte gegevens,
- c). met grote nadruk wordt verzocht te overwegen of de conclusie waartoe men gekomen is, inderdaad gewettigd is en op welke feitelijkheden zij steunt.
- d). deze feitelijkheden moeten aan de B.V.D. gemeld worden.
- e). uiteraard voor zover dit mogelijk is zonder de bron te compromitteren.
- f). de kartotheek moet alleen een sleutel zijn tot het archief.
- g). de voorhanden zijnde gegevens moeten getoetst worden aan de feitelijkheden en worden hierzien, opdat de I.D. na verloop van tijd de beschikking heeft over volkomen betrouwbaar documentatie materiaal.

Nadere analyse van circulaire Nr. 115818.

Daar deze circulaire de voorlopige kroon op het werk is, is een nadere analyse in het licht van het voorgaande wel gewenst.

- I. Deze circulaire bevat enige zeer gevaarlijke punten, die dynamiet in de handen van 'n kwaadwillige kunnen zijn.

- a). De C.V.D. begon zijn werk in 1946. Daarom eerst thans een richtlijn over zulk een belangrijk onderwerp. Dat dit nu gebeurt bewijst wel, dat er iets mis is met de rapportering.
- b). De alinea "Ik moge U daarom met grote nadruk verzoeken enz. (onderaan blz. 1) doet de vraag rijzen: Gebeurt dit tot nu toe niet? Vanwaar anders die "grote nadruk". Arme mensen die reeds het slachtoffer geworden zijn van de niet-gewettigde conclusies die in de loop der jaren getrokken zijn.
- c). De zinsnede "De feitelijkheden waren in de aan mij te richten rapporten omstandig te vermelden, uiteraard voor zover het mogelijk is zonder de bron te compromitteren. Bestaat er dan een kans dat bij de B.V.D. deze bron gecompromitteerd kan raken? Dan deugt er iets bij de B.V.D. niet.
- d). De voorlaatste alinea "Mocht in het verleden enz.", versterkt nog eens de twijfel die de onder b. vermelde zinsnede opgeroepen heeft.
- II. De circulaire stelt wel, dat in de rapporten de redenen van wetenschap vermeld worden. Doch laat verder een flinke achterdeur open. Wanneer de bron (bij de B.V.D.) gecompromitteerd zou kunnen raken. Van deze deur zal ruimschoots gebruik gemaakt worden. Hierdoor wordt aan deze circulaire grotendeels haar waarde ontnomen.
- III. De circulaire schrijft voor, dat de redenen van wetenschap vermeld moeten worden aan de B.V.D. Dit ontnemt een deel van de verantwoordelijkheid aan de I.D. chefs. Dit wordt ook als zodanig gevoeld. Uit de reacties blijkt, dat ze deze circulaire ondanks de mooie openingsfrazes beschouwen als een blijk van wantrouwen in hun beleid. De medewerking zal dan ook niet vlot zijn.
- IV. Bij het opstellen van de circulaire zijn de bezwaren van (I.S.) over het hoofd gezien. Het is voor hen niet mogelijk de rapporten met de redenen van wetenschap aan hun relaties door te zenden. Al deze rapporten moeten dus omgewerkt worden.
- V. Bij het opstellen van de rapporten moet men op twee gedachten gaan hinken. Enerzijds moet men van ieder gegeven de redenen van wetenschap gaan vermelden, anderzijds moet men de gegevens tot een overzichtelijk geheel in b.v. chronologische volgorde gaan samenvatten. Dit zal aanleiding geven tot onoverzichtelijke onduidelijke rapporten. Men moet of rapporten wat één bron over 'n bepaalde zaak of persoon mededeelt en dan krijgt men dus een aantal gegevens herhaald door verschillende bronnen of men moet alle bekend geworden gegevens rapporteren, waarbij bij ieder gegeven vermeld wordt uit welke bronnen dit geput werd, zodat men om de andere regel een litanie van bronnen opgesomd krijgt maar dan toch nog niet weet wat iedere bron in samenhang heeft medegedeeld.
- VI. Revisie van de in het verleden verzamelde gegevens is zonder opnieuw een onderzoek in te stellen niet meer

mogelijk, omdat men in 90o/o van de gevallen niet meer weet hoe men aan die gegevens gekomen is. Hiërmede wordt meteen de rotte plek in het tot op heden gevolgde systeem blootgelegd. Een daarmede komt de gehele I.D. documentatie en dus een gedeelte van de B.V.D. documentatie in de lucht te hangen. Zij steunt niet op ook nu nog controleerbare gegevens. Dit is een feit, dat het geweten van een ieder die met deze gegevens werkt en daarop maatregelen baseert, zwaar moet belasten.

Overzicht van de door K.O. voorgestelde werkwijze.

1. Een ieder die, het-zij bij onderzoek, het-zij door toevallige omstandigheden, een bepaalde wetenschap verkrijgt die voor de I.D. of B.V.D. van belang is dient dit onmiddellijk bij rapport (internrapport) schriftelijk vast te leggen. In dit rapport dient vermeld te worden:
 - a). de datum,
 - b). de bron, (eventueel in code),
 - c). een waardering van de betrouwbaarheid van die bron. Men kan eventueel gebruik maken van formulieren doch, dit is geen "conditio sine qua non".
2. Per bron wordt een afzonderlijk rapport opge maakt.
3. In bepaalde gevallen kan vastgesteld worden; dat de rapporten in concept, met de hand geschreven worden ingediend.
4. De rapporten worden ingeleverd bij de directe chef van rapporteur.
5. Indien uit meerdere bronnen gegevens verzamelt; \neq zijn en er dus meerdere rapporten aanwezig zijn omtrent een bepaalde persoon of zaak kan de chef opdracht geven aan de rapporteur(s) een overzicht (extern rapport) van de verzamelde gegevens op te stellen.
Daartoe worden de gegevens uit de verschillende bronnen eerst onderling vergeleken en de juistheid of waarschijnlijke juistheid daarvan vastgesteld. Bij gegevens waarvan de juistheid niet is vast te stellen of waar twijfel over de juistheid bestaat wordt dit vermeld, waarbij tevens de graad van betrouwbaarheid van de bron vermeld wordt.
6. De overzichten bevatten geen omschrijving van de redenen van wetenschap anders dan hierboven vermeld.
7. De gegevens in de overzichten worden in een logische volgorde gerangschikt (hetzij een chronologische volgorde hetzij een zakelijke volgorde).
8. De chef is verantwoordelijk voor de juistheid van het overzicht.
9. De doorslagen van overzichten worden met bijbehorende rapporten in het archief van de chef opgeborgen.

10. De overzichten worden aan de belanghebbende gezonden. Op hun verzoek kan voorzover nodig op de rapporten teruggegrepen worden, indien twijfel omtrent de juistheid van de in het overzicht vermelde gegevensrijst.

SCHEMATISCH OVERZICHT VAN DE GANG VAN ZAKEN.

Opdracht tot onderzoek.rechercheur.

rapport. een zo nauwkeurig mogelijke weergave in eigen bewoordingen van feiten en omstandigheden die door de rapporteur zelf zijn waargenomen.

- bevat: a). datum verkrijgen gegevens.
b). omschrijving van hetgeen de bron bevat of heeft medegedeeld.
c). naam bron.
d). waardering van de bron.

Overzicht. is een logische orde samengevoegd geheel van geevalueerde gegevens.
- geen bron-vermelding.
- geen waardering der bron dan alleen wanneer de juistheid van de gegevens niet vastgesteld is kunnen worden.
- geen waardering van de gegevens dan alleen wanneer de juistheid niet vaststaat.

- a). verzamelt gegevens uit verschillende bronnen
b). legt de verkregen gegevens per bron vast in rapport. Vermeldt betrouwbaarheid van de bron.
c). evalueert de gegevens door onderlinge vergelijking der rapporten
d). stelt overzicht van de verzamelde gegevens op.
e). geeft dit overzicht \neq rapporten aan chef die controleert. en parafeert. Is verantwoordelijk.
f). chef bergt rapporten gehecht aan doorslag-overzicht in zijn archief
g). zendt origineel overzicht aan B.V.D.

Co 950.84

8

UITGEBROEKT

's-Gravenhage, 11 November 1950.

Javastraat 68.

No.: 95084.

Geachte Heer Mulderij,

Hierbij doe ik U toekomen een doorslag van de beschouwing welke een van onze medewerkers schreef over het Proces-Verbaal en de Ambtseed. Hopelijk heeft U hier nog iets aan.

Door de grote drukte op onze afdeling was het niet mogelijk dit overzicht nog eens over te tikken. Daarom heb ik een van de copieën ontdaan van kop en staart. Ik hoop dat U het minder nette uiterlijk van dit geschriftje wilt verontschuldigen.

Zoals U ziet is de schrijver ook de mening toegedaan, dat het al dan niet aanhalen van de ambtseed in het proces-verbaal geen enkele formele waarde heeft.

Mocht U t.z.t. nog gegevens in handen krijgen die een nog duidelijker licht op deze problemen werpen dan zult U mij ten zeerste verplichten indien U mij daarvan mededeling zouwt willen doen.

Hoogachtend,

W.G. Visser

A
Aan de Heer Mulderij
Kapellerlaan 33 b
Boosendaal

N O T A

Aan: K.O.2

Van: C 3

Betr.: Ambtseed i.v.m. het proces-verbaal

Het is m.i. dienstig om de betekenis van de begrippen "proces-verbaal" en "ambtseed" en de gevolgen van het op ambtseed opmaken van een proces-verbaal na te gaan.

Proces-verbaal nu betekent volgens Van Dale's Verklarend Woordenboek der Nederlandse Taal "een ambtshalve opgemaakt woorde-lijk verslag van een handeling of bevinding". Hieruit volgt, dat ook ieder ander persoon dan een politieman een proces-verbaal in taalkundige zin kan opmaken, maar het essentiële verschil tussen deze processen-verbaal en dat van een opsporingsambtenaar is, dat aan het laatste een bijzondere bewijskracht wordt toegekend door art. 344, laatste lid. *S.*

Het voorschrift van art. 153 van het Wetboek van Strafvordering zegt, dat een proces-verbaal door een opsporingsambtenaar moet worden opgemaakt op ambtseed, en indien deze niet is afgelegd, dan moet het worden beëdigd voor een hulpofficier van Justitie.

Veelal wordt, m.i. ten onrechte, aan de woorden "op ambtseed" een sacrale betekenis gehecht, met dien verstande, dat indien deze woorden zouden uitblijven, het proces-verbaal niet op ambtseed zou zijn opgemaakt. Integendeel, ieder proces-verbaal van een opsporingsambtenaar is betrokken bij zijn ambtseed. Deze ambtseed toch, voor de Officier van Justitie te vinden in art. 29 van de Wet op de Rechterlijke Organisatie, en voor ambtenaren van de Rijkspolitie in de beschikking van de Minister van Justitie d.d. 28.12.45, houdt niets anders terzake dienende in, dan dat de betrokkene zich als een "braaf rechterlijk ambtenaar", resp. "nauwgezet en ijverig politieambtenaar" zal gedragen.

Het zal duidelijk zijn, dat hieronder niet alleen vallen de processen-verbaal, die de woorden "op ambtseed" bevatten. Trouwens, de voorbeelden door de heer MULDERIJ genoemd, van processen-verbaal, waarbij niet gezegd wordt, dat ze op ambtseed worden opgemaakt, kan ik nog aanvullen met art. 172 van het Wetboek van Strafvordering, waarin het proces-verbaal, opgemaakt door de griffier van de Rechter-Commissaris, wordt genoemd.

Art. 171 zegt nog eens uitdrukkelijk, dat een zodanige griffier beëdigd moet zijn. Is het dan niet onlogisch, dat zijn proces-verbaal niet op ambtseed zou zijn opgemaakt?

Ik kom dus tot de conclusie, dat een proces-verbaal door een opsporingsambtenaar, als zodanig opgemaakt, steeds op ambtseed zal zijn opgemaakt.

In het algemeen wordt aangenomen, dat het gevolg van deze ambtseed is, dat opzettelijke valsheid in het proces-verbaal overtreding oplevert van art. 207 van het Wetboek van Strafrecht, (meineed).

Indien een proces-verbaal niet op ambtseed kan worden opgemaakt, doordat de betrokken verbalisant niet beëdigd is terzake van de aangelegenheid, waarover het proces-verbaal handelt, (Zie over deze kwestie o.m. E.W. Beekman: Het Proces-Verbaal en de Strafvordering, Pag. 69 e.v.) dan is dit geen proces-verbaal, opgemaakt door een opsporingsambtenaar in de zin der wet. Het kan dus niet die bijzondere bewijskracht hebben, doch kan wel als bewijsmiddel bij de rechter dienen, n.l. als "ander geschrift" (Art. 344, 5de lid).

Zoals hierboven betoogd, is het vermelden in het proces-verbaal van de woorden "op ambtseed" m.i. geen formaliteit, zoals Schreuder in zijn "Handboek voor de Politie", deel V, blz.14, betoogt, en nog minder zou een niet in acht nemen van deze of van enige andere vorm, nietigheid van het proces-verbaal tengevolge kunnen hebben.

CONCLUSIE

Een proces-verbaal, door een terzake bevoegd opsporingsambtenaar opgemaakt, zal steeds op ambtseed opgemaakt zijn, en dus ook steeds een ambtsedig proces-verbaal in de zin van het Wetboek van Strafvordering zijn, waaraan bijzondere bewijskracht is toegekend. De vermelding "op ambtseed" bij een proces-verbaal is ten overvloede. Velen (Schreuder) menen echter, dat deze vermelding essentieel is en dat zonder deze woorden het proces-verbaal niet op ambtseed zal zijn opgemaakt, en dus ook geen proces-verbaal in de zin van het Wetboek van Strafvordering zal zijn, *dus met bijzondere bewijskracht*

Er is geen enkele aanleiding om aan te nemen, dat een beedigd ambtenaar, indien hij in zijn functie een proces-verbaal opmaakt, hierin niet de woorden "op ambtseed" zou mogen voegen. Betekenis in rechte hebben zij echter ook dan niet. Het feit, dat hij zijn relaas in de vorm van een proces-verbaal giet, heeft dit echter - tenzij deze vorm bij de wet is voorgeschreven - evenmin.

6 November 1950

C 3

[Handwritten signature]
Klein 100
9-11-50

's-Gravenhage, 16 October 1950.

Javastraat 68.

01.153.4

19 OCT. 1950

ACD/95084

Geachte Heer Mulderij,

Uw brief, gedateerd 19 September 1950 kwam eerst heden in mijn bezit. Waar de vertraging ontstaan is weet ik niet, vermoedelijk heeft het weglaten van mijn voorletter op de enveloppe verwarring gebracht, omdat er hier meerdere mensen met de naam Visser zijn.

Ondertussen dank ik U hartelijk voor de moeite die U zich gegeven heeft dit onderwerp zo diepgaand te bestuderen en mij hierover te schrijven. Ook ik heb enige pogingen aangewend om te weten te komen wat nu de juiste manier van handelen is, maar de geleerden zijn het er niet over eens. Zoals ook door U wordt aangetoond bestaat er geen noodzakelijk verband tussen het begrip proces-verbaal en ambtseed. Er zijn verklaringen op ambtseed die geen processen-verbaal zijn en er zijn processen-verbaal die niet op ambtseed worden opgemaakt.

Sommigen zien in het aanhalen van de ambtseed een hernieuwing van de eed, en de verklaring welke op ambtseed wordt opgemaakt is dus een verklaring onder ede. Een kleine groep zegt: "Het aanhalen van de ambtseed aan het slot van de verklaring heeft geen andere bedoeling dan om aan te geven dat de steller van deze verklaring bij het aanvaarden van zijn bediening beëdigd is geworden, waarbij hij verklaard heeft "dat ik mij als een nauwgezet en ijverig ambtenaar zal gedragen, enz." en dat deze verklaring ambtshalve wordt opgesteld waardoor deze handeling dus valt onder de eed.

Met Uw conclusie waarin U stelt dat het proces-verbaal op ambtseed kan worden opgemaakt in de door U opgesomde gevallen ben ik het niet eens, omdat er geen enkele wettelijke bepaling is die zegt dat het opmaken van processen-verbaal op ambtseed in andere dan de door U genoemde gevallen verboden is.

Ik zou dus in Uw conclusie het woordje kan willen vervangen door moet.

Ondertussen ga ik echter door met het verzamelen van gegevens over deze materie en wanneer ik hieromtrent voldoende georiënteerd ben zal ik U hierover nader bescheid doen toekomen.

Inmiddels zou het misschien niet ondienstig zijn, wanneer U dit probleem aan de redacteur van de rubriek "Vaktechnische Vragen" van het Algemeen Politieblad om beantwoording zou voorleggen. Misschien dat hij hierop een afdoend antwoord kan geven.

Hoogachtend,

W.G. Visser.

Geachte Heer Visser.

Teruggekeerd op mijn basis heb ik nog eens nagedacht over de materie betreffende het al of niet plaatsen van een ambtseed onder een document hetwelk daar niet uitdrukkelijk voor is aangewezen.

Aan de hand van mijn studieboeken wil ik trachten U een uiteenzetting te geven op welke wijze deze materie ons wordt voorgehouden.

Zodra wij van een proces-verbaal horen (wij politiemensen) denken we aan een beschrijving van enige omstandigheid met daaronder een ambtseed. Een proces-verbaal zonder ambtseed, wordt gewoonweg een onmogelijkheid geacht.

Echter zijn een proces-verbaal en een ambtseed twee geheel afzonderlijke begrippen en zaken, die niets met elkander te maken hebben, dan alleen ingeval geeischt wordt, dat een proces-verbaal op ambtseed behoort te worden opgemaakt en dit is alleen maar het geval als een opsporingsambtenaar omtrent enig geval van Stafvordering verklaart, omdat dit bij artt. 152 en 153 Stafvordering wordt geeischt.

In de Dienstvoorschriften der Kon. Marechaussee wordt nog bepaald bij ongevallen het personeel overkomen, proces-verbaal moet worden opgemaakt. Het opmaken hiervan op ambtseed is onbestaanbaar.

Verder vindt men in andere wetten:

Artt. 118 en 181 der Gemeentewet (kasopname van de Ontvanger)

Artt. 89 Kieswet (verslag van een Stembureau)

wordt opdracht gegeven van een en ander proces-verbaal op te maken. Hier wordt ook niet van een ambtseed gesproken.

Ook kan een politiemans in zijn kwaliteit van "Dienaar der Openbare Macht" een proces-verbaal opmaken. Een ambtseed in die kwaliteit heeft hij niet.

Elk proces-verbaal hetwelk wordt opgemaakt wegens vrijheidsbeneming op last van anderen (O.v.J., Ambtenaar O.M., Hulp-Officier v. Jus), betreffende aanhouding verdachten of veroordeelden, wordt opgemaakt in de hoedanigheid van Dienaar der Openbare Macht, zodat elk "op ambtseed in een dergelijk proces-verbaal, klinkklare onzin is, omdat de ambtseed afgelegd als opsporingsambtenaar nimmer kan gelden voor andere zaken.

De praktijk is echter dat men, zonder zich te bekommeren om doel of redelijkheid, om aard of betekenis van den eed, wordt onder alles, wat met de naam "proces-verbaal" kan worden bestempeld, de ambtseed geplaatst.

Deze praktijk past men al jaren toe, men weet niet beter meer, hetgeen tenslotte bij jonge politieambtenaren tot verkeerde toepassing van voorschriften kan leiden en bij deze speciaal geen enkele belangstelling voor de eed bestaat.

Ik ben tenslotte tot de conclusie gekomen dat een proces-verbaal op ambtseed kan ~~opmaken~~ worden opgemaakt:

- a. Wanneer dit wordt opgemaakt ingevolge een bepaalde wet en men voor die wet is beeedigd.
- b. Wanneer dit wordt opgemaakt in een bepaalde functie en men speciaal voor die functie is beeedigd en de voorschriften ten opzichte van die functie een ambtseed eisen. (Bij verkeerde toepassing van deze laatste zal de rechtskracht nog moeten uigemaakt worden.

Terugkomende op artikel 153 Stafvordering (het proces-verbaal wordt door hen opgemaakt op ambtseed) nog het volgende. In deze maar daardoor in geen enkel ander geval, worden proces-verbaal en ambtseed tot een eenheid verklaard.

Hoogachtend:
Corn. Mulderij.

NOTA.

Tijdens de 5e basiscursus groep Y kwam bij de behandeling van het onderwerp "Berichtgeving" (Handleiding deel XIII) het gesprek op de rechtmatigheid van het aanhalen van de ambtseed in de voet van processen-verbaal en rapporten.

Sommigen waren van oordeel dat dit alleen maar toegelaten is in die gevallen waarin dit uitdrukkelijk door de wet voorgeschreven wordt (bv. Wetboek van Strafvordering art. 152 en 153.)

Anderen waren de overtuiging toegedaan dat dit mocht geschieden in alle door een beëdigd ambtenaar op te maken stukken, doch dat dit van juridisch standpunt uit bezien weinig zin had.

Ook over de betekenis van de aanhaling van de ambtseed in processen-verbaal waren de meningen verdeeld.

De ene groep zag in het aanhalen van de ambtseed een hernieuwing van de eed en de verklaring welke op ambtseed wordt opgemaakt is dus een verklaring onder eed.

De andere groep was echter van mening dat deze aanhaling geen andere bedoeling heeft dan om aan te geven dat de steller van deze verklaring bij het aanvaarden van zijn bediening beëdigd is geworden en dat de verklaring ambtshalve wordt opgesteld, waardoor deze handeling dus valt onder zijn eerder afgelegde eed.

Daar ik terzake niet kundig ben heb ik mij ervan onthouden een standpunt in dezen in te nemen.

Het zou echter gewenst zijn, teneinde over dit punt bij een volgende gelegenheid wel bescheid te kunnen geven, dat terzake kundigen hun opvattingen hieromtrent kenbaar zouden maken.

16 October 1950.

K.O. 2.

Genis H. K.O.
r/hoko.

Afschrift aantekenblad CO 119273 - DIS-onderzoeken

M.I. ligt deze kwestie, afgezien van de wellicht in enkele gevallen onvoldoende ervaring van de case-officers, gelijk als dewelke wij reeds behandeld als interne aangelegenheid.

Evengoed als we onze eigen rechercheurs met voldoende gegevens op pad moeten sturen er tevens voor wakend dat de redelijkheid in het oog wordt gehouden, behoren we dat ook te doen t.a. de I.D. mensen. Ook zij moeten zo goed mogelijk ingelicht en voorzover mogelijk weten waar het om gaat.

plv.H.BVD

5-10-1951

plv. H.BVD

De door K.O. vermelde grieven dateren reeds uit de eerste dagen van ons bestaan. Zij zijn stellig niet ongegrond. Inderdaad zijn er case-officers die geen of vrijwel geen inzicht hebben in de werkwijze en mogelijkheden van de I.D.'s der Politie. Dit is hun niet kwalijk te nemen. Zij zullen dit inzicht ook nooit zó krijgen als de case-officers die uit de politiegelederen zelf zijn gerecruteerd. Ik zou plv. H. willen adviseren schriftelijke instructies te geven aan de afdelingshoofden in de geest zoals hij zijn wensen reeds op het schutblad ~~te~~ uitdrukking bracht.

9-10-1951 H.B.

KA.

Wilt ge iets in bedoelde geest ontwerpen ?

plv. H.BVD 19-10-1951

Dr. Margadant.

Gaarne een ontwerp als door Mr. F. bedoeld.

KA 22-10-1951

Plv.H.BVD

zie acc. nota voor de afd.hoofden.

KA 2-11-1951

Nota van: H BVD
aan: HB
HC
HD
H KA/RA) t.k. zonder bijlagen.
H KO)

Met verwijzing naar de inhoud van onderliggende nota van H KO moge -zij het wellicht ten overvloede- worden verzocht het daarvoor in aanmerking komend personeel Uwer afdeling bij daartoe passende gelegenheden er steeds met nadruk op te willen wijzen en doen wijzen, dat en waarom de politieverbindingen van de B.V.D., ingeval dese worden belast met onderzoeken, dienen te worden voorzien van alle beschikbare gegevens welke voor de vorning van een goede werkbasis nodig zijn. Dit kunnen o.m. persoonsgegevens zijn als wel informatie welke inzicht verlenen in het doel van het gevraagde onderzoek.

Wanneer bedoelde gegevens om de een of andere reden niet kunnen worden verstrekt bv. omdat deserszijds daarover niet wordt beschikt ware hiervan ook reeds dedelijk mededeling te doen ter verrijking van de gedachte dat terzake verzuim zou hebben plaats gehad.

Ingeval het onderzoeken betreft ten behoeve van bepaalde diensten op basis van door dese beschikbaar gestelde gegevens ware tenslotte zo nodig ook steeds bij dese instanties met nadruk te wijzen op de noodzaak van het verstrekken van zo volledig en nauwkeurig mogelijke inlichtingen.

7 November 1951

hr. H BVD

BECEVAND BOND MED. LVB

NOTA voor de heer Margadant.
van Dis/Str.

I. Sectie L 2 van Luchtmachtstaf - en -

Marid III

zijn zéér slordig in het opgeven van de juiste personalia aan Dis.

Herhaaldelijk komen er fouten in voor.

Diverse malen zijn beide instanties telefonisch door mij verzocht hierin verbetering te brengen, doch zonder resultaat.

DOV I zal binnenkort met een aantal voorbeelden naar LSK gaan, teneinde te pogen hierin resultaat te bereiken.

In de onderzoekaanvragen van G2B voor OD 1833a "Op Hoop van Zegen" komen ook veel onjuiste en onvolledige personalia voor. OD 1833a wordt behandeld door DOV I.

De personalia van de aanvragen van KARA zijn zeer vaak onjuist. Diverse malen heb ik KARA telefonisch verzocht hun contacten (vooral Clipper) er op te wijzen, dat wij juiste en volledige personalia moeten hebben.

II. Wat de toelichting onder de disformulieren betreft, deze is alleen bij sollicitanten voor bepaalde bedrijven of ministeries vrij volledig en bevat dan meestal:

- a. volledige personalia van betrokkene;
- b. idem eventuele echtgenote;
- c. idem ouders;
- d. godsdienst;
- e. genoten onderwijs;
- f. vroegere werkgevers;
- g. militaire dienst;
- h. lidmaatschap van verenigingen.

Ook voor de onderzoeken ten behoeve van de N.S.F. te Hilversum (OD 1443) zijn de gegevens zeer volledig.

Voor de andere bedrijven en de Ministeries krijgt Dis deze opgaven niet van de afd. D., zodat als toelichting slechts op het formulier bijgetypt kan worden, bv.:

"Betrokkene is commies bij het Ministerie van Economische Zaken" of

"Betrokkene is werkzaam bij Werkspoor Amsterdam"

Komt betrokkene in onze documentatie voor, dat wordt altijd op het Disformulier bijgetypt ~~was~~ wij op politiek gebied reeds van hem weten.

Resumerende kan gezegd worden, dat de I.D. vrij zelden de uitgebreide gegevens, zoals door mij genoemd sub a t/m h, krijgt, doch practisch altijd weet waarom wij het onderzoek aanvragen (zie vermelding functie van betrokkene).

Slechts in twee gevallen wordt er geen enkele toelichting op het formulier geplaatst:

- a. de R-onderzoeken voor DWU, voor welke onderzoeken Dis alleen de personalia ontvangt;
- b. de onderzoeken voor C. C. vraagt echter slechts zelden een onderzoek aan Dis (hoogstens 10 per jaar).

Bij deze onderzoeken voor C worden dan niet gerekend de

Heer Van Maanen

Voor wat de Dis-onderzoeken moge^{ren} worden verwezen naar bijgaande nota van Mej Straatman. Ik heb ook nog geïnformeerd bij de secretarissen van afd B en C of wellicht in zekere mate zou kunnen worden gekomen tot een mechanisering van (persoons)onderzoeken in die zin dat gebruik wordt gemaakt van een bepaald formulier waardoor de desbetreffende redacteur telkenmale geconfronteerd wordt met bepaalde gegevens welke aan de politieverbindingen moeten worden verstrekt. Bedoelde vraag werd in beide gevallen in afwijzende zin beantwoord enerzijds omdat bedoelde onderzoeken zich niet in een keurslijf laten passen anderzijds omdat deze methode geen goede reactie zou kunnen hebben bij de politieverbindingen.

Beleefd medegedeeld

KA

[Handwritten signature]

zendamateurs (behandeld door CRC) , van wie meestal uit-
voerige gegevens beschikbaar zijn, ~~en~~ welke ook op ^{de} disfor-
mulieren vermeld worden.

Indien nodig kan ik voorbeelden geven.

26.10.1951/Dis/Shastri

FARR BORREGAARD BOND

Aan: plv. H.BVD
Van: Hoofd K.O.

VERTROUWELIJK

UITGEOEKT

Aan: H.KO
Van: K.O.2

Nr.: 119273
Betr.: DIS-onderzoeken

Door vele deelnemers aan de laatste herhalingscursus aan personeel van de I.D.'s Gemeentepolitie werd ernstige critiek uitgebracht op het beleid van de BVD ten aanzien van de DIS-onderzoeken.

De voornaamste klacht gold wel de gshaarse gegevens die van BVD-zijde omtrent de te onderzoeken personen worden verstrekt. Bij vele onderzoeken ook de belangrijke R-onderzoeken- wordt niet meer verstrekt dan de naam, voorletters en adres van de betrokkene. Om een deugdelijk onderzoek in te stellen is het van belang om te weten:

a. De juiste naam, voornamen en geboortedatum. Dit is nodig om zekerheid te hebben omtrent de juiste identiteit van de persoon naar wie een onderzoek wordt ingesteld. Het komt thans niet zelden voor, dat men reeds enige dagen met een onderzoek bezig is, als blijkt dat men de verkeerde persoon voor heeft.

b. Teneinde het onderzoek verder te kunnen uitstrekken dan alleen maar tot de burens, is het nodig om te weten bij welke werkgevers betrokkene gewerkt heeft, waar hij zijn schoolopleiding heeft gehad, tot welk godsdienstig genootschap hij behoort, enz.

Thans moet een zeer groot gedeelte van de voor het onderzoek beschikbare tijd besteed worden aan het achterhalen van deze gegevens. Voor een dieper gaand onderzoek naar 's mans betrouwbaarheid blijft dan relatief weinig tijd over.

c. Het is zeer gewenst, dat de betrokken rechercheur weet met welk doel het onderzoek wordt ingesteld, opdat hij de richting kan bepalen waarin zijn onderzoek moet gaan. Kan hij door het ontbreken van voorlichting hieromtrent niet zuiver bepalen welke kant hij bij zijn onderzoek uit moet, dan gaat hij er maar op goed geluk op af. Dat dit de kwaliteit van het onderzoek niet ten goede komt, is duidelijk.

Naast klachten omtrent de DIS-opdrachten spraken verschillende rechercheurs (voornamelijk uit de grote gemeenten) hun onbevredigdheid uit over de andere schriftelijke verzoeken tot het instellen van een onderzoek.

Ook hier moeten zij met dikwijls absoluut onvoldoende gegevens en met een volkomen onwetendheid omtrent de achtergrond van de zaak aan het werk gaan. Het zoeken naar geschikte aanknopingspunten kost in dergelijke gevallen zeer veel tijd, terwijl het gevaar groot is dat het onderzoek zich in een geheel verkeerde richting uitstrekt.

Door een van de rechercheurs werd hiervan het volgende voorbeeld gegeven: Op een zeker moment kreeg hij van de BVD een briefje van ongeveer de volgende inhoud "Verzoeken een zeer discreet en uitgebreid onderzoek in te stellen naar mijnheer X, wonende op adres Y". De moeilijkheden begonnen al bij het vaststellen van de identiteit van X. Een van de door de BVD opgegeven voorletters klopte niet, terwijl een andere voorletter ontbrak; overige personalia waren niet opgegeven. Ook het opgegeven huisnummer was niet goed. Na er de nodige tijd en moeite aan besteed te hebben, slaagde hij er in de man te localiseren. Het bleek toen, dat X een belangrijke post bij een overheidsinstelling bekleedde. In de veronderstelling dat het hier dus wel een antecedentenonderzoek betrof, strekte de rechercheur zijn nasporingen in die richting uit. Op een zeer toevallige wijze kwam hij er achter, dat de man in kwestie verdacht werd van spionage.

Wanneer het om een misdrijf gaat, blijkt dit duidelijk uit het aan roep familie.

Dit maakte het vanzelfsprekend gewenst zijn onderzoek op een andere wijze in te kleden en aldus doende slaagde hij er op een gegeven moment in enige verdachte contacten van X aan het daglicht te brengen. Dit zou hem echter zeker nooit gelukt zijn, wanneer hij met zijn "antecedentenonderzoek" was doorgedaan.

Bij de bespreking van de oorzaak van deze onvoldoende voorlichting gaven verschillende rechercheurs als hun mening te kennen, dat de BVD hen niet helemaal vertrouwt, terwijl er ook opmerkingen werden gemaakt over het gebrek aan vakkennis bij al die burgers die de laatste tijd bij de BVD waren gekomen. Ik ben niet verder op de verschillende opmerkingen ingegaan, doch heb hen alleen beloofd deze zaak nog eens onder de aandacht van de leiding van de dienst te zullen brengen.

Ofschoon de hier gesignaleerde critiek zoals gebruikelijk lichtelijk eenzijdig is, geloof ik toch zeker dat hier een ernstige grond van waarheid in schuilt.

Naar mijn mening dient de oorzaak van de onvoldoende voorlichting van onze politiecontacten niet in de eerste plaats gezocht te worden in wantrouwen dat BVD-ambtenaren jegens de politie zouden koesteren; het is veel eerder een grote onbekendheid met het werk van de plaatselijke ID's, waardoor de case-officers niet kunnen overzien wat er aan het door hen in een kwartiertje geschreven briefje allemaal vastzit.

*in de eerste plaats?
m.i. in
geen enkel
brevet*

Een dergelijk briefje kost een rechercheur soms dagen moeizame arbeid om aan het verzoek te voldoen. Dikwijls moet een goede kans worden afgewacht om de verlangde gegevens te verkrijgen. Intussen maakt de case-officer zich boos over het lange uitblijven en gaat rappeleren. Van wat er gebeurt tussen het tijdstip van ontvangst van zijn briefje bij de ID en het verzenden van het rapport aan de BVD heeft hij dikwijls niet de minste notie.

Deze onbekendheid met het werk van de ID, gepaard aan een vaak al te ver doorgevoerde toepassing van het beginsel van het economisch peil van informatie, waarbij dan nog komt een tegenzin in het schrijven van lange brieven, maakt het soms voor onze verbindingen uitermate moeilijk om op een redelijke wijze aan onze verzoeken te voldoen. Dat hierbij de resultaten verre beneden het bereikbare blijven, is dan ook niet te verwonderen. Met enige goede wil onzerzijds kan hierin zeker verbetering worden gebracht. Hierdoor zal niet alleen het peil van de onderzoeken omhoog gaan, doch zal ook aanmerkelijk veel tijd worden bespaard, die ten goede kan komen aan een grotere productie.

Aan deze goede wil moet echter inzicht en vertrouwen ten grondslag liggen. Het kweken van inzicht kan mogelijk worden bevorderd; doordat personeel dat nieuw bij onze dienst komt, in overleg met enige plaatselijke ID's, aldaar gedurende een week of langer met de rechercheurs bij de verschillende onderzoeken meeloopt. Ook een intensievere deelname aan de praktische volgoefeningen zal hen misschien leren, dat het verzoek "de man gedurende enige tijd onder observatie te houden" voor de rechercheur die de opdracht krijgt, betekent dagen en nachten in kou en regen staan, kilometers lange wandelingen en vele onbetaalde overuren.

Met het inzicht zal ook het vertrouwen groeien. Een grotere bekendheid met het plaatselijke ID-werk zal leiden tot een hechtere samenwerking en een beter begrip voor elkanders wensen en behoeften. Dit is absoluut nodig, want weten wij dit niet te bereiken, dan zal op den duur bij het steeds meer uitbreiden van onze dienst het werk verzanden in een starre bureaucratie.

CB

031357/deel 3 10/11-51
(CO 64724)

16
2.311
07.153.4

UITGEBOKT

VERTROUWELIJK

2.311
01.125

Aan: Hoofd B.V.D.
Van: Hoofd K.O.
Betr.: kwaliteit I.D.-werk
Nr.: 100594

Naar aanleiding van Uw mondelinge opdracht om U te rapporteren over het verschijnsel, dat het werk van het personeel van de plaatselijke inlichtingendiensten van de Gemeentepolitie de laatste tijd aanleiding geeft tot klachten van verschillende zijden, moge ik het volgende onder Uw aandacht brengen:

I. Het slechter worden van het werk van de plaatselijke inlichtingendiensten is m.i. te wijten aan een complex van oorzaken, waarvan de belangrijkste zijn:

1. Onvoldoende leiding van de I.D.-chefs op grond van onvoldoende kennis van het inlichtingen- en veiligheidswerk. Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden tussen de inlichtingendiensten van de grootste gemeenten (die I.D.chef-inspecteurs hebben) en de rest.

a. Ten aanzien van de eerste categorie is het gebrek aan leiding terug te brengen tot een persoonlijke instelling van de betrokken I.D.-chef tot het inlichtingen- en veiligheidswerk in het algemeen en de B.V.D. in het bijzonder.

Aan de cursussen voor hoger personeel hebben alle I.D.-chefs van de grote gemeenten deelgenomen (uitgezonderd de heren Heyink en Botti uit Amsterdam, omdat deze de rechercheurscursus reeds volledig hadden gevolgd). Al deze I.D.-chefs kunnen dus weten, hoe de B.V.D. het inlichtingenwerk uitgevoerd wil hebben.

Indien belangstelling op de cursussen en een welwillende houding tegenover de B.V.D. maatstaven zijn voor een goede uitvoering van het B.V.D.-werk, dan is de situatie zeker nog niet ideaal. In afdalende lijn is het beeld met betrekking tot het bovenstaande voor de grootste gemeenten ongeveer als volgt: Amsterdam - Utrecht - Haarlem - 's-Gravenhage - Rotterdam.

b. Ten aanzien van de tweede categorie is het gebrek aan goede leiding bijna vanzelfsprekend, omdat de Korpschefs zelf onvoldoende op de hoogte zijn van het I.D.-werk om leiding te kunnen geven aan hun personeel.

Volgens mededelingen van cursisten gebeurt het nog al eens, dat I.D.-rechercheurs in conflict komen met hun Korpschefs, omdat zij een bepaald onderdeel van hun werk willen doen overeenkomstig cursusaanwijzingen en daarvoor geen gehoor vinden.

2. Te veel werk.

Het werk van de plaatselijke inlichtingendiensten bestaat voor het grootste gedeelte uit het instellen van onderzoeken. Het aantal van deze onderzoeken begint bij vele inlichtingendiensten een omvang aan te nemen die van invloed moet gaan

worden op de kwaliteit. Herhaaldelijk klagen cursisten dat ze zoveel onderzoeken tegelijk in behandeling hebben, dat ze onmogelijk elk onderzoek tot in de puntjes kunnen uitvoeren.

3. De theorie wordt te weinig onderhouden.

Indien de cursisten de cursus verlaten hebben en zij worden weer volledig opgenomen door de praktijk, dan zullen in vele gevallen op de duur de offers die ten koste van de theorie aan de praktijk worden gebracht zodanig toenemen, dat eigenlijk niet meer gesproken kan worden van een theorie die de praktijk leidt.

Tenslotte, in verband met de drie bovenstaande punten, nog enkele opmerkingen:

Het is verschillende malen voorgekomen dat geslaagde cursisten -die dus nauwkeurig op de hoogte waren van de wijze waarop een onderzoek ingesteld dient te worden en van de wijze waarop de resultaten van een dergelijk onderzoek in een rapport vastgelegd dienen te worden- in de praktijk zulke grove fouten maakten, dat het leek of ze nimmer een cursus gevolgd hadden.

Menigmaal bekruipt mij op de cursussen het gevoel, dat de rechercheurs nog te weinig een idee hebben van hun grote verantwoordelijkheid bij het instellen van veiligheidsonderzoeken en dat men van B.V.D.-zijde, met onderschatting van de menselijke zwakheden, te veel uitgaat van de integriteit van degenen die de onderzoeken instellen. Verschillende praktijkgevallen hebben duidelijk aan het licht gebracht dat hier de verwachtingen vooral niet te hoog gesteld moeten worden. Controle is een absolute noodzaak, omdat de aard van dit werk zo licht tot excessen leidt.

Bij een normaal politie-onderzoek is de wijze van rapporteren aan richtlijnen gebonden, terwijl verschillende openbare functionarissen op grond van deze rapporten beslissingen nemen in het openbaar.

Bij het inlichtingen- en veiligheidswerk gaat dit alles heel anders; het onderzoek wordt bedektelijk ingesteld, het rapport vindt bedektelijk zijn weg, terwijl bedektelijk beslissingen worden genomen.

De noodzakelijkheid van controle, die bereikt kan worden door de wijze van rapporteren aan bepaalde normen te binden, is door mij reeds in November 1949 onder Uw aandacht gebracht. Daarna is het besproken met de afdelingen B en D, die in principe accoord gingen met het desbetreffende voorstel. Vervolgens werd mij gevraagd de toepassing van bovenbedoelde controle praktisch uit te werken. Dit is geschied en in plaats dat het voorstel werd uitgevoerd, werd het voorlopig gedeponneerd. De redenen van de laatste beslissing zijn mij niet geheel duidelijk, staan ook nergens zwart op wit, maar moeten blijkens mededelingen van verschillende zijden berusten op de volgende overwegingen:

- a. Deze materie kan wel volledig op de cursussen worden onderwezen, maar niet in de vorm van richtlijnen aan de Korpschefs worden opgedrongen.
- b. Men kan in een onderzoek liggende op het terrein van het inlichtingen- en veiligheidswerk niet te veel voorschrijven,

omdat de aard van dit werk zoiets onmogelijk maakt. De onderzoeker wordt daardoor te veel aan banden gelegd. Afgezien van de tegenspraak in de beide overwegingen (volgens a kan de onderzoeker op de cursus precies worden voorgeschreven hoe hij een onderzoek moet instellen, terwijl dit in b ongewenst wordt geacht) mag de zuiverheid en juistheid van rapporten toch nimmer ondergeschikt worden gemaakt aan een beleidskwestie (geen voorschriften aan de Korpschefs) en zijn deze zuiverheid en juistheid alleen te verkrijgen door voorschriften. Verzuimt men dit, dan wordt de deur opengezet voor excessen, die we reeds kennen uit onze eigen praktijk en op de duur zeker in omvang en aantal zullen toenemen.

II. Thans de beantwoording van de vraag in hoeverre van B.V.D.-zijde verbeteringen zijn aan te brengen in de hierboven gesignaleerde verslechtering.

In verband hiermede de volgende suggesties:

1. Herhalingscursussen aan de cursisten die langer dan een jaar geleden de cursussen hebben gevolgd.
Tot heden kon hier wegens gebrek aan instructiepersoneel niet aan gedacht worden. In 1951 zal dit echter mogelijk zijn; vandaar dat het cursusprogramma van dit jaar tevens een regeling bevat waardoor al degenen die vóór 1 Januari 1950 een cursus hebben gevolgd, in de gelegenheid worden gesteld een herhalingscursus van een week te volgen. In deze cursussen zullen de belangrijkste elementen van het inlichtingen- en veiligheidswerk nog eens geaccentueerd worden.
2. Lezingen aan Korpschefs.
Dit plan bestond reeds lang, maar er is nog nimmer uitvoering aan gegeven. De heer de Greef heeft mij verschillende malen verzekerd, dat vele Korpschefs het op prijs zouden stellen eens het een en ander te vernemen over de B.V.D. in de vorm van lezingen over belangrijke onderwerpen liggende op het terrein van het inlichtingen- en veiligheidswerk. Zij hebben geen tijd om op de cursussen te komen, moeten echter leiding geven aan hun personeel en staan daarom open voor een dergelijke oplossing.
Ondergetekende heeft zich verschillende malen bereid verklaard bepaalde onderwerpen in te leiden, maar om hem niet bekende redenen is daar tot heden niets van gekomen.
3. De verbindingen zo min mogelijk overladen met werk en indien dit niet anders kan, duidelijk aangeven welke onderdelen van het werk voorrang genieten en op welke punten de kwaliteit van het te leveren werk zeker niet mag verminderen. Hier geldt bovendien, dat van B.V.D.-zijde er naar gestreefd moet worden de plaatselijke inlichtingendiensten van zoveel mogelijk beschikbare gegevens te voorzien. De cursisten uiten nog al eens de klacht (en m.i. terecht) dat naar hun oordeel dit niet voldoende geschiedt. Hierdoor gaat veel kostbare tijd verloren, omdat de I.D.-rechercheurs gaan zoeken naar gegevens die hier reeds bekend zijn.
Verder komt het vaak voor, dat de I.D. niet verteld wordt

*Alk is in de gorie
gedachtte. Alk hier
wan de meeste moede
wil zij met ges naar de
en centrale plaats.*

*Alk is over
de zaak
H. B. > H. G.*

om welke reden het onderzoek wordt ingesteld. Er zijn gevallen denkbaar dat om veiligheidsredenen dit inderdaad beter achterwege kan worden gelaten. In vele andere gevallen zal dit bezwaar echter niet aanwezig zijn en zal het vermelden van de reden van onderzoek het resultaat van het onderzoek ten goede komen.

4. Richtlijnen aan de Korpschefs.

Wil de B.V.D. een goede uitvoering van zijn taak door middel van zijn verbindingen bij de Gemeentepolitie, dan kan niet worden volstaan met cursussen aan ondergeschikt personeel en een aantal lezingen aan Korpschefs, maar zullen van de zijde van de B.V.D. voorschriften moeten worden gegeven, opdat de richtlijnen op de cursussen en lezingen gegeven ondersteund worden door voorschriften met betrekking tot de belangrijkste onderdelen van het werk.

Wanneer op de cursussen bovenstaande ter sprake komt, hoort men herhaaldelijk de vraag: "Waarom geeft de B.V.D. geen voorschriften; hij kan dit op grond van het K.B. van 9 Augustus 1949 toch doen? Mijn Korpschef zal daar zeker geen bezwaar tegen hebben, want dan weet hij precies wat de B.V.D. wil en waar hij zich aan houden moet."

5. Een juiste selectie van personeel

Het hangt vaak af van de instelling van de Korpschef tot het B.V.D.-werk, of een goede of minder goede kracht wordt aangetrokken bij zijn I.D.

Er zijn Korpschefs die hun beste krachten hiervoor aanwenden, maar er zijn er ook die deze gelegenheid gebruiken om krachten waarmee ze eigenlijk geen raad weten, onderdak te brengen. Overigens is het uitblinken in een van de onderdelen van de politietaak nog geen waarborg dat de betrokkene even goed zal zijn in het inlichtingenwerk.

De resultaten van de B.V.D.-examens wijzen dit uit.

De beste oplossing lijkt mij een soort centrale commissie in te stellen met een testtaak. Tot heden werd incidenteel wel eens getest, maar gelet op de reden van dit rapport is er alle aanleiding hier in de toekomst wat meer aandacht aan te gaan besteden.

10 Januari 1951

em

Aan: plv. Hoofd B.V.D.
Van: Hoofd K.O.

VERTROUWELIJK

Betr.: Critiek in de cursussen aan hoger personeel
Nr.: 104724 van de B.V.D. verbindingen.

UITGEBOKT

Nu de uitgebreide cursussen aan hoger personeel van de E.V.D.-verbindingen weer zijn aangevangen, wordt daar weer de critiek verholmen die als regel het aanvangsstadium van deze cursussen kenmerkt. Meestal verstilt deze kritiek wel weer in de loop van de cursussen, maar het feit dat ze elk jaar opnieuw wordt uitgebracht, doet toch de vraag rijzen of er enige grond van waarheid schuilt in deze critiek en of, indien dit zo is, er iets gedaen kan worden dat de gronden van deze critiek uit de weg ruimt.

Deze critiek resulteert meestal in de volgende hoofdvragen:

1. Waarom ontvangen wij geen duidelijke richtlijnen van de B.V.D. ?
2. Waarom horen wij nooit meer iets van de B.V.D., nadat we onze rapporten hebben ingezonden ?

Ad.1 Indien men deze vraag stelt, volgt als regel een opmerking in deze zin: "Ons wordt bij verschillende gelegenheden voorgehouden, dat we een andere gedragslijn moeten volgen of dat we ons moeten baseren op een andere opvatting of dat we een bepaalde zaak verkeerd aangepakt hebben, enz. Wij kunnen ons dan nimmer beroepen op duidelijke, vastgelegde afspraken, maar moeten werken op een basis van vage mondelinge afspraken, die bovendien soms maar met enkelen van ons worden gemaakt".

Van de zijde van K.O. wordt daar meestal op geantwoord, dat de tijd rijp moet zijn voor het geven van richtlijnen, omdat men zich anders vastlegt op iets dat later weer gewijzigd moet worden. Die tijd was in het verleden nog niet rijp, omdat de relatie tussen de B.V.D. en verbindingen nog steeds niet duidelijk was omlijnd. Dit is nu geschied door de aanwijzing van verschillende categorieen van ambtenaren ingevolge art. 4 van het K.B. van 8-8-1949. Pas nu deze relatie duidelijk is vastgelegd, is de weg voor richtlijnen geeffend. Verder wordt tegenover deze verbindingen het volgende argument aangevoerd: Niet alles laat zich persen in het keurslijf van een richtlijn. Vele zaken zullen overgelaten moeten worden aan het beleid van de betrokken functionaris (bv. de relatie tussen burgemeester en politiefunctionaris met betrekking tot het inlichtingenwerk).

Hiermee is de zaak echter niet afgedaan, want het gebrek aan richtlijnen is inderdaad een probleem dat om een oplossing vraagt. Ondergetekende heeft in deze dienst de wenselijkheid van duidelijke richtlijnen met betrekking tot bepaalde zaken reeds bij verschillende gelegenheden naar voren gebracht, tot heden echter zonder veel resultaat. Ik ben ervan overtuigd

dat dit gebrek aan duidelijke schriftelijke richtlijnen, met betrekking tot zaken die bij richtlijnen geregeld kunnen worden, afbreuk doet aan een goede verstandhouding tussen B.V.D. en verbindingen.

Ad.2. Meestal volgt op deze vraag een opmerking in de volgende zin: "Wij begrijpen dat de B.V.D. dit niet met alle zaken kan doen en dat verwachten wij ook niet, maar wanneer men zich veel tijd en moeite heeft getroost om bepaalde gegevens te verkrijgen en men hoort nooit meer iets, dan wordt elke prikkel tot toekomstige activiteit gedood".

Van de zijde van K.C. wordt hierop geantwoord, dat praktische en beveiligingsredenen zich kunnen verzetten tegen het reageren, in de zin zoals de vragers dit bedoelen, op rapporten van buiten. Maar ook hiermee is men er niet, daar het toch altijd praktisch uitvoerbaar is op een bepaald aantal rapporten op enigerlei wijze te reageren. De klacht is dus, dat men nooit iets hoort en ik ben er van overtuigd dat een dergelijke gedragslijn de goede samenwerking schaadt, hetgeen op den duur tot uitdrukking moet komen in de resultaten van het werk. Bovendien geloof ik, zoals hierboven reeds gezegd, dat het mogelijk moet zijn om in belangrijke zaken (indien de beveiliging zich daartegen niet verzet) de rapporteur op een bepaalde wijze in te lichten. Niet om het praktisch nut, maar ter aankweking van de goodwill, een onmisbaar element in de verhouding B.V.D. - verbindingen.

Een uitvloeisel van het hierboven gestelde is de gedachte bij deze mensen, dat ze niet helemaal voor vol worden aangezien. Ze mogen wel mee doen, maar deze deelneming is uiterst beperkt en bij elk contact met de B.V.D. worden muren opgetrokken, die hen voorkomen als obstakels op de weg naar een goede samenwerking. Dit is de gedachte die bij velen leeft en de wijze waarop dit naar voren wordt gebracht, wijst soms op een zekere verbittering.

Van de zijde van K.C. wordt hierop natuurlijk geantwoord, dat deze voorstelling van zaken overdreven is en dat bepaalde beperkingen, die wel eens opgelegd moeten worden bij het contact tussen B.V.D. en verbindingen, ingegeven worden door een in dit werk nu eenmaal noodzakelijke beveiligingsinstelling.

Toch ben ik van mening, dat B.V.D.-ers wel eens aanleiding geven tot deze gedachte. Er heerst bij onze dienst nog al eens de neiging om degenen in de buitenwereld die het niet onmiddellijk met ons eens zijn of die niet dadelijk begrijpen waarom het gaat, te bestempelen als lieden die er niets van begrijpen. Dit is een gevaarlijke mentaliteit, omdat met het voortschrijden van de tijd leden van een veiligheidsdienst een neiging tot eenzijdigheid gaan vertonen die het gevaar van discriminatie, in de zin zoals hierboven bedoeld, doet toenemen. Daarom is het ook zo jammer, dat het hoger B.V.D.-personeel niet meer samen met het hoger personeel van de verbindingen een cursus volgt.

help als de
lid niet
overheerij etc!
H.B.

Hiermee is een nuttige functie van de cursussen komen te vervallen: hoger personeel van de B.V.D. onmiddellijk in aanraking te brengen met hetgeen leeft bij de verbindingen.

Tot de twee hierboven genoemde hoofdvragen is praktisch alle critiek terug te brengen. Ik meen er goed aan te doen in dit rapport niet af te dalen in details, omdat hierdoor de aandacht van de hoofdpunten zou kunnen worden afgeleid, ten aanzien van welke hoofdpunten ik van mening ben dat er iets aan gedaan kan worden.

Het hierbovenstaande toont duidelijk een nuttige functie van de cursussen aan. Wanneer deze cursussen enige tijd aan de gang zijn, komt veel boven dat bij bezoeken en zelfs bij periodieke vergaderingen nimmer aan de orde komt. Deze wetenschap is toch van uitermate groot belang i.v.m. een goede samenwerking tussen B.V.D. en verbindingen.

Indien de hierboven gemaakte opmerkingen in de toekomst nog eens onderwerp van een bespreking mochten uitmaken, is het wellicht mogelijk, dat ik bij die gelegenheid een en ander toelicht.

6 Maart 1951

ERS

Aan ple. Hoofa B.V.D
Van Hoofa K.O.

05 1357 | deel 3

(no 110352)

21

RAPPORT

Aan: Hoofd K.O.

Van: K.O.2

Nr.: X 110352

Betr.: opmerkingen van cursisten

UITGEBOKT

VERTROUWELIJK

In de afgelopen periode werd door de cursisten zowel van de A-groepen (lager personeel) als van de B-groepen (hoger personeel) herhaaldelijk critiek uitgeoefend op het beleid van de B.V.D. ten aanzien van de politieverbindingen.

Deze critiek concentreert zich voornamelijk op het ontbreken van duidelijke richtlijnen met betrekking tot hun taak. Wel worden zij regelmatig door B.V.D.-ambtenaren bezocht, maar de aanwezigingen die zij bij dergelijke bezoeken ontvangen, zijn veelal met elkaar in strijd. Bovendien blijkt herhaaldelijk, dat deze B.V.D.-mensen slecht of in het geheel niet op de hoogte zijn van de stof die tijdens de cursussen aan het personeel van de politieverbindingen wordt onderwezen.

Als concreet voorbeeld kan hier dienen de discussie die op Vrijdag, 25 Mei ontstond bij de groep B 2 (districtscommandanten Rijkspolitie, Beveiligingsambtenaren Departementen en Officieren Marine en Landmacht).

Het betrof hier het verstrekken van politieke inlichtingen aan andere personen of instellingen dan de B.V.D. Sommigen stelden zich op het standpunt, dat het aan de beoordeling van de districtscommandant of korpschef overgelaten moet worden aan wie politieke inlichtingen worden verstrekt. Anderen waren de overtuiging toegedaan, dat zij uitsluitend en alleen inlichtingen mogen verstrekken aan de B.V.D. en aan door de B.V.D. aangewezen personen. De overigen huldigden een standpunt dat tussen beide hierboven beschreven uitersten inligt. Duidelijk kwam hierbij echter naar voren, dat de opvattingen omtrent deze kwestie zeer verward zijn en dat de schuld van deze verwarring grotendeels bij de B.V.D. moet worden gezocht. Uit de gemaakte opmerkingen bleek mij namelijk, dat zij door bezoekende ambtenaren zeer verschillend worden geadviseerd.

Een van de districtscommandanten had aan vier verschillende B.V.D.-ambtenaren over dit probleem vragen gesteld.

De eerste, een ambtenaar van BSV, had hem medegedeeld dat alleen inlichtingen verstrekt mogen worden aan de B.V.D. en aan de burgemeester.

De tweede, een ambtenaar van de afdeling D, had hem gezegd dat hij gerust aan bedrijven die hierom vragen gegevens mag verstrekken.

De derde, een ambtenaar van B IX, had hem gezegd dat de B.V.D. geen bevoegdheid heeft om hem te verbieden aan anderen dan de B.V.D. inlichtingen te verschaffen.

De vierde, een ambtenaar van K.O., heeft hem geantwoord in de geest zoals in Bijlage I beschreven wordt.

Een ander probleem dat gelijktijdig door dezelfde groep werd opgeworpen betrof de verhouding burgemeesters-districtscommandanten. Sommigen meenden, dat aan de burgemeester alleen die gegevens verstrekt mogen worden die direct de openbare orde en veiligheid betreffen (dreigende onlusten, e.d.). Anderen meenden dat aan de burgemeester alle gegevens verstrekt moeten worden die hij vraagt. Verschillenden gingen hierbij zelfs zo ver, dat zij meenden aan een burgemeester uit gemeente B op diens verzoek gegevens te moeten verstreken over gemeentenaren uit gemeente A. Het schijnt nl. nog al eens voor te komen, dat een burgemeester, voordat hij toestemming geeft voor vestiging in zijn gemeente, bij de politie in de woonplaats van de man inlichtingen vraagt omtrent de politieke instelling van betrokkene.

Ook op vragen omtrent deze aangelegenheid hadden zij van B.V.D.-ambtenaren de meest uiteenlopende antwoorden ontvangen.

Bovengenoemde voorbeelden zijn met verschillende andere aan te vullen. Alle komen echter op hetzelfde neer, nl. gebrek aan duidelijke richtlijnen en het ontbreken van eenheid van opvatting omtrent principiële kwesties bij de ambtenaren van de B.V.D.

Het is noodzakelijk, dat van B.V.D.-zijde een einde wordt gemaakt aan de bestaande verwarring. Blijft deze verwarring voortbestaan, dan zal dit onze relatie met deze verbindingen op den duur ernstig schaden. De districtscommandanten en korpschefs zijn zodanig met allerlei andere werkzaamheden bezet, dat zij geen tijd hebben om zich te gaan verdiepen in de puzzles waarvoor de B.V.D. hen stelt. Zij verwachten duidelijke richtlijnen, zodat zij weten waaraan zij zich te houden hebben. Daarnaast dienen de B.V.D.-ambtenaren die hen bezoeken ter zake kundig te zijn of, indien een bepaalde kwestie buiten hun competentie ligt, zich te onthouden van het geven van aanwijzingen.

Bij het opstellen van richtlijnen dient men van B.V.D.-zijde rekening te houden met hetgeen door K.O. aan de politieverbindingen is onderwezen. Richtlijnen en cursusstof K.O. mogen niet met elkaar in strijd zijn.

Daarnaast is het van zeer groot belang, dat alle ambtenaren van de B.V.D. die in aanraking komen met de politieverbindingen volledig op de hoogte zijn van de stof die met het personeel van deze verbindingen op de cursussen wordt behandeld. Het is mij gebleken, dat verschillende van deze ambtenaren zelfs niet de moeite genomen hebben om de aan hen toegezonden stencils van de afd. K.O. door te lezen.

31 Mei 1951

W.T.

Volgens art.31 van het K.B. dd. 8-8-1949 heeft iedere ambtenaar van Rijks- of Gemeentepolitie de plicht om van gegevens die in verband met de aan de volgende diensten opgedragen taak voor die diensten van belang kunnen zijn, mededeling te doen aan bedoelde diensten, nl.:

- a. de B.V.D.
- b. de Marine Inlichtingendienst
- c. de Militaire Inlichtingendienst
- d. de Buitenlandse Inlichtingendienst.

Deze diensten zullen zij dus rechtstreeks op de hoogte behoren te stellen van desbetreffende feiten die te hunner kennis komen. Dit zal zelfs het geval zijn, indien deze feiten te hunner kennis komen tijdens een onderzoek in opdracht van de B.V.D., verricht in hun hoedanigheid van ambtenaar in de zin van art.4 van het K.B.

Ten aanzien van gegevens die de B.V.D. zelf eventueel aan de politie verschaft, bv. in verband met het instellen van een onderzoek, geldt deze plicht uiteraard niet: De B.V.D. zelf heeft deze gegevens ex art.30 K.B. al doorgegeven, indien dit verenigbaar is met de geheimhoudingsplicht van art.5 K.B.

De werkzaamheden van de ambtenaren, aangewezen volgens art.4 K.B., worden uitgeoefend onder verantwoordelijkheid van hun chef. Wat de Gemeentepolitie aangaat, zal men moeten aannemen dat dit de burgemeester is, terwijl men in de praktijk ook in gemeenten met Rijkspolitie een gezagsrecht op dit terrein aan de burgemeester toekent. (Zie o.m. circulaire ter explicatie van K.B. 8-8-1949, dd. 15 Sept. 1949 en 11 November 1950 aan Comm. der Koningin). Dit houdt dus in een plicht van de politie om de burgemeester in kennis te stellen van politieke gegevens die zij in de hoedanigheid van ambtenaren in de zin van art.4 K.B. verkrijgen.

Een burgemeester dient voorts, daar hij belast is met de handhaving van de openbare orde in de gemeente, op de hoogte te zijn met gegevens die hij in dit verband kan nodig hebben. Deze zal hij theoretisch moeten krijgen via de B.V.D. De gegevens die hij naar aanleiding van het vorengenoemde rechtstreeks/ heeft ontvangen, vallen hier dus buiten. Het overige, zo ook gegevens afkomstig van andere gemeenten, zal dus via de B.V.D. moeten gaan.

De politie zal aan andere organen geen mededeling mogen doen van inlichtingen die zij als ambtenaar in de zin van art.4 K.B. hebben ingewonnen, daar zij volgens art.5 K.B. tot geheimhouding gehouden zijn. Uitgezonderd hiervan zijn de zg. onbezoldigde B.V.D.-ambtenaren (aangewezen krachtens K.B. 19-8-1950), die bij de bedrijfspolitie behoren. Aan dezen dienen, daar zij geacht worden te behoren tot de B.V.D. wel inlichtingen te worden verstrekt.

In hoeverre andere instanties dan de B.V.D. het inwinnen van inlichtingen op politiek terrein aan ambtenaren van politie kunnen opdragen, is uiteraard een vraag die niet alleen door de B.V.D. kan worden beantwoord. Belangrijk lijkt mij in dit verband de zinsnede in art.1 van het oude K.B. dd. 9-4-1946, waarin stond dat de B.V.D. "met uitsluiting van alle overheidsorganen, diensten en in overheidsdienst staande personen" inlichtingen op politiek terrein diende in te winnen.

*helpen
verschaffen*

*van de
andere instanties
(de politie)*

Het nieuwe K.B. gaat er -hoe zeer ook deze andere tekst niet hierin is overgenomen- kennelijk eveneens van uit, dat geen andere diensten dan de in dit besluit genoemde een taak op inlichtingengebied hebben. De uitlegging die de Minister van Binnenlandse Zaken geeft van deze passage in zijn circulaire aan de Comm. der Koningin, dd. 11-11-1950 versterkt nog deze gedachte: "Ik stel er prijs op vast te stellen, dat deze bepaling niet inhield, dat de C.V.D. de burgerlijke bestuursautoriteiten met de handhaving van openbare orde en rust belast niet had in te lichten". Inderdaad: de C.V.D., niet de politieambtenaren.

Uit het overige gestelde in deze circulaire moet echter worden afgeleid, dat de Minister van Binnenlandse Zaken het wenselijk acht, dat burgemeesters in verband met hun taak tot handhaving van de openbare orde al dan niet op hun verzoek inlichtingen krijgen van politieke aard, tenminste voorzover de ambtenaren van politie hiertoe krachtens wettelijk voorschrift (Gemeentewet) verplicht zijn. T.a.v. de bevoegdheid van de Procureur-Generaal bestaat zo weinig helderheid en dit probleem is zo zeer in het brandpunt van de belangstelling, dat bespreking thans in dit verband zinloos lijkt.

Resumerende dus:

ambtenaren ex art.4 K.B. moeten de politieke inlichtingen verschaffen, die ze als zodanig hebben ingewonnen, aan:

1. B.V.D. en de andere inlichtingendiensten
2. burgemeester van de gemeente waarin zij werken
3. "onbezoldigde B.V.D.-ambtenaren".

Volledigheidshalve zij er nog op gewezen, dat de politiebeambten als opsporingsambtenaar n.a.v. die politieke inlichtingen die tevens een strafbaar feit inhouden, proces-verbaal moeten opmaken en dit moeten inzenden aan de Officier van Justitie.

Het staat uiteraard het Hoofd van de B.V.D. vrij de ambtenaren ex art. 4 K.B. te machtigen of op te dragen de gegevens ex art. 4 K.B. ingewonnen ook aan anderen te verstrekken.

22 (A)

Aan: H.K.O.

Van: K.O.2

Tijdens een der cursussen van het lagerpersoneel rees de volgende vraag: "Wanneer een ID gegevens nodig heeft welke verkregen kunnen worden bij een of ander departement van algemeen bestuur of een van de onderhebbende instellingen, dient men zich dan te wenden tot het bij deze departementen of instellingen aanwezige veiligheidspersoneel, of is men vrij te gaan naar de personen die men toevallig op de een of andere wijze benaderen kan?" Aan deze kwestie zitten verschillende kanten welke ik hieronder nader wil belichten.

1. De gegevens die men wil hebben kunnen van verschillende aard zijn. Zij kunnen van louter administratieve aard zijn b.v. diensttijd, salaris, werktijden enz.; zij kunnen van personele aard zijn b.v. beoordelingen, conductestaten, getuigschriften e.d.; zij kunnen ook betrekking hebben om 's-mans politieke instelling voorzover die bij een werkgever bekend kan zijn. Het kunnen ook gegevens zijndie betrekking hebben op de zaken die bij een dergelijke instelling behandeld worden.
2. De onderzoeken die men instelt kunnen ook verschillend zijn. Het kan een onderzoek zijn naar een personeelslid wat bij die instelling werkzaam is geweest en thans ergens anders werkt. Het kan een personeelslid betreffen wat thans nog werkzaam is bij die instelling doch elders een betrekking zal krijgen, of het betreft een personeelslid wat nog bij die instelling werkzaam is en daar ook werkzaam zal blijven, doch waarnaar het om de een of andere reden gewenst is een onderzoek in te stellen.
3. Afzonderlijk dienen hier even naar voren gehaald te worden de gegevens die men bij het een of ander onderzoek nodig heeft en die bij een departement of een onder dat departement ressorterende instelling te krijgen zijn. Ik denk hier b.v. aan financiële gegevens omtrent de een of andere persoon welke bij de inspecteur der belastingen te verkrijgen zijn, gegevens omtrent Ned. Firma's bij het Ministerie van Economische Zaken enz.
4. Ofschoon de vraag alleen betrekking heeft op departementen van algemeen bestuur en de daaronder ressorterende instellingen meen ik dat ze in gelijke mate van belang is voor alle andere instellingen en bedrijven waar beveiligingspersoneel aanwezig is.

Opmerking.

Persoonlijk ben ik de mening toegedaan dat het aan te bevelen is dat de ID-mensen zich zoveel mogelijk wenden tot het beveiligingspersoneel, omdat:

1. Dit beveiligingspersoneel ~~in de gelegenheid is~~ beter in de gelegenheid is de gewenste inlichtingen te krijgen, waardoor de ID's sneller en nauwkeuriger ingelicht kunnen worden.
2. Dat door onderling uitwisselen van gegevens de band tussen het ID-personeel en beveiligingspersoneel verstevigd wordt, wat wederzijds aan het werk ten goede komt.
3. Het uit beveiligings oogpunt goed is dat het beveiligingspersoneel controle heeft op de gegevens die de deur uit gaan.

25 Juni 1951

Evaluatie

13519 *de 3* *opvang om 1323*
55

Aan: Plv. Hoofd B.V.D.

VERTROUWELIJK

Van: Hoofd K.O.

Nr.: 144/594 *17 TA sinds 3/9*

8 2730
Appidan

Betr.: Analyse-systeem
verzamelde gegevens.

acc 22/7

gen. istr. Heimbuch 20/10-52 *108/11-52* *13/11-52*

Tijdens een bespreking met Dr. Novack over het door de C.I.A. gevolgdde systeem van analyse van verzamelde gegevens merkte een van de daarbij aanwezige C.I.A. liaison-officers op, dat het door zijn dienst als een groot bezwaar wordt gevoeld dat door de B.V.D. geen systematische analyse van gegevens plaats vindt. Vooral het ontbreken van een evaluatie op de rapporten geeft nogal eens aanleiding tot opmerkingen van de zijde van zijn H.Q.

Doordat de B.V.D. geen evaluatie aangeeft, is hij dikwijls genoodzaakt de juistheid van de berichten die hij inzendt te evalueren als "6" (Cannot be judged).

Ook wat betreft de precisering van de bron, het aangeven van data, de opmaak en vorm voldoen de rapporten niet aan de eisen die zijn H.Q. stelt. Hij heeft naar zijn mededeling hierover reeds verschillende malen met de Heer v.d. Laan gesproken, maar doordat de B.V.D. geen analyse-systeem heeft was hier door deze weinig aan te verbeteren.

Mijnerzijds moge hierbij opgemerkt worden, dat het prestige van de B.V.D. er enigermate door geschaad wordt, wanneer de C.I.A. van haar liaison-officers B.V.D.-rapporten ontvangt die deze laag moeten evalueren.

Door de Afd. K.O. wordt op de cursussen een analyse-systeem gedoceerd dat vrijwel identiek is aan het systeem dat bij de C.I.A. in gebruik is. Doordat echter door het leidend personeel en de case-officers van de afdelingen met analyse van binnengekomen gegevens belast geen deel wordt genomen aan de cursussen, heeft dit systeem daar ook geen ingang kunnen vinden.

Naast onderwijs op een cursus, wat voor case-officers zeer zeker ook noodzakelijk is, is het echter van belang dat een zeker analyse-systeem organiek in de dienst wordt vastgelegd.

Dr. Novack adviseerde ons om aan de Directeur van de C.I.A. toezending te vragen van het handboek dat bij de C.I.A. gebruikt wordt bij het onderwijs in "Basic Reporting", waarin het door de C.I.A. toegepaste analyse-systeem besproken wordt. Aan de hand hiervan kunnen wij dan voorzover nodig en dienstig het door K.O. onderwezen systeem aanvullen.

In conclusie op het voorgaande moge ik U in overweging geven:

- a) In studie te doen nemen door een daarvoor aan te wijzen groep uit de betrokken afdelingen het vraagstuk van "De bewerking van verzamelde gegevens en het invoeren van een analyse-systeem". Het hiervoor benodigde studiemateriaal is gedeeltelijk reeds bij de afd. K.O. aanwezig/
- b) Het vastleggen van dit systeem in een daartoe geëigende vorm (dienstvoorschrift o.d.).
- c) Het doen houden van cursussen voor case-officers waarin het te gebruiken systeem onderwezen wordt.

Reinigungsplan Tafel
NO 2.

Commercia Noyon

TOELICHTING OP ORGANISATIE B.V.D.

Een toelichting op het hierbijgaande schema kan het beste geschieden door een omschrijving van de B.V.D.-taak, zoals deze voorkomt in het K.B. van 8 Augustus 1949:

- I. Het inwinnen van gegevens omtrent alle personen die van een staategevaarlijke activiteit of neiging daartoe t.o.v. Nederland of met Nederland bevriende buitenlandse mogelijkheden blijk geven of hebben gegeven.
- II. Het inwinnen van gegevens omtrent extremistische stromingen.
- III. Het bevorderen van veiligheidsmaatregelen in alle vitale en kwetsbare overheids- en particuliere instellingen en bedrijven.
- IV. Het onderhouden van verbindingen met de overeenkomstige inlichtingen- en veiligheidsdiensten van bevriende buitenlandse mogelijkheden.
- V. Het verrichten van al hetgeen voor een goede functionering van de B.V.D. noodzakelijk is.

Deze taak nu is verdeeld over de verschillende afdelingen die voorkomen in het hierbijgaande schema.

De afdeling C heeft tot taak hetgeen hierboven genoemd is onder I; de afdeling B hetgeen genoemd is onder II en de afdeling D hetgeen genoemd is onder III.

De taken van de afdelingen B en C zouden zich theoretisch ook dienen uit te strekken tot het verzamelen van gegevens door middel van geheime bronnen (agenten). Vanwege het grote belang van dit onderdeel van het inlichtingenwerk en de noodzakelijkheid van een bijzondere behandeling, wordt deze taak verzorgd door een speciale afdeling KB.

Het is van het grootste belang dat de resultaten van de werkzaamheden van de afdelingen B, C, D en KB worden gecoördineerd. Met name is dit van belang met het oog op de voorlichting van de Regering. De uitvoering van deze coördinatie geschiedt door een afdeling coördinatie, welke haar voorlichtingstaak mede uitstrekt tot zaken verband houdende met KEB en KEW.

De afdeling KEB heeft tot taak hetgeen genoemd is onder IV. De uitvoering van deze taak eist het centraliseren en coördineren van alle inlichtingen die de B.V.D. aan de buitenlandse diensten kan verstreken of van die diensten kan verkrijgen.

De taken van de overige afdelingen zou men kunnen brengen onder hetgeen genoemd is onder V.

De afdeling PZ verzorgt de personele zaken van de B.V.D. en de afdeling ACD de documentatie. De supervisie over deze afdelingen berust

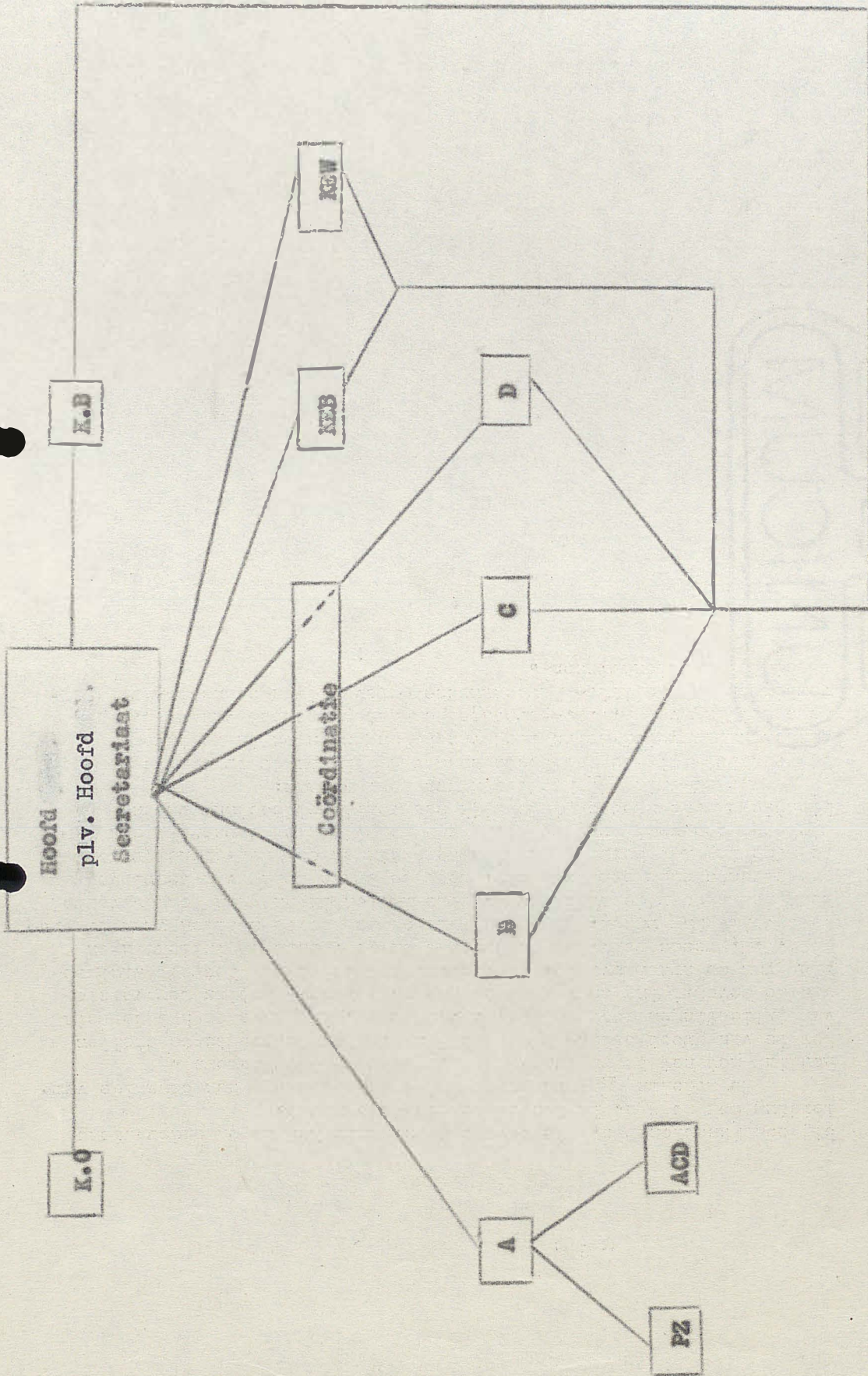
bij een functionaris, die tevens personeelschef is en onder wiens leiding ook de zgn. ladies superintendent werkt.

De afdeling KEW voorziet in de behoefte van een bepaalde verhouding met het bedrijfsleven (werkgevers en werknemers). Het is van groot belang het bedrijfsleven op de hoogte te stellen van inlichtingen door de B.V.D. verkregen, liggende op het terrein van de beveiliging en van mogelijke subversieve acties ter verstoring van de arbeidsvrede. Voor zover het bedrijven betreft waarmee de B.V.D. reeds relaties onderhoudt en de verkregen inlichtingen de beveiliging raken, geschiedt dit op de hoogte stellen vanzelfsprekend reeds door de afdeling D. Deze inlichtingen gaan tot dusverre dus slechts naar een bepaalde, zeer beperkte kring van bedrijven. De afdeling KEW betreft in zijn bemoeiingen ook de werknemers, richt zich tot een veel grotere kring van bedrijven en verstrekt ook inlichtingen die niet onmiddellijk het veiligheidsbelang raken.

De afdeling KO heeft een tweeledige taak:

In de eerste plaats het bestuderen van alle onderwerpen die voor een binnenlandse veiligheidsdienst van belang zijn en in de tweede plaats de opleiding van B.V.D.-personeel en het personeel van de B.V.D.-verbindingen (Politie- Marechaussee - Beveiligingsfunctionarissen - Speciale functionarissen).

GEHEIM

Aan: H. BVD (via Flv. H.BVD)

~~SECRET~~

Van: H. KO

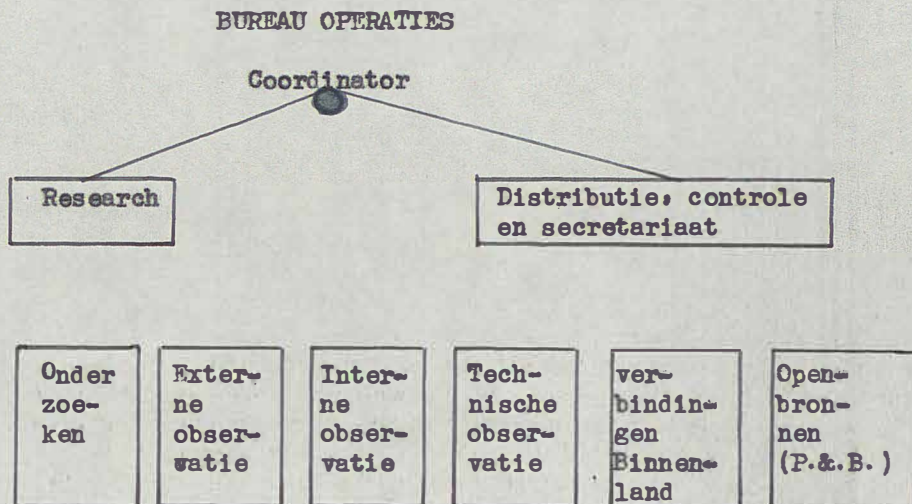
Naar aanleiding van Uw opdracht tot nadere uitwerking van mijn rapport aan de werkgroep gaat hier een poging daartoe, speciaal m.b.t. de onderwerpen "operatiën" en "exploitatie".

Het eerste rapport bepaalde zich tot een algemeen idee omtrent het geheel en een nadere uitwerking van het zgn. Bureau Analyse. Deze opzet was het gevolg van besprekingen in de werkgroep, die tenslotte geleid hebben tot mijn meergenoemd rapport.

Met een nadere uitwerking van de Bureaux Operatiën en Exploitatie is nog niet alles behandeld. Ik meen echter -i.v.m. Uw opdracht- hiermee te kunnen volstaan. Wel wil ik in dit rapport nog iets opmerken over de plaats van opleiding en research in het geheel. Bijlage I omvat schema en toelichting van het Bureau Operatiën. Bijlage II omvat schema en toelichting van het Bureau Exploitatie. Bijlage III omvat enkele opmerkingen over research en opleiding.

6-10-1952

Schema C.

Toelichting op schema C.

Het Bureau Operatiën is belast met het verzamelen van alle gegevens die in de Dienst nodig zijn.

Tot het verzamelen van deze gegevens krijgt dit bureau een aantal algemene opdrachten in de vorm van questionairs en van geval tot geval bijzondere opdrachten, hetzij van het Bureau Analyse, hetzij van het Bureau Beveiliging (antecedenten onderzoeken) hetzij van het Bureau Hulpdiensten (antecedenten onderzoeken eigen personeel).

Alle verzoeken om gegevens komen bij de coördinator van het bureau binnen en worden via de sectie Distributie verdeeld over die afdelingen die het meest aangewezen geacht moeten worden om de verlangde gegevens te verkrijgen.

De coördinator bepaalt in overleg met de opdrachtgever op welke wijze de verlangde gegevens verzameld zullen worden.

Sectie Distributie, Controle en Secretariaat.

Deze sectie heeft allereerst tot taak de verzoeken tot het verzamelen van gegevens te distribueren over de afdelingen. Tevens is de sectie belast met het bijhouden van een bronnen-register. In dit register worden aangetekend:

- a. de instellingen, organisaties enz. waar een voor de afdeling operatiën beschikbare ^{bron} aanwezig is;
- b. de algemene evaluatie van de betrokken bronnen;
- c. de wijze waarop deze bron gebruikt kan worden, (bv. via rechercheur Jansen, via de afdeling Interne observatie enz.).

Deze sectie houdt tevens aantekening van de uitgezette onderzoeken, rappelleert na verloop van tijd bij het orgaan belast met het onderzoek, controleert de rapporten van de afgewerkte onderzoeken.

Deze sectie is tevens belast met andere administratieve werkzaamheden ten behoeve van de coördinator van Bureau Operaties.

Sectie Research.

Deze sectie maakt een studie van de bij de verschillende afdelingen van het bureau gevolgde werkwijze. Adviseert de Coördinator van Bureau Operaties m.b.t. verbeteringen van de gevolgde werkmethode. Bereidt studies voor ten gebruike bij het opleiden van personeel van de dienst en verbindingen en neemt zelf aan de opleiding deel.

Afdeling Onderzoeken.

Deze afdeling is belast met het verzamelen van gegevens bij officiële instellingen, particuliere instellingen, particuliere personen enz.

Afdeling Externe Observatie.

Deze afdeling is belast met de observatie van voor de dienst van belang zijnde personen, gebouwen enz.

Afdeling Interne Observatie.

Deze afdeling is belast met de penetratie van organisaties en groepen die de belangstelling van de dienst hebben.

Afdeling technische Observatie.

Deze afdeling is belast met interceptie van voor de dienst van interesse zijnde radiostations, interceptie van telefoongesprekken, plaatsen van microfoons en het verlenen van technische bijstand aan andere afdelingen van het Bureau Operaties.

Afdeling Verbindingen Binnenland.

Deze afdeling is belast met het contact met organen en diensten die ingevolge het Art. 4 van het KB 51 dd. 8-8-1949 diensten ten behoeve van de B.V.D. verrichten. (Gemeente Politie, Rijkspolitie, Koninklijke Marechaussee). Alle verzoeken om gegevens worden via deze sectie geleid. In samenwerking met de sectie controle wordt toegezien op de juiste en snelle afwikkeling van uitgezonden verzoeken.

Met de verbindingen wordt een instruerend contact onderhouden. Toezicht wordt gehouden op het opleidingspeil van het personeel bij deze verbindingen en de nodige cursussen worden georganiseerd.

Alle van deze verbindingen ontvangen gegevens worden via deze afdeling geleid.

Afdeling Open Bronnen.

Deze afdeling onderhoudt een verzameling naslagwerken welke bruikbaar zijn om daaruit gegevens te verzamelen welke nuttig zijn voor de B.V.D.

Deze afdeling verzamelt uit couranten, tijdschriften e.d. al die gegevens welke voor de dienst nuttig zijn.

Deze afdeling verzamelt en onderhoudt een bibliotheek van al die boeken die voor de dienst tot het verkrijgen van algemene en bijzondere gegevens nuttig zijn.

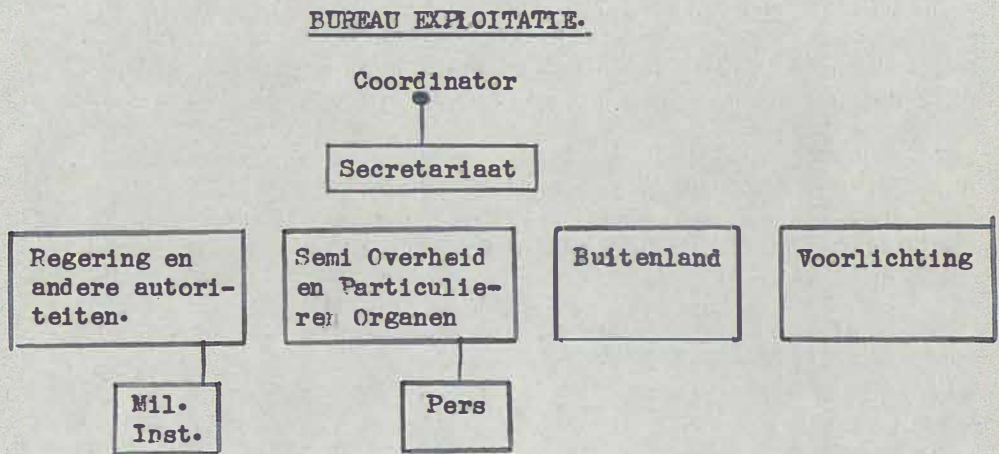
Deze afdeling onderhoudt relaties met al die bibliotheken, instellingen en personen die in het bezit zijn van open gegevens die van nut kunnen zijn voor de B.V.D.

Alle verzoeken om boeken, couranten, enz. worden via deze afdeling geleid.

Opmerkingen.

De afdeling operatiën houdt zich dus zo weinig mogelijk bezig met de bewerking van de gegevens. Enige bewerking zal niet gemist kunnen worden; er zal echter naar gestreefd moeten worden deze inderdaad zo veel mogelijk te beperken. Niet gemist zal kunnen worden een waardering van de geloofwaardigheid van de bron van de zijde van de operatieve man. Indien hij beschikt over andere gegevens m.b.t. het object van inlichtingen zal hij zich tevens uit moeten spreken over de waarschijnlijke juistheid van de gegevens. Verder zullen wat algemene gegevens over de operatie genoteerd moeten worden welke mogelijk van belang zijn voor de toekomst. De operatieve man en ook zijn leider(s) behoeven er niet een uitgebreide documentatie op na te houden. De gegevens die zij nodig hebben kunnen zij vinden bij het Bureau Analyse, welks onderdelen -als ze goed functionneren- onmiddellijk overzichten en details moeten kunnen geven. Hier zal ook alleen kunnen blijken welke leemten er nog zijn en toekomstige operatiën zullen alleen kunnen worden uitgevoerd op grond van de hier aanwezige gegevens

Schema D.

Toelichting op schema D.

De taak van dit bureau is:

- a. het doorgeven van de bij het Bureau Analyse verkregen inlichtingen aan de daarvoor in aanmerkingkomende instanties en personen in een daarvoor geëigende vorm;
- b. het opvangen van de bij deze instanties en personen bestaande behoefte aan nieuwe of aanvullende inlichtingen.

De coördinator heeft de algemene leiding van het Bureau. Hij tracht de binnenkomende aanvragen om inlichtingen zoveel mogelijk te combineren en in overeenstemming te brengen met de mogelijkheden die het Bureau Analyse biedt. Hij beslist of op een aanvraag om inlichtingen zal worden ingegaan. Alle door de afdeling Exploitatie naar buiten verstrekte inlichtingen behoeven zijn goedkeuring.

Secretariaat.

Verzorgt alle administratieve werkzaamheden voor het Bureau Exploitatie voorzover ze niet bij de afdelingen geschieden.

Afdeling Regering en andere Autoriteiten.

Deze afdeling is belast met het doorgeven van alle voor de regering en andere autoriteiten (Com. Koningin, P.G.'s, Burgemeester e.d.) van belangzijnde inlichtingen en het opvangen van de bij deze autoriteiten bestaande behoefte aan nieuwe of aanvullende inlichtingen.

Bij deze afdeling is een onderafdeling belast met het doorgeven van inlichtingen aan de F.I.D. G2, L2 en MARID, Officieren of ambtenaren van deze diensten kunnen bij ^{deze} onderafdeling gedetacheerd worden.

Afdeling Semi-Overheid en Particuliere Instellingen.

Als voren belast met contact met Stichting van de Arbeid, S.E.R., vakorganisaties, bedrijven e.d.

Bij deze afdeling behoort ook het contact met de pers.

Afdeling Buitenland.

Als voren belast met contacten met buitenlandse organen.

Afdeling Voorlichting.

Op deze afdeling worden algemene rapporten voorbereid welke kunnen dienen ter voorlichting van Autoriteiten, Instellingen, Pers, Buitenland, enz. In deze afdeling worden dus de overzichten van Bureau Analyse aangepast aan de behoeften van de opdrachtgevers en belanghebbenden. Door deze afdeling worden de algemene maandoverzichten van de dienst samengesteld.

Opmerkingen.

M.b.t. een Bureau Exploitatie kunnen wel de volgende moeilijkheden voordoen.

1. Indien het iets meer dan een doorgeef-orgaan moet zijn, dienen de medewerkers van dit bureau -behalve achtergrond-, een uitgebreide kennis te bezitten omtrent hetgeen zij doorgeven en ontvangen.
2. Bepaalde exploitatie kan slechts op directie-niveau plaats vinden (b.v. bepaalde gegevens voor de regering).

De oplossing van deze moeilijkheden kan o.m. gezocht worden in het volgende:

1. Het Bureau is slechts een routine doorgeeforgaan, de werkzaamheden die uitgaan boven routine geschieden door de directie.
2. Het Bureau wordt van de nodige "zware" krachten voorzien, die in staat zijn voldoende achtergrond en kennis te verkrijgen en op alle niveaus op te treden. Dit verlicht aanmerkelijk de taak van de directie, die haar bemoeiingen met de exploitatie dan kan beperken tot het aller belangrijkste.

Research en opleiding.

Aan de research is in de B.V.D. tot heden nog weinig aandacht besteed. De research waaraan gedaan wordt geschiedt te incidenteel en onvoldoende. Bij B wordt er, voorzover mij bekend, niets aan gedaan. Bij C is nu de Heer Cijffer er gedeeltelijk mee bezig (een voorstel om laatstbedoelde intensiever in dit werk in te schakelen is enige dagen geleden gedaan). Bij D overweegt men een man als neventaak de research op te dragen. Slechts bij KO wordt systematisch aan research gedaan. In verhouding tot de behoeften van de dienst echter in onvoldoende mate.

De noodzakelijkheid van research wordt elke dag duidelijker. Opleiding en research zijn zeer nauw met elkaar verbonden. Het een vormt de basis voor het ander. Er is dus alle reden om ze in de BVD organisatie tezamen te brengen.

Een moeilijkheid is de onderbrenging. Het onderwerp beperkt zich niet tot een bepaalde afdeling, maar tot drie n.l., Analyse, Operatiën en Beveiliging (bij dit laatste Bureau zal op overeenkomstige wijze als bij de andere de research en in verband daarmee de opleiding geregeld dienen te worden). Een apart Bureau is overdreven, omdat een deel van de research en de opleiding in de verschillende bureaux geschiedt. Toch zal dit werk op de een of andere wijze gecoördineerd en geleid moeten worden door een orgaan buiten de Bureaux. Hier komt nog bij dat een deel van de opleiding (de algemene) buiten de bureaux valt. Onderbrenging bij een Bureau Hulpdiensten is allerminst bevredigend vanwege de totaal verschillende aard van het onderwerp t.o.v. de andere onderdelen van dit Bureau. Naar mijn mening zou een oplossing gelegen zijn in het volgende:

In het Bureau directie een onderdeel "Research en opleiding" vormen. Dit is verantwoordelijk voor het geheel van research en opleiding in de dienst. Het zal leiding moeten geven aan het research en opleidingswerk in de verschillende bureaux en zelf moeten zorgen voor de algemene instructie. Voor die algemene instructie zullen zeker naast het hoofd van dit onderdeel een drietal instructeurs nodig zijn, alsmede een kracht die -bijgestaan door een of meer administratieve hulpkrachten- zich geheel bezig houdt met de administratieve kant van de zaak

Aan: de leden van de Werkgroep
Van: Hoofd K.O.

Herhaaldelijk is de werkgroep in haar beraadslagingen gestuit op de relatie tussen de werkzaamheden van de afdelingen B en C. Het merendeel van de leden is van oordeel, dat de huidige situatie onbevredigend is en dat er aanleiding is tot bezinning op verbetering. Deze gedachten kwamen speciaal tot uitdrukking bij de bespreking van het prae-advies van de heer van Deinse en hebben tenslotte geleid tot de vraag: "Hoe zal de inlichtingenfunctie van de afdelingen B en C geregeld moeten worden om het gestelde doel het dichtst te benaderen?" Bij de beantwoording van deze vraag dient gezocht te worden naar een oplossing die zich niet volkomen losmaakt van de bestaande situatie, doch daarmede rekening houdt.

In de eerste plaats komt de vraag naar voren "Is onder de huidige omstandigheden de scheiding tussen een afdeling die zich bezig houdt met politiek extremisme (B) en een afdeling die zich bezig houdt met staatsgevaarlijke activiteiten (C) nog wel in overeenstemming met de werkelijkheid waartegenover deze afdelingen zich thans geplaatst vinden?" De praktijk van de laatste jaren -nog eens geaccentueerd door de lezingen van dr Novac- heeft overduidelijk in het licht gesteld, dat bijvoorbeeld communisme en spionage ten behoeve van Sovjet-Rusland zodanig met elkaar verweven zijn, dat gescheiden bestuderen van deze activiteiten door afzonderlijke afdelingen onherroepelijk moet leiden tot duplicaties van werkzaamheden en wrijvingen omtrent competenties.

Een tweede punt dat bij het bestuderen van de organisatie en werkwijze van de B.V.D. naar voren komt, is het ontbreken van een systematische analyse van verzamelde gegevens. Het duidelijkst komt dit tot wel tot uitdrukking in het feit dat de case-officers worden gedreven en gestuwd door het materiaal dat van alle zijden bij de dienst binnenstroomt, in plaats dat zij aan de hand van een zorgvuldig opgezet research-plan deze stroom van informaties kanaliseren en leiden tot een van te voren bepaald eindproduct.

Verbetering van deze gebreken dient gezocht te worden in:

- a. integratie van de afdelingen B en C
- b. het uitwerken van een wetenschappelijk verantwoorde werkmethode welke in de organisatievorm haar weerslag vindt.

Een reorganisatie van de afdelingen B en C is echter slechts te bezien binnen het kader van een algehele reorganisatie. Het is hier niet de plaats om een dergelijke algehele reorganisatie -die overigens zonder ingrijpende wijzigingen kan worden voltrokken- diepgaand te bespreken. Ter wille van de duidelijkheid dient hier echter toch iets van gezegd te worden.

De grondlijnen zijn voor een deel ontleend aan de organisatie van het C.I.A. -voorzover het diens inlichtingenfunctie betreft- en zijn overigens het resultaat van studie van de bestaande situatie.

SCHEMA A

De opzet van de dienst is functioneel, d.w.z. de werkzaamheden die in het geheel functioneel het dichtst bij elkaar liggen, zijn in één bureau ondergebracht.

(De aanduidingen bureau, afdeling, sectie, enz. worden los van de bestaande benamingen gebruikt)

Het Bureau Directie omvat de algemene leiding van de dienst en de secties die de leiding van advies dienen met betrekking tot het algemene beleid.

De taak van de dienst zoals beschreven in het K.B. 51 dd. 8-8-1949 omvat een inlichtingen- en een beveiligingstaak, terwijl in het kader van de dienst een aantal werkzaamheden worden verricht die nodig zijn om beide gestelde taken naar behoren te vervullen.

De werkzaamheden verbonden aan het uitvoeren van de inlichtingentaak zijn organisch over drie bureaux verdeeld. De werkzaamheden van deze drie bureaux lopen in elkaar over. Binnen het kader van algemene en bijzondere aanwijzingen van het bureau Directie verzamelt het bureau Operatiën die gegevens welke nodig zijn om de inlichtingenbehoefte van de opdrachtgever van de dienst en overige belanghebbenden te kunnen bevredigen. De door het bureau Operatiën verzamelde gegevens worden door het bureau Analyse geëvalueerd, geïnterpreteerd en gedocumenteerd.

De door het bureau Analyse verkregen eindproducten worden ter beschikking gesteld van het bureau Exploitatie, dat zorg draagt dat de verkregen inlichtingen in de juiste vorm worden gedistribueerd aan de opdrachtgever van de dienst en de overige belanghebbenden. De bureaux Operatiën, Analyse en Exploitatie werken tweezijdig op elkaar in:

Het bureau Operatiën vangt alle binnen het kader van de algemene opdracht liggende gegevens op en zendt deze door aan het bureau Analyse, terwijl omgekeerd het bureau Analyse aan het bureau Operatiën aanwijzingen geeft tot het verzamelen van bepaalde gegevens.

Het bureau Analyse zendt de door haar verkregen eindproducten ter distributie aan het bureau Exploitatie. Omgekeerd echter geeft het bureau Exploitatie de verzoeken om nadere inlichtingen, ontvangen van de opdrachtgever en belanghebbenden, door aan het bureau Analyse voor beantwoording.

De drie leiders van de bureaux Operatiën, Analyse en Exploitatie vormen tezamen de Commissie voor het Inlichtingenwerk, welke aan het Hoofd van de dienst adviezen verschaft ten behoeve van het algemeen beleid met betrekking tot het inlichtingenwerk.

Het bureau Beveiliging is belast met het bevorderen van veiligheidsmaatregelen in vitale overheids- en particuliere instellingen. Aan het vervullen van deze functie zijn enige werkzaamheden verbonden die dit bureau in contact brengen met de bureaux Operatiën, Analyse en Exploitatie, nl.:

- a. het verzamelen van gegevens omtrent personen die een vertrouwensfunctie bekleden of gaan bekleden in te beveiligen objecten
- b. het opvangen van gegevens welke van invloed zijn op de veiligheid van de beveiligde instellingen
- c. het doorgeven van gegevens uit de beveiligde instellingen welke van belang zijn voor het inlichtingenwerk.

Voor het geven van advies aan het Hoofd van de dienst ten behoeve van het algemeen beleid met betrekking tot de raakpunten tussen het inlichtingen- en beveiligingswerk kan een commissie gevormd worden uit de Hoofden van de bureaux Beveiliging, Operatiën, Analyse en Exploitatie.

Het bureau Hulpdiensten zorgt er enerzijds voor dat aan de andere bureaux die diensten verleend worden welke voor een goede functionering nodig zijn, terwijl er anderzijds op wordt toegezien dat aan de regelen van een efficiënt en financieel verantwoord beleid en een goede interne beveiliging de hand wordt gehouden.

De Hoofden van de bureaux vormen tezamen een commissie voor algemeen intern beleid.

SCHEMA B

Het bureau Analyse is belast met de evaluatie, interpretatie en documentatie van alle bij de dienst binnenkomende gegevens, opdat op iedere vraag met betrekking tot de bestudeerde doelen gesteld een zo volledig mogelijk juist antwoord kan worden gegeven.

De sectie registratie, distributie en contrôle

Deze sectie registreert alle binnenkomende gegevens, zodat vast ligt wat er bij het bureau Analyse aanwezig moet zijn.

Zij distribueert op aanwijzing van het Hoofd van het bureau de stukken over de andere secties.

Zij houdt contrôle op de juiste verwerking van deze gegevens.

De sectie persoonsredactie

Deze sectie verzamelt de op personen betrekking hebbende documenten tot personendossiers.

Zij beheert het dossierdepôt.

Zij beheert de personen-kartothek, waarin van iedere persoon van wie bij de dienst gegevens bekend zijn een kaart aanwezig is.

De sectie onderwerpsredactie

Alle documenten welke in de analyse- en research-secties niet meer nodig zijn, worden -voorzover ze geen plaats vinden in personendossiers- volgens registratuurplan onderwerpsgewijze opgeborgen.

Deze sectie beheert die onderwerpskartotheken waarvan het centraal bijhouden door het Hoofd van het bureau Analyse gewenst wordt geacht.

Bovengenoemde secties vormen tezamen de documentatiegroep. De leider van deze groep adviseert het Hoofd van het bureau met betrekking tot alle documentatie-technische kwesties. In verband hiermede oefent hij toezicht uit over de documentaties van de secties.

Analysegroep A

Tot deze groep behoren de secties wier werkzaamheden in belangrijke mate op het terrein van het politieke extremisme liggen. De werkzaamheden van deze groep worden geleid en gecoördineerd door een groepsleider. Zijn taak is voornamelijk er op toe te zien, dat de binnenkomende gegevens benut worden door iedere sectie op wier terrein zij betrekking hebben.

Onder leiding van het Hoofd van het bureau Analyse vormt hij met de groepsleider van de Analysegroep B, de leider van de documentatiegroep en de leider van de research-groep de Coördinatie-Commissie van het bureau Analyse.

In deze commissie wordt nagegaan door welke sectie een bepaald onderwerp in studie zal worden genomen.

Ligt een onderwerp op het terrein van meerdere secties, dan wordt voor de bestudering van dat vraagstuk een studieteam samengesteld onder leiding van een lid van de research-groep. Dit team is verantwoording schuldig aan het Hoofd van het bureau Analyse of aan een door deze aangewezen groepsleider.

De secties zouden op de volgende wijze ingedeeld kunnen worden:

1. Het wereldcommunisme en zijn vertakking in Nederland, de C.P.N.
2. De door de communisten beheerste wereldvakbeweging en haar vertakking in Nederland, de E.V.C.; benevens infiltraties in andere vakorganisaties.

3. De door de communisten beheerste wereldorganisaties van vrouwen en jeugd en hun vertakkingen in Nederland (N.V.B., A.N.J.V., O.P.S.J., enz.) benevens infiltraties in andere vrouwen- en jeugdorganisaties.
4. De door de communisten beheerste Wereldvredesbeweging, organisaties op cultureel en wetenschappelijk terrein, hun vertakkingen in Nederland (Vredesbeweging, A.B.C., V.W.O., Ned.-USSR, e.d.) en infiltraties van deze organisaties in overeenkomstige andere organisaties.
5. Overige door de communisten beheerste wereldorganisaties en hun vertakkingen in Nederland en infiltraties in andere overeenkomstige organisaties.
Onder leiding van de specialist in de researchgroep vormen de leiders van bovengenoemde secties een permanent studieteam voor de bestudering van de strategie en tactiek van het wereldcommunisme en het communisme in eigen land.
6. Overige links-extreme organisaties.
7. Rechts-extremistische organisaties.
8. Anti-militairistische organisaties.
9. Nog niet nader te definiëren verdachte organisaties.

Analysegroep B

Tot deze groep behoren de secties wier werkzaamheden voor een belangrijk deel liggen op het terrein van staatsgevaarlijke activiteit ontplooid door buitenlandse organisaties en personen. Bovendien zullen de secties zich bezig houden met personen wier activiteiten -alhoewel verdacht- nog niet nader gedefiniëerd zijn.

De indeling van deze secties zou als volgt kunnen zijn:

10. Officiële Russische en satellietorganen in Nederland met inbegrip van handelsmissies, scheepvaartbureaux, vertegenwoordigers van handelsfirma's, e.d.
11. Zelfstandige en in organisatie-verband samenwerkende vreemdelingen uit de landen achter het IJzeren Gordijn.
12. Zelfstandige en in organisatie-verband samenwerkende Oosterlingen.
13. Particuliere inlichtingendiensten e.d. en niet nader gedefiniëerde personen die verdacht worden zich op het terrein van de spionage, sabotage e.d. te bewegen.

De interne werking van de secties in de analysegroepen

De taak van de secties is al de op hun terrein liggende gegevens te evalueren (waarde voor dienst, geloofwaardigheid van bron en juistheid van de gegevens), de geëvalueerde gegevens te interpreteren in samenhang met reeds eerder binnengekomen gegevens. Het vastleggen van de uit de interpretaties voortvloeiende conclusies. Het overzichtelijk documenteren van de gegevens die betrekking hebben op de voor de sectie aangewezen terreinen. Het samenstellen van overzichten van gegevens die met betrekking tot bepaalde personen en organisaties bekend zijn geworden.

De werkverdeling in de secties is als volgt:

Een of meer mensen worden belast met het inwinnen van gegevens omtrent personen wier activiteiten liggen binnen het door de sectie te bewerken terrein. Al deze gegevens brengen zij per persoon tezamen in overzichtelijke biographieën. Organisatiegewijze wordt van in die organisatie bekende belangrijke personen een kaart aangelegd.

Ontplooit een persoon op meerdere terreinen activiteit, dan bepaalt de groepsleider door welke sectie de biographie wordt opgesteld en bijgehouden. Verschuiving van biographieën van de ene sectie naar de andere geschiedt slechts op last van de groepsleider. Ieder van de P-mensen wordt met een bepaald aantal biographieën belast.

Een of meer mensen worden belast met het bijhouden van een overzichtelijke "slagorde" van de organisatie in studie. Deze slagorde omvat: historisch overzicht, organisatorische opbouw (functioneel en regionaal), ledenbestand, plaatsing der functionarissen, e.d.

Ieder van deze O-mensen wordt belast met één organisatie of een gedeelte daarvan. Het Hoofd van de sectie is naast de algemene leiding van het werk in zijn sectie belast met de bestudering van de dagelijkse tactische veranderingen in de organisatie(s) behorende tot zijn studiegebied. Hij houdt daartoe een tactisch journaal bij, waarin iedere verandering wordt aangetekend. Hij tracht vast te stellen, wat een tactische verandering in de toekomst te weeg zal brengen. Hij confronteert iedere tactische verandering met de strategie van de organisatie of groep van organisaties in kwestie.

In samenwerking met de research-specialist(en) op zijn gebied stelt hij algemene overzichten samen, waarin mede tot uitdrukking worden gebracht veranderingen in het personenbestand en organisatie-opzet van de betrokken organisatie, voorzover deze veranderingen tactische betekenis hebben.

De research-groep

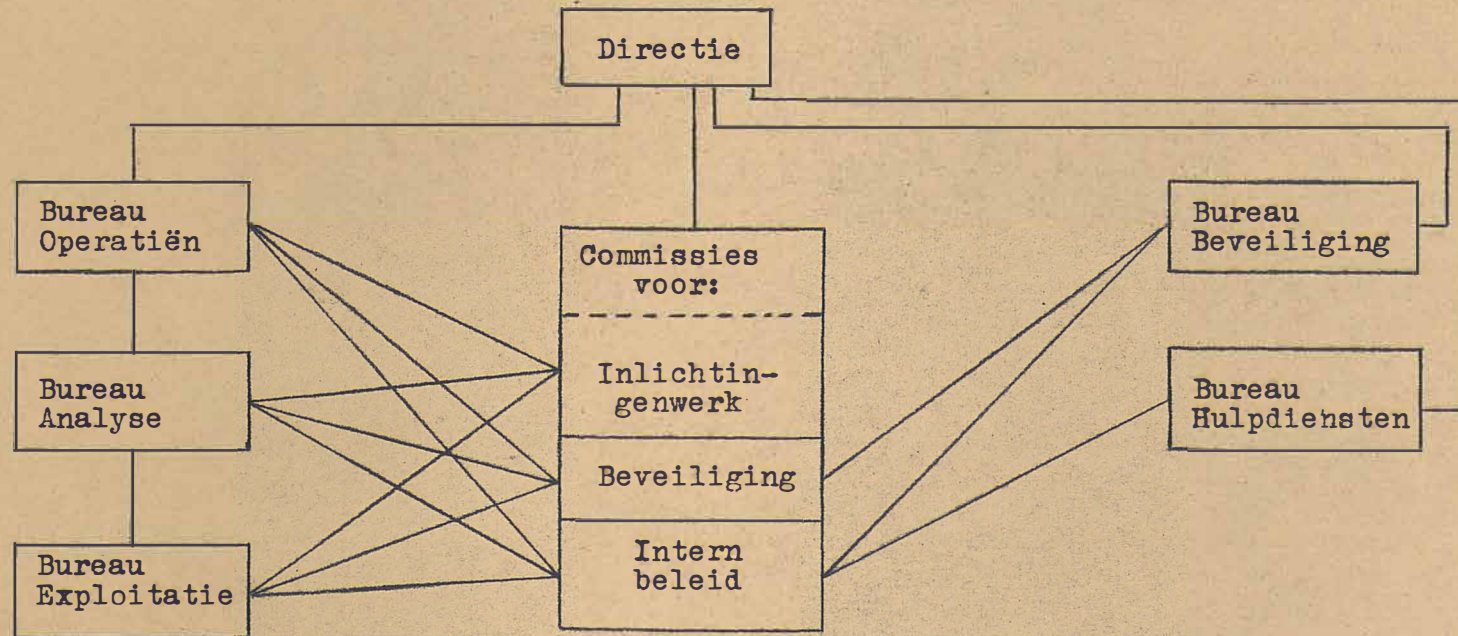
In deze research-groep zijn tezamengebracht een aantal specialisten die tot taak hebben een algemene studie te maken met betrekking tot de strategie en tactiek van de tegenstanders.

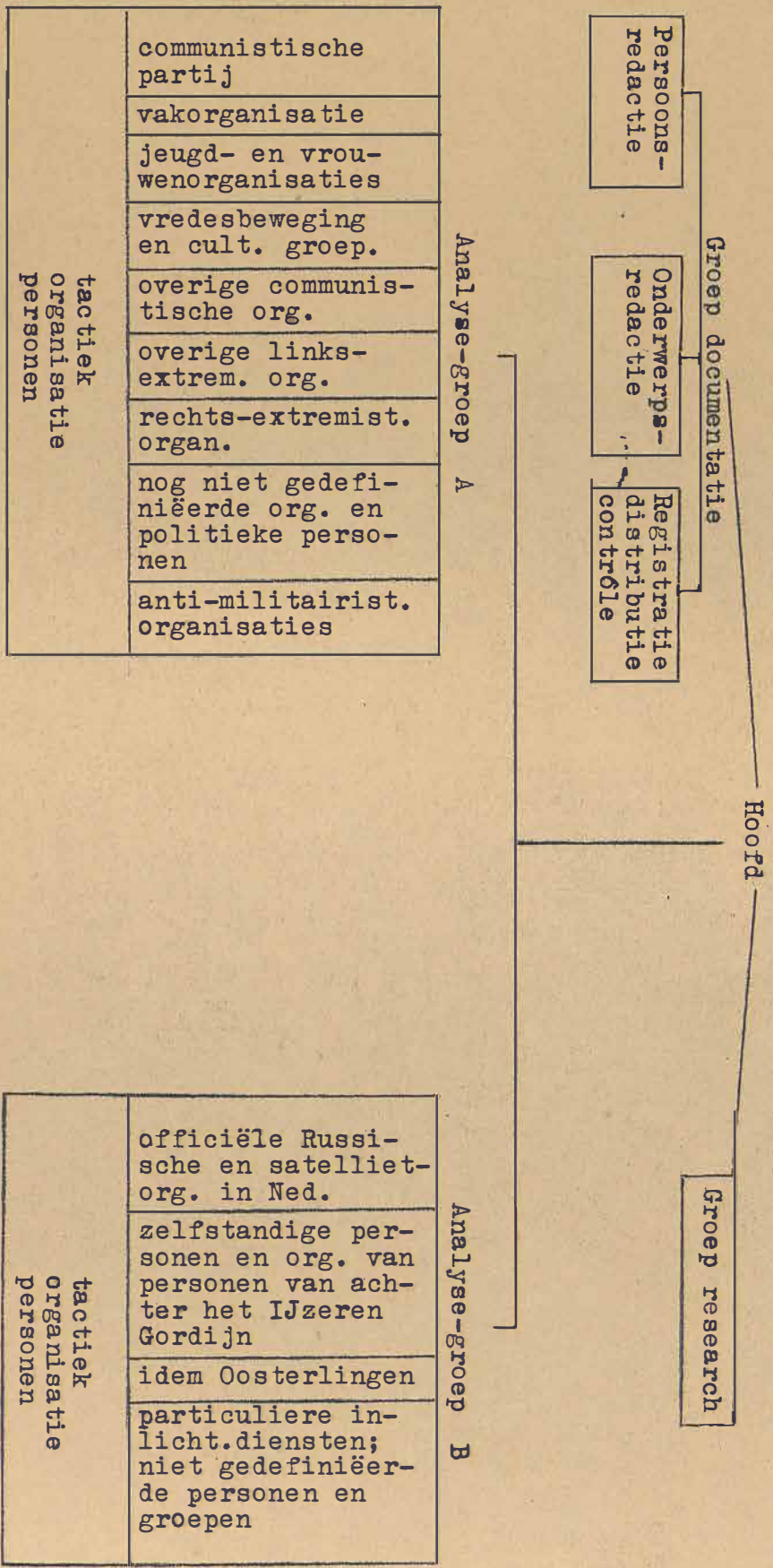
Deze research baseert zich op de reeds aanwezige literatuur op hun gebied, op het van bevriende buitenlandse relaties verkregen algemene studiemateriaal en op de door de analyse-secties verkregen geëvalueerde en geïnterpreteerde inlichtingen.

De resultaten van de research worden vastgelegd in algemene rapporten en overzichten.

Zij zijn de analisten behulpzaam met advies in zaken met een hun specialiteit rakende zijde. Zij bereiden overzichten e.d. voor ten gebruike bij het opleiden van personeel van de dienst en verbindingen. Bij deze opleiding wordt door de specialisten onderwijs gegeven in de op hun specialiteit aansluitende vakken. Er kunnen specialisten zijn op de volgende gebieden:

het communisme - de organisatie en werkwijze van de inlichtingendiensten - de techniek van het conspiratieve werk - financieel economisch - sabotage - talen, etc.

tactiek organisatie personen	communistiche partij
	vakorganisatie
	jeugd- en vrouwenorganisaties
	vredesbeweging en cult. groep.
	overige communistiche org.
	overige links-extrem. org.
	rechts-extremist. organ.
	nog niet gedefiniëerde org. en politieke personen
anti-militairist. organisaties	

tactiek organisatie personen	officiële Russische en satelliet-org. in Ned.
	zelfstandige personen en org. van personen van achter het IJzeren Gordijn
	idem Oosterlingen
	particuliere inlicht.diensten; niet gedefiniëerde personen en groepen

SCHEMA B

De Directie bestaat uit:

H.B.V.D. verantwoordelijk voor het algemeen beleid van de dienst en in het bijzonder voor de contacten van de dienst met binnen en buitenlandse autoriteiten.

PHBVD Deze vervangt het HVBD bij diens afwezigheid. Hij is in het bijzonder belast met het intern beleid. Hij is voorzitter van de ^{WVBD} ~~commissie die het Voor~~ Intern beleid ~~betreffen.~~ Hij is verantwoordelijk voor de contacten met die organen en instellingen die voor een goede interne werking van de dienst van belang zijn.

Commissie voor intern beleid

~~Sectie Planning en organisatie~~ commissie

Onder leiding van PHBVD is deze ~~sectie~~ ^{de} belast met het besturen van situaties, en plannen betrekking hebbende op de interne organisatie van de dienst. Het opstellen en uitgeven van dienstorders, voorschriften enz. de inwendige werking van de dienst betreffende. Het uitstippelen van een algemeen werkschema voor de dienst en het vaststellen de doelen die in een bepaalde periode bereikt dienen te worden. Aan de commissie is een vaste secretaris zonedig met enkele hulpkrachten toegevoegd.

Sectie Juridische Zaken

Deze sectie dient de directie van advies in al die zaken waarin juridisch advies gewenst is.

Deze sectie beziet alle bij Het Bureau Analyse binnengekomen en verwerkte inlichtingen die een juridisch aspect hebben en adviseert HBVD en de ~~werk~~commissie voor inlichtingen werk omtrent doorgeven van bepaalde inlichtingen aan gerechtelijke instanties.

Een van de personeelsleden van de sectie juridische zaken wordt mede belast met het geven van instructie aan personen in en buiten de dienst omtrent zaken op juridisch terrein liggende.

Commissie voor Algemene Research en Opleiding

Deze Commissie ~~bestaat uit de daarvoor aangewezen~~ ^{onder voorzitterschap van PHBVD} personeelsleden van de algemene research en opleiding van de verschillende bureaux.

~~xxxxxx~~ In deze Commissie worden de resultaten ^{verkregen} door de verschillende research groepen bij de Bureaux geconcentreerd en verwerkt tot overzichten die kunnen dienen tot voorlichting en instructie van de daarvoor in aanmerking komende personeelsleden van de dienst en de organen buiten de dienst waarmede door de dienst samengewerkt wordt.

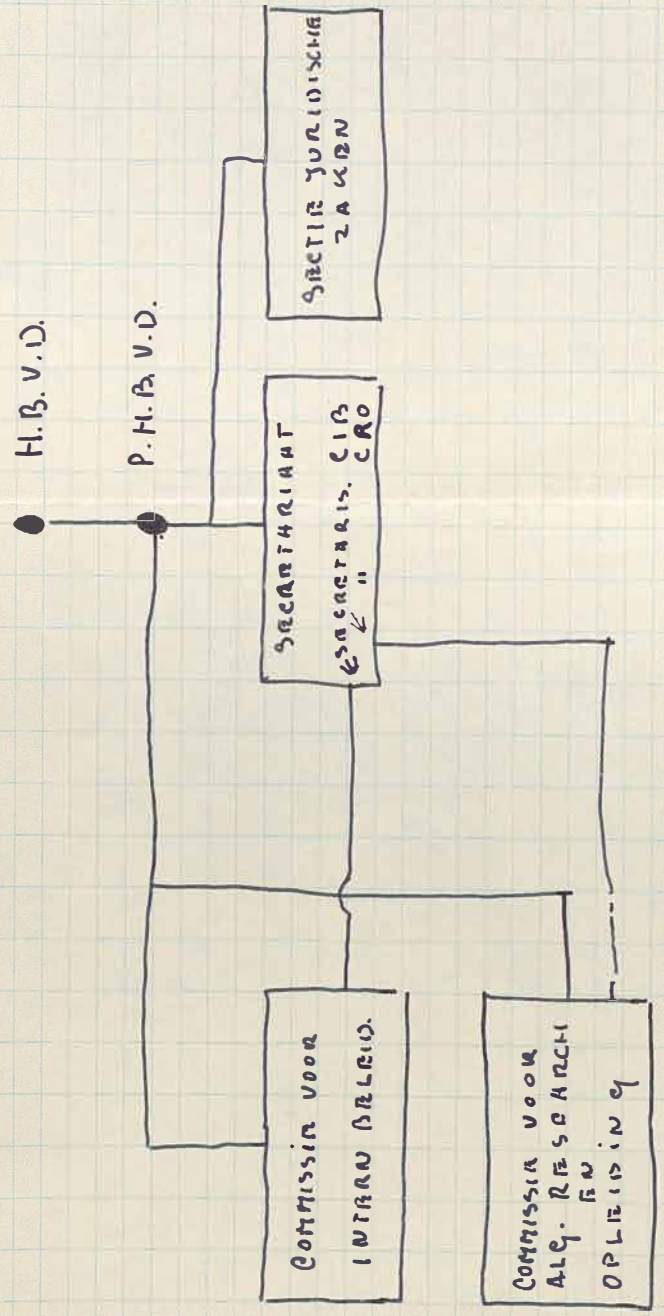
De commissie stelt de algemene lijn van de instructie vast en bepaalt aan welke categorieën instructie zal worden gegeven.

De commissie treedt als examencommissie op voor die categorieën waarvoor het afleggen van een examen is vastgesteld.

Aan de commissie is een vaste secretaris verbonden belast met de zakelijke organisatie van de cursussen en examens, het bijhouden van een cursisten kaart ~~de~~ theek, het bijhouden van de opleidingsstaat van de ~~personeelsleden in x x x x x x x x x x~~ het personeel van B.V.D. en verbindingen en verder met alle administrative werkzaamheden aan het organiseren van cursussen verbonden.

Het secretariaat is belast met alle administrative werkzaamheden ten behoeve van de directie. De secretarissen van de verschillende commissies en van de sectie juridische zaken werken onder toezicht van de directiesecretaris.

DIRECTIE

Bureau BEVEILIGING

Dit bureau blijft zoals afd D thans is.

De taak van DIS wordt uitgebreid tot die van algemene informatie sectie.

Deze informatie sectie verzamelt uit de secties van het bureau die gegevens die voor het Bureau Analyse van nut kunnen zijn.

Tevens worden alle verzoeken om inlichtingen uit de secties geleid via deze sectie. In overleg met bureau Operatiën ~~wordt~~ wordt toezicht gehouden op de vlotte afwerking van aangevraagde onderzoeken.

Bij het bureau beveiliging wordt een man belast met de bestudering van de techniek van de beveiliging.

Hij wordt tevens belast met het opstellen van algemene overzichten welke als grondslag kunnen dienen voor onderwijs, en voorlichting.

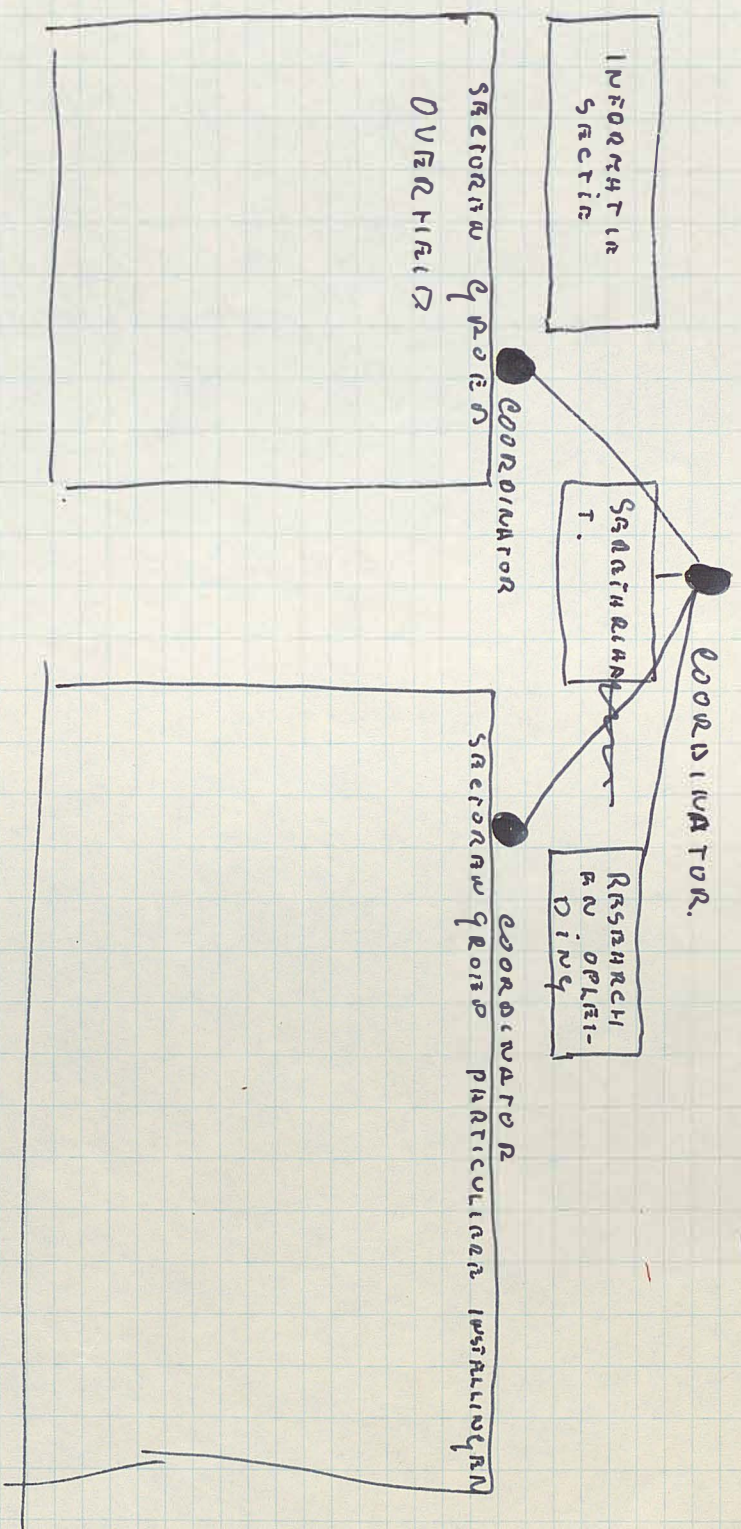
Hij is belast met het verzorgen van dat deel van de opleiding wat op algemene beveiliging betrekking heeft.

Hij is lid van de Algemene Research en Opleidings Commissie.

Hij ziet toe op de staat van Opleiding van de mensen ~~op~~ Bij het Bureau Beveiliging

БУРГАУ БУВАЛИЦИЈА

SCHIZMA F

BUREAU HULPDIENSTEN

Dit bureau heeft tot taak aan de andere Bureaux zodanige diensten te verlenen dat het werk op deze Bureaux vlot en efficiënt kan verlopen, tevens heeft dit bureau tot taak toe te zien op een efficiënt en verantwoord financieel beleid van de dienst terwijl zij verantwoordelijk is voor de interne beveiliging van de dienst.

Afdeling Personeel

Belast met de selectie en aanname van nieuw personeel. Hierbij wordt ze terzijde gestaan door een selectie commissie bestaande uit de chef van de afdeling personeel, een aangewezen lid van de Alg. Research en Opleidingscommissie, de chef van het Bureau of afdeling waar betrokkene tewerkgesteld zal worden.

Belast met de verzorging van de belangen van het personeel. Daartoe terzijde gestaan door een volgens het ARAR samengestelde dienstcommissie.

Toezicht op de beveiligingsinstek discipline en betrouwbaarheid van het personeel in samenwerking met de BVA (Afd. Interne Beveiliging)

Bijhouden van de personeelsdossiers.

Afdeling Materieel en huishoudelijke dienst

~~Bek~~ Aanschaf en beheer van de voor de dienst behodigde gebouwen en materieel.

Afdeling Interne Beveiliging

De Beveiligingsambtenaar van de dienst is verantwoordelijk voor de beveiliging van de dienst. enz. (Zie Ministerieele beschikking dd)
Controle en toezicht ~~van~~ het bewakingspersoneel.

Afdeling Comptabiliteit

Verantwoordelijk voor het comptabel beheer.

Afd. Transport

Verantwoordelijk voor het beheer en gebruik van alle in de centrale transportpool aanwezige voertuigen.

Centrale Postkamer

Verantwoordelijke voor de snelle en veilige verzending van alle van de dienst uitgaande correspondentie.

Ontvangst van alle correspondentie en doorgeleiding naar de voor registratie verantwoordelijke ~~af~~ Bureaux.

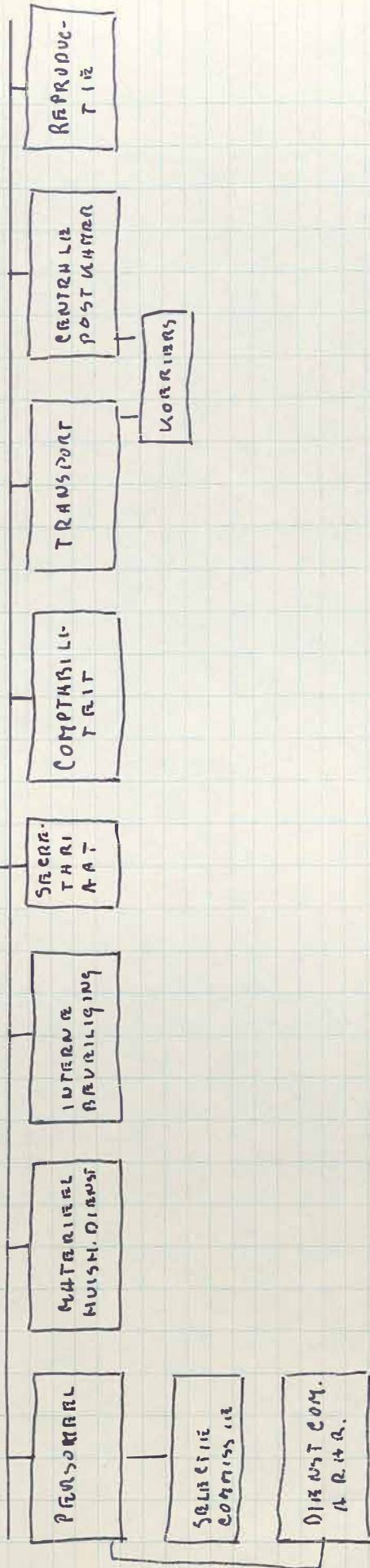
Registratie van alle correspondentie die niet elders geregistreerd wordt.

Brukkerij en fotokamer

Belast met het uitvoeren van alle reproducties voor de dienst benodigd. Bij deze afdeling is een man gedetacheerd van het centraal archief die belast is met de registratie van gemaakte reproducties, fotobonnen, negatieven enz.

BUREAU HUBERDIENSTEN

Combinatien

Schema G.

ONAFGEDAAN

CO 160402

2.113 25
06.21
06.21

Co mt nader onder by ko.

Afd./Sectie: KO

Dat.: 5/4 54

Par.: *[Signature]*

Achtereenvolgens aan:

KOV
B

Interne aanwijzingen A C D.

Verantw. voor

H. ACD., namens deze

Adm. afdoening:

Dat.: *[Signature]*

A C D.

Dat.:

Par.:

AFD.	SECTIE	BEHANDELING	AFZ./PAR.	DAT.
KOV B		Duplicaat van stuk no. 160402 gezonden aan <i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
HB		HB. BIII. Aan BIII, BV, BIX (en misschien BSV) wars te vroeken hun visie te geven. Ikerna <u>spedig</u> , waarna <u>gysmelyk</u> met my <u>bespreken</u> . - <i>[Signature]</i>	SB	23.12.52
	BIII	5/1 III - d. SPOED retour BIII		
	BIII	7/3 <i>[Signature]</i> 11-1953		
	16/1	Op 7.3 kreeg ontvangen van SB.		
H4	BV	BV - Met visie BIII aan BV.	SB	2 APR. 1953
Spoe- dig bekij- ken SB 12/5	BIX	Met nota aan BSV.	BIX/S.	20/3
	BSV			
W	HB	Door een persoonlijk veramen van mij is de afdoening van dit ^{stuk} tot mijn spijt sterk vertraagd.	<i>[Signature]</i>	12/5

AFD.	SECTIE	BEHANDELING	AFZ./PAR.	DAT.
		25/6. nota van H.K.O.	en 1/6	
K.O.	Geriën			
ACD/PA		Gaarne om berekening retour KO ten opzegg. in OD 1351	B	9/554
HACD		<p>ter kennis name Geriën; o.a. dat de opzet van het ACD-archief en van de noot op gericht is geweest om te dienen als instructie-materiaal. Het ACD- archief heeft in de eerste plaats tot taak een weerspiegeling te geven van de activiteiten van BVV. Bezorging en codering van dus niet af- geleend op de instructie-behoefte van KO.</p>	PA 9/13	
		<p>Ko van ACD/Bezorging af P2</p>	HACD 11/13/4	
		<p><i>[Faint red and blue handwritten notes and markings]</i></p>		

AFD. SECTIE BEHANDELING AFZ./PAR. DAT.

Aan de hand van dit dupl. C.O. geen correspondentie voeren.

Origineel C.O. is in behandeling bij

ACD

PHC 4/53

HC

met ...
betreft HC

CP 7/13

~~CVN~~

~~CVL~~

CVL 1/2 CVL 5 1/2

~~CVL~~

M.i. moet in het
zelf samenbatij
pmaakt worden over
de conspiratieve
deze samen vatbij
kennn dan na ko
gevoelen worden
voor nadere be-
studies. Verder
acc. met op mecht
na CVL godat tot
unifictioen te worden

CVL 1/2

~~CAW~~

Jan L. 3/2

~~CVI~~

perin 1/2

~~CVI~~

Opmerking - O'heest de beschikking over gegevens mbt bepaalde
methodiek v/d Pym. Amb - Met toetuning van H.H.B en
B.B. om dit v.l.k. van KO kunnen worden gebracht.

CVI 1/2

~~CVL~~

→ Zijn aanvragen gemidd. CVL 1-4-53

~~CVL~~

He Visser (KO) wil dit CO diukt nu Panchen te myntray
rennede na behandeling door U v/d CO om HC 1/1 inay rennen en op dit rennede van
de Hen Visser en aandacht re HC rechtigen.

se 1/3

~~CVL~~

~~CVL~~

Mogelijk kan dit onderzoek het beste end op een afdelend v/d v/d afdelend
worden besproken. 22/1

CVL 5

Van C.

Van wie zijn de in de margine gestelde aanvragen?
leere zijn wel nuttig en eventueel de redactie van
het memorandum te verbeteren doch niette geen reden
om de dicht voor het probleem zelf te betref.
Geve me Uw opmerkingen met betrekking tot de
voorgestelde verhuizing. Indien mogelijk met
sped.

PH. W.

14/2/53

H.C.

M.i. zou het inderdaad meer nuttig zijn deze
kwestie in een afdelingsvergadering te bespreken.
In grote trekken kan ik mij wel vereenigen
met de inhoud van het memorandum, het
heeft mij echter meer gehinderd, dat volk hier
meer aan de studies van buiten.

Landse diensten veel hogere waarde wordt toe-
 gekend, dan aan die van personen uit eigen
 dienst. Het is altijd het zelfde liedje: misken-
 ning van de eigen prestaties en ophemeling
 van alles wat van buiten komt! Hoe "waars-
 chijnlijk" de buitenlandse studies bij voorbeeld
 mijn gerespecteerde uitspraak de politieke situatie in
 het verre Oosten is veel meer duidelijk aan-
 getoond in de verdere loop der gebeurtenissen
 in die gebieden. zie pt 6 in de nota van
 20 L PHWO D.

PHO
 20/2

KO of verslag

PHO

HKO Ter kennisname, daarna return aan PHWO.
 BOZ Genies

PHO G.
 H. KO 22/6

ad/PHO Guame na bereiking return KO ten aanzien van 1357

B
 PHO

Voor ACO af PHO

AFD.	SECTIE	BEHANDELING	AFZ./PAR.	DAT.
		<p>Aan de hand van dit dupl. C.O. geen correspondentie voeren. Origineel C.O. is in behandeling bij</p>	ACD	
	HD	<p><u>HKO</u> Zijn opdeling is niet rechtsreeks behouden bij de problemen in het me- morandum behandeld. Het is een parallel te projecteren, want het is denkbaar dat ook D'Veen ^{een} beseltingsoverzicht zal krijgen. Dit is ook al nodig jettien en verder plannen hiervoor staan op stapel. In die tabak ben ik van mening dat verspreid problemen ^{diep} op het terrein de afdelingen zijn, ook bij de afdelingen zelf zal moeten worden uitgewerkt. Derivaten waarvan 2 br. <u>historische</u> delen dan aan de beschrijving te worden gesteld. De noodzaak dat verspreid voor - vericht - het is op het gebied van de constructieve methode, het is op ander de broed uigenderen gebied - alle ook bestit aanvulling.</p>	<p>HD. ✓ 18/12 22/12 22/12</p>	
	HKD K07	Opium		
	K05.	<p>Opheffen twee andere C.O.'s terugkomen van C en B.</p>	V02	23/12
	K05/PA	<p>Gaarne na bewaking retour KO na voeging in O 1351</p>	B	5/4
		<p>Voor aed of</p>		

Aantekeningen bij het memorandum van K.O. 2 betreffende

RESEARCH - werk.

- ad 1) Niet alleen het personeel van de afd. K.B. en B IX moet op deze verschijnselen gewezen worden. Het is van groot belang dat een ieder, die een bericht moet bewerken de eventuele verschijnselen, welke kunnen wijzen op subversieve activiteit, kan onderkennen.
- ad 2) Het is mij niet bekend of op dit aspect bij de af te leggen psycho-technische test voldoende de aandacht valt.
- ad 3) Vanzelfsprekend mag een case-officier nooit op grond van zijn persoonlijke kennis een definitief oordeel vellen. Altijd zal men open moeten staan voor het eventuele gebruik van nieuwe methoden.
- ad 4) Inderdaad zou het gewenst zijn steeds aan de geconstateerde gevallen van vermoedelijke subversieve activiteit algemene bekendheid te geven, o.a. door melding aan K.O.
- ad 5) Dat de verschijnselen meestal betrekking hebben op het (soms verre) verleden hoeft geen bezwaar te zijn. Men moet niet vergeten, dat de huidige methode ontstaan is dankzij de ervaringen uit het verleden.
- ad 6) Het lijkt mij optimist te veronderstellen, dat de case-officers ~~de~~ de geconstateerde verschijnselen op schrift zouden hebben gesteld. (Hierbij wil ik nog in het midden laten of deze wel steeds werden onderkend).
- ad 7) Een systematisch doornemen van alle bij ACD aanwezige documenten is inderdaad praktisch onmogelijk. Er zou m.i. echter wel iemand kunnen worden aangewezen, die b.v. de rapporten inzake volgacties doorneemt en daaruit de belangrijke punten naar voren haalt.
- ad 8) Het komt mij voor dat inderdaad hier één der grootste moeilijkheden schuilt. Hier wreekt zich het m.i. te ver doorgevoerde systeem van "economic level of security". Een aantal gegevens uit de operationele rapporten van K.B. zijn ongetwijfeld van groot belang voor andere afdelingen. Tenzij men van K.B. een "super-orgaan" wil maken behoort deze wetenschap ook aan anderen ter kennis te worden gebracht.
- ad 9) Welke case-officers worden in dit verband bedoeld? Op een hoge uitzondering na zijn het slechts de case-officers van KB, die deze operationele rapporten zien.
- ad 10) Indien een bepaalde zaak is afgehandeld en een andere case-officer zou deze opnieuw in behandeling nemen, dan is het vrijwel zeker, dat deze nieuwe bewerker lacunes (dikwijls schijnbare) ontdekt in de oorspronkelijke behandeling. Het lijkt mij niet nodig en ook onverstandig hiervoor een research-man van KO in te schakelen.
- ad 11) Dit lijkt mij niet de taak voor iemand van KO.
- ad 12) Dat alle binnenkomende studies ook aan KO worden gezonden.
- ad 13) De opsteller van dit memorandum KO 2) zal m.i. aan de leiding van de Dienst een lijst moeten voorleggen met de gegevens welke door hem worden verlangd. KO 2 moet hier het beste over kunnen oordelen.
- ad 14) Ik zou hiervoor zetten: de geconstateerde algemene verschijnselen.

C.V.L./C.
[Handwritten signature]

Met respect voor de goede
bedoeling van den steller,
kan ik niet vinden dat
dit document een rapport is
en ook geen researchwerk.

Heb ik het goed begrepen
dan is de bedoeling om het
een bepaalde verwijzing te
kopen, ingekleefd in uitzake
terruu.

19/12/52
HKEW

Aan: HKO
Van: HB

De bestudering van Uw "Memorandum Researchwerk" heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen.

1 door de tegenpartij

1. In het memorandum had wat duidelijker kunnen worden omschreven wat met "conspiratieve methode" en "subversiviteitsverschijnselen" bedoeld wordt. Naar mijn mening is de reden waarom een bepaalde beveiligingsmaatregel wordt toegepast, in dit opzicht de enige toetssteen. Is de bedoeling bijv. geen andere dan de leden te beschermen tegen mogelijke nadelige gevolgen van hun lidmaatschap, dan mag men niet van "subversief" spreken. Steeds zal dus eerst vastgesteld moeten worden, dat achter een beveiligingsregel inderdaad een revolutionnair oogmerk schuil gaat.

2. Inderdaad is U, bij het verzamelen van gegevens in betrekking tot de practijk zeer afhankelijk van hetgeen door de case-officers en de operationele organen aan materiaal wordt aangedragen. Dit sluit in dat iedere medewerker bij de Dienst zich steeds zal moeten afvragen of de ervaringen, die hij opdoet, of de gegevens, die hij ontmoet, niet van nut kunnen zijn voor de studie, welke door KO wordt ondernomen. Voor zover het personeel betreft, dat bij mijn afdeling werkzaam is, zeg ik U gaarne de daartoe vereiste medewerking toe.

HB, 25.6.1953

[Handwritten signature]

2.113
02.

020 1357-
2.1
02.

1
1

Aan Hoofd B.V.D.

Van Hoofd K.O.

UITGEBOEKT

Nr.: 92740.

Betreft: Vragenlijsten voor personeel.

VERTROUWELIJK.

Wanneer op de cursussen wordt gesproken over antecedentenonderzoeken, dan verneem ik telkens dat in de praktijk de gegevens waarover degenen die het onderzoek instellen in eerste aanleg beschikken, als regel onvollediger zijn dan ze behoeven ten zijn.

Aan dit bezwaar nu kan in de toekomst belangrijk tegemoet worden gekomen, indien bij sollicitatie bij alle instellingen en bedrijven waar een veiligheidsbelang aanwezig is, de sollicitant een vragenlijst invult waarop gegevens moeten worden vermeld die de instelling of het bedrijf moet weten en welke tevens gebruikt kunnen worden als basis voor het onderzoek dat naar de sollicitant ingesteld zal worden. Het gebruik van deze lijst behoeft vanzelfsprekend niet beperkt te blijven tot sollicitanten, maar kan, tenzij beleidsoverwegingen zich hiertegen verzetten, uitgebreid worden tot personeel dat reeds in dienst is en een functie bekleedt of zal gaan bekleden waarin de veiligheid van de Staat geschaad kan worden.

De vragenlijst zal, zowel t.o.v. sollicitanten als t.o.v. personeel dat reeds in dienst is, met nog meer succes aangewend kunnen worden, indien zij gebruikt wordt als basis voor een gesprek met de betrokkene. Ondergetekende heeft bovenstaande reeds in praktijk gebracht t.o.v. twee sollicitanten. Met deze personen werd 1½ à 2 uur gesproken, terwijl intussen de vragenlijst werd ingevuld. Tijdens dit vraaggesprek wordt een indruk verkregen omtrent de betrokkene die een onderzoeker (die deze man niet zelf zou horen) niet of eerst na lange tijd zou kunnen verkrijgen. Bovendien worden zoveel gegevens vermeld dat het onderzoek de rechercheur belangrijk minder tijd kost.

Bovenstaande is verschillende malen besproken met personeelsleden van de afdeling D, die t.o.v. de betrokken materie een zelfde standpunt innemen en hun steun verleend hebben aan de totstandkoming van deze lijst door vragenlijsten van verschillende grote bedrijven ter beschikking te stellen. In deze lijst kunnen voor elke instelling en voor elk bedrijf afzonderlijk de vragen gevoegd worden die van speciaal belang zijn voor die instelling of dat bedrijf.

Hierbij gaat een concept van een vragenlijst.

*Vragenlijst in
werkmap Inl. B.V.D.*

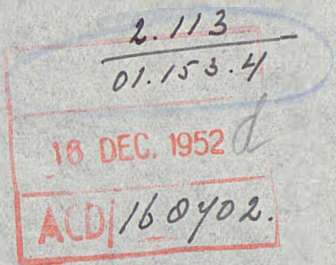
13 September 1950.

Aan: Hoofd B, B en C

Van: Hoofd K.O.

Nr.:

Betr.: Memorandum Researchwerk.

Hierbij moge ik U doen toekomen een memorandum met betrekking tot het researchwerk op het terrein van de conspiratieve methode.

Plv. H. B.V.D. heeft van de inhoud kennisgenomen.

Uw opmerkingen met betrekking tot de praktische uitvoering hiervan zie ik gaarne tegemoet.

15-12-1952

cv

MEMORANDUM

Medio September verzocht H.KB aan H.KO een studie te maken van de verschijnselen welke symptomatisch zijn voor de subversiviteit van de activiteiten van personen en organisaties welke de belangstelling van de B.V.D. hebben.

De resultaten van een dergelijke studie wil H.KB gebruiken voor instructie aan personeel van de afd. KB en B IX. Dit verzoek werd door H.KO met enig voorbehoud bewilligd, waarna de praktische uitvoering aan KO. 2 werd opgedragen. Deze had hierna een bespreking met H.KB. De punten die daarbij naar voren kwamen en de beschouwingen die daaraan vastgeknoopt kunnen worden volgen hieronder.

Onder subversiviteits-verschijnselen verstaat H.KB die verschijnselen welke in het kader van het werk van KO worden aangeduid als "conspiratieve methode".

Onder het begrip conspiratieve methode worden samengevat de wijze en techniek van werken toegepast door personen en organisaties welke hun ware bedoelingen en handelingen voor de buitenwereld willen verbergen. Een conspiratieve methode wordt gevolgd door extreem-politieke organisaties voor het verbergen van hun illegale revolutionaire activiteiten; ze wordt eveneens gevolgd door personen en organisaties welke zich bezig houden met ondermijnende propaganda, sabotage en spionage.

De conspiratieve methode bestaat uit een complex van bijzondere veiligheidsmaatregelen, zoals: compartimentvorming bij het opzetten van subversieve organisaties; centralisatie van de leiding in deze organisaties; speciale wijze van uitzoeken, werven, behandelen en afstoten van medewerkers; het gebruik van een dekmantel door medewerkers en groepen van medewerkers; bijzondere methoden van ontmoetingen, contacten en verbindingen; aangepaste financieringswijze; bijzondere wijze van doordringen en manipuleren in andere organisaties, etc.

H.KB merkte zeer terecht op dat het een indicatie is van het aanwezig zijn van subversieve activiteiten, wanneer door personen en organisaties welke onder observatie van de B.V.D. staan een conspiratieve werkwijze wordt toegepast.

Het min of meer instinctief kunnen onderkennen van dergelijke verschijnselen bepaalt derhalve in hoge mate de bruikbaarheid van de B IX-rechercheur, de KB-operateur en de B- en C-case-officer.

Dit vermogen, dat bij nieuw personeel reeds in aanleg aanwezig dient te zijn, kan door een systematische voortgezette training aanzienlijk worden opgevoerd.

De basis van een dergelijk opleiding dient te zijn een grondige kennis van de algemene verschijnselen, welke kennis verkregen moet worden uit een systematische bestudering van de incidenteel in de praktijk waargenomen bijzondere verschijnselen.

Bronnen.

Bij een dergelijke studie kan gebruik worden gemaakt van:

1. de persoonlijke ervaring van de onderzoeker;
2. gepubliceerde ervaringen van anderen;
3. studies van buitenlandse diensten;
4. studies van andere personen in de eigen Dienst;
5. gegevens uit afgedane dossiers bij A.C.D.;
6. gegevens uit afgesloten KB operaties;
7. gegevens uit binnenkomende rapporten van verbindingen;
8. gegevens uit rapporten van B IX;
9. gegevens uit operationele rapporten van KB;
10. bespreking met personen in de dienst om hun ervaringen te vernemen;
11. bespreking met personen buiten de dienst om hun ervaringen te vernemen.

Hierbij kan het volgende worden aangetekend:

Ad. 1. Persoonlijke ervaring van de onderzoeker.

Persoonlijke ervaringen zijn altijd subjectief en beperkt, hoe diep

en langdurig die ervaringen ook mogen zijn. Dergelijke ervaringen kunnen voor de onderzoeker een steun zijn, doch zij mogen nimmer de basis van zijn werk worden. Het gevaar is aanwezig, dat door te grote waarde te hechten aan persoonlijke ervaringen de onderzoeker belemmerd wordt in het vellen van een objectief oordeel.

daaraan niet te grote waarde hechten

De (persoonlijke ervaring) en algemene kennis van KO. 2 op dit terrein zijn vrij uitgebreid. Zonder toetsingsmateriaal kan een beschrijving van conspiratieve verschijnselen echter alleen maar hypothetisch zijn. Een dergelijke hypothese kan wel een beginpunt, doch geen afsluiting van een onderzoek vormen.

Ad. 2. Gepubliceerde ervaringen van anderen.

Wat Ad. 1. gezegd is, geldt in nog sterkere mate voor deze bronnen. De literatuur in boeken, tijdschriften en couranten waarin conspiratieve verschijnselen worden besproken, is zeer omvangrijk. Het overgrote deel van deze beschrijvingen ligt echter verborgen in grote massa's romantische, breed uitgesponnen irrelevante verhalen. Bestudering van alle beschikbare bronnen is zeer tijdrovend. Niettemin is door KO -bij gebrek aan beter- reeds een grote hoeveelheid literatuur verstouwd. Het residu aan van belang zijnde wetenschap is in het methodiek archief verwerkt.

Op grond van dit materiaal alléén is echter ook geen aan het gestelde doel beantwoordende beschrijving van conspiratieve verschijnselen samen te stellen, omdat:

- a. de verschijnselen betrekking hebben op het (soms verre) verleden;
- b. de verschijnselen betrekking hebben op andere landen en situaties;
- c. de beschreven ervaringen dikwijls zeer subjectief zijn;
- d. de juistheid van de gegevens niet of moeilijk te verifiëren is;
- e. de geloofwaardigheid van de bronnen niet te bepalen is.

Wel kan men aan de hand van dit materiaal tot een hypothese komen. Een dergelijke hypothese kan echter slechts dienen als uitgangspunt voor verder onderzoek.

Ad. 3. Studies afkomstig van buitenlandse diensten.

Dit is ongetwijfeld zeer waardevol materiaal. Deze studies zijn

tegenstelling?

samengesteld door vakmensen die hebben kunnen putten uit een grote hoeveelheid bij hun diensten aanwezig materiaal. Het aantal van deze studies zal echter niet groot zijn. Van wat er dan nog bij de dienst aanwezig is en binnenkomt dringt slechts zeer weinig tot de afdeling KO door. De bruikbaarheid van dit-hoewel waardevolle-materiaal is voor het gestelde doel eveneens beperkt, daar het vrijwel geheel en al betrekking heeft op situaties buiten Nederland. Vergelijking met eigen Nederlandse ervaringen is derhalve noodzakelijk.

Ad. 4. Studies van anderen in de Dienst.

In beperkte mate is er door verschillende personen in de dienst een studie gemaakt van min of meer losstaande conspiratieve verschijnselen. Van deze studies hebben slechts zeer weinig de afdeling KO bereikt. Het merendeel zal wel begraven liggen in de persoonlijke documentaties van de case-officers.

Daar deze studies incidenteel en beperkt zijn, leveren ze zonder meer geen materiaal op om tot een beschrijving van algemene verschijnselen te komen.

Bovendien zal het in vele gevallen moeilijk zijn om de juistheid van de gegevens te verifiëren en / of de betrouwbaarheid van de oorspronkelijke bronnen vast te stellen, daar veelal in dit soort studies niet wordt aangegeven op welke gegevens de conclusies gebaseerd zijn.

Ad. 5. Afgedane dossiers bij ACD.

In de uitgebreide archieven van ACD zullen ongetwijfeld vele gegevens van waarde voor onze studie aanwezig zijn. Men heeft het echter tot op heden niet nodig geoordeeld het archief voor een studie als de onderhavige toegankelijk te maken. Er bevinden zich vanuit het oogpunt van de conspiratieve verschijnselen geen ingangen op het documentenmateriaal. Het zal langs administratieve weg derhalve onmogelijk zijn de verlangde gegevens te voorschijn te brengen. Een systematisch doornemen van alle bij ACD aanwezige documenten is praktisch niet mogelijk.

5

Sherten?

Er zal zo hier en daar een greep gedaan moeten worden met behulp van hetgeen de case-officers zich kunnen herinneren van zaken waarin gegevens voor onze studie van belang te vinden zijn.

Ad. 6. Gegevens uit afgesloten KB operaties.

Hiervoor gelden dezelfde opmerkingen als sub. 5.

Ad. 7. Gegevens uit binnenkomende rapporten van verbindingen.

Ad. 8. Gegevens uit rapporten B IX.

Ad. 9. Gegevens uit operationele rapporten van KB.

Het is in deze rapporten, dat de gegevens te vinden zijn waaruit een met de werkelijkheid overeenstemmend beeld van de algemene conspiratieve verschijnselen moet worden opgebouwd.

Het is daarom te betreuren, dat dit onderzoeksgebied in de praktijk -op zeldzame uitzonderingen na- voor KO gesloten wordt gehouden. Naast enige reële overwegingen spelen hierbij verschillende irrelevante motieven een rol.

Reëel is het security-bezwaar. Juist bij de -uit studie oogpuntmeest interessante zaken is de noodzaak tot geheimhouding dikwijls het grootst. Er is hier echter wel een mouw aan te passen. Reëel maar betreurenswaardig is het feit, dat vele case-officers de conspiratieve verschijnselen zelf niet onderkennen, zodat zij ook niet kunnen inzien dat dergelijke zaken uit studie-oogpunt voor KO van belang zijn.

Irrelevant zijn overwegingen als: Dit is mijn zaak en daar heeft niemand iets mee te maken"; "Wanneer wij deze zaken naar KO sturen, dan gaan ze er zelf in zitten knoeien" of "Wanneer wij deze zaak aan KO ter kennisneming sturen, dan gaan ze kritiek uitbrengen op de wijze waarop de zaak is behandeld".

Voor een studie die werkelijk waardevol wil zijn is het echter absoluut nodig om van dit materiaal kennis te nemen.

Hierbij moge terzijde worden opgemerkt, dat het voor het case-work zelve voordelen kan bieden wanneer een zaak, los van de drang van de met het afdoen samenhangende besognes, door de onpartijdige ogen

van een researchman wordt bekeken.

Ad. 10. Besprekingen met personen in de dienst om hun ervaringen te vernemen.

De daarvoor in aanmerking komende personen zijn in eerste instantie de rechercheurs van B IX, de operateurs van KB en die case-officers die persoonlijke ervaringen bij hun werk hebben op gedaan.

Aanleiding tot een dergelijke zgn. "debriefing" zal veelal gevonden worden in de sub. 7,8 en 9 genoemde rapporten. Daarnaast zal door de betrokkenen zelf gemeld moeten worden, wanneer zij noemenswaardige ervaringen hebben opgedaan. De onderzoeker zal constant voeling met al deze mensen moeten houden.

Ad. 11. Bespreking met mensen buiten de dienst om hun ervaringen te vernemen.

Hiervoor komen in aanmerking:

a. de zgn. politieverbindingen.

Aanleiding tot bespreking zal gevonden worden in de sub. 7 genoemde rapporten.

b. personeel van de B.I.D. en Algemene Zaken G2.

Een incidentele uitwisseling van gegevens met hen bestaat reeds.

c. particuliere personen die uit eigen ervaringen mededeling kunnen doen; gedacht wordt hierbij aan overlopers, oud-verzets strijders, e.d.

d. de opposite numbers van de onderzoekers bij buitenlandse diensten.

Research plan.

Aan de hand van het bovenstaande kan het volgende researchplan worden opgesteld.

1. Uitgaande van persoonlijke ervaring (1), gepubliceerde ervaringen van anderen (2) en buitenlandse studies (3) stelt de onderzoeker voorlopige hypothesen op.

Aan de leiding van de dienst zal verzocht moeten worden te bevorderen, dat alle buitenlandse studies aan KO ter kennisneming worden

gezonden.

Dit houdt in:

- a. dat via KEB bij buitenlandse relaties wordt aangedrongen op toezending van deze studies;
- b. dat alle binnenkomende studies aan KO worden gezonden;
- c. dat alle bij de dienst reeds aanwezige studies geïnventariseerd en centraal verzameld worden.

Vele van deze studies zwerven zonder bij ACD geregistreerd te zijn door de dienst rond en zijn in de loop der tijd in een vergeten hoekje geraakt.

2. Door bestudering van studies van andere personen in de dienst (4), gegevens uit afgedane dossiers van ACD (5), gegevens uit afgesloten KB operaties (6), gegevens uit binnenkomende rapporten van verbindingen (7), gegevens uit rapporten van B IX (8) en gegevens uit operationele rapporten van KB (9) wordt een bevestiging of ontkenning gezocht van de gestelde hypothesen.

Daartoe zal al het materiaal dat een beschrijving bevat van incidentele conspiratieve verschijnselen, nadat dit door de case-officers is afgedaan, aan KO ter bestudering moeten worden gezonden.

Aan de security-bezwaren kan tegemoet worden gekomen, wanneer de leiding van de dienst aan de onderzoeker een algemene machtiging verleent dit materiaal te bestuderen. Is het in bijzondere gevallen uit security-oogpunt ongewenst dat de onderzoeker kennis neemt van de originele stukken, dan bestaat de mogelijkheid dat aan onderzoeker fotocopies van deze stukken worden verschaft waaruit door uitsnijding namen, adressen en andere indicaties zijn verwijderd. Het aantal gevallen waarin aan de onderzoeker kennisneming geheel wordt ontzegd dient tot het uiterste beperkt te worden, daar anders een scheef of onvolledig totaalbeeld ontstaat. De grootste moeilijkheid zal er echter in bestaan de betrokken case-officers duidelijk te maken, welke gegevens voor research van belang zijn. Aan de leiding van de dienst zal moeten worden verzocht duidelijk algemene orders te geven op grond waarvan door de onderzoeker persoonlijk met de betrokkenen wordt besproken, welke gegevens door hem worden

gewenst. Deze besprekingen houden op zich reeds een niet te onderschatten brok instructie in, omdat de betrokkenen hierdoor ongetwijfeld een dieper inzicht in de betreffende conspiratieve verschijnselen zullen verkrijgen en meer gericht zullen worden op de algemene aspecten van het werk.

3. Door bespreking met personen in (10) en buiten (11) de dienst tracht de onderzoeker een nadere aanvulling te krijgen op de aan de rapporten ontleende gegevens.

Voor zover het besprekingen betreft met mensen in de dienst en met personeel van de politieverbindingen, hebben deze besprekingen op zich reeds instructieve waarde; zij zullen ongetwijfeld leiden tot een diepere bezinning op de aard van het werk.

Uitwisseling van ervaring met BID en AZ G2 heeft voor beide partijen nut. Te dien einde dienen de thans reeds bestaande contacten meer geïntensiveerd te worden, waartoe de medewerking van de leiding van deze organen moet worden verkregen. Besprekingen met opposite-numbers in de research-secties van de buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten zullen ongetwijfeld wederzijds vrucht dragend zijn.

Er dient te worden nagegaan, of er particuliere personen in aanmerking komen om te worden geïnterviewd.

4. Zodra er voldoende geverifiëerde gegevens bijeengebracht zijn om een hypothetisch gesteld verschijnsel tot bestaand algemeen verschijnsel te verklaren, wordt het onderzoek in de betreffende richting afgesloten en worden de resultaten in een beschrijving vastgelegd. Deze beschrijving houdt in:

- a. het ^{ge}constateerde algemene verschijnsel;
- b. een opsomming van gevallen waarin dit verschijnsel geconstateerd is.

Het verzamelen van gegevens met betrekking tot het onderhavige onderwerp gaat echter voort. Van tijd tot tijd wordt nagegaan, of de nieuw verkregen gegevens aanleiding geven tot herziening of uitbreiding van de bestaande beschrijving.

5. Aan de hand van de beschrijving, doch met weglating van de gevallen, worden ten behoeve van het algemene basisonderwijs overzichten samengesteld.
6. Valt er naar aanleiding van later binnenkomende gegevens een wijziging in het algemene beeld van de verschijnselen te constateren, dan worden aan de hand van de verkregen nieuwe inzichten aanvullende lezingen en instructies gehouden.

's-Gravenhage, 10 December 1952.

K.O.2

Afschrift van oorspronkelijk memorandum
dd 7 October 1952. *u*

Aan: HD
Van: P.H.K.O.

27

Met veel belangstelling heb ik CO 100844 nog eens doorgenomen. Hierbij heb ik mij afgevraagd welke resultaten thans bereikt zijn.

Reguleren van de
quantiteit van de
onderzoeken.

De bij circulaire 143474 dd. 7-7-1952 ingevoerde nieuwe regeling van de Dis-onderzoeken heeft inderdaad een belangrijke verbetering in de regulering van de quantiteit van de onderzoeken gebracht.

Bij herhaling heeft hoger en lager personeel van de verbindingen hierover hun voldoening uitgesproken. Een moeilijk punt is echter nog blijven bestaan in het verzoek om ook familieleden en inwonende personen na te slaan. Het voldoen aan dit verzoek vergt dikwijls zeer uitgebreide nasporingen in de bevolkingsregisters, welke er niet op ingericht zijn om gewenste gegevens in korte tijd te produceren.

In verschillende gevallen, bv. wanneer de ouders van betrokkene buiten de gemeente wonen en dus niet beschikt kan worden over de kaart van de vader waarop de personalia van de kinderen staan, is het nodig om het gehele blok kaarten van dezelfde familienaam door te nemen om te zien of er soms lieden bij zijn die eenzelfde vader hebben. Wat dit betekent in een grote stad wanneer min of meer algemeen voorkomende namen moeten worden nageslagen is duidelijk.

Ook zijn in de cursussen regelmatig vragen naar voren gekomen als gesteld in de brief van de H.C.v.P. te Amsterdam (Nr. ACD/144876).

Het ware gewenst, nu dit systeem enige tijd gewerkt heeft, eens na te gaan welke kantjes nog bijgeslepen zouden kunnen worden.

De nodige suggesties daartoe zouden van de I.D.'s zelf verkregen kunnen worden door het houden van een schriftelijke enquête. Een grondige studie van het systeem van de bevolkingsboekhouding dezerzijds zal mogelijk suggesties opleveren die kunnen leiden tot bepaalde "short-cuts" in het geheel van antecedentenonderzoeken.

Moeilijkheden bij het
verstrekken van crimi-
nele gegevens

Ofschoon niet in zulk een geprononceerde mate als dit in Amsterdam het geval was, bestaat er toch ook bij andere I.D.'s enige huivering ten aanzien van het verstrekken van criminele gegevens.

De Minister van Justitie schijnt nog steeds geen duidelijke richtlijnen in deze gegeven te hebben. In aansluiting op onze circulaire Nr. 119015 dd. 25.9.51 betreffende het verschaffen van inlichtingen door de Justitiele documentatiedienst aan de B.V.D., zou dezerzijds in overleg met Jus-

titie een circulaire aan de verbindingen kunnen worden gezonden waarin de opvattingen omtrent het verschaffen van criminele gegevens door de Politie nader uiteen worden gezet.

In dit verband moge verwezen worden naar de brief van de P.G. Amsterdam aan de H.C.v.P. te Amsterdam waarvan een oopie als bijlage gevoegd is bij de brief van de H.C. Amsterdam d.d. 21.1.1953.

QUALITATIEVE verbeteringen

De nieuwe regeling ten aanzien van de antecedentenonderzoeken heeft de druk die door deze onderzoeken op de I.D.'s gelegd wordt ongetwijfeld aanzienlijk verminderd.

Op de door D bij de I.D.'s hierdoor vrijgemaakte tijd is echter spoedig beslag gelegd door verzwaring van de werkzaamheden in de B,C en KB sector.

Door de propaganda welke door de Heer de Greef gemaakt wordt voor het zogenaamde "dieptewerk" zijn de I.D.'s hier meer aandacht aan gaan besteden. In sommige plaatsen werden als gevolg hiervan rechercheurs aan de normale ID-werkzaamheden onttrokken. Ook de activiteit in de B en C sector werd geactiveerd doordat B.S.V. in regionale vergaderingen aan de ID's uitgebreide vragenlijsten voorlegde.

Een en ander zal ongetwijfeld indirect ook gunstige resultaten opleveren voor het werk wat deze ID's ten behoeve van D doen. Verbetering van kwaliteit van het werk in de zin van het gestelde in punt d pag. 4 van Uw nota d.d. 5.1.1951 (beter gehalte van de gegevens door nauwkeuriger evaluatie en interpelatie) is echter niet gevolgd. In dit verband heeft ook de circulaire Nr. 115818 dd. 15.8.1951 slechts gering nut opgeleverd.

De huidige wijze van werken zowel bij de ID's als bij B IX is nog immer niet op gezonde beginselen gegrondvest, zodat er nog steeds niet te onderschatten gevaren voor de rechtszekerheid van de burger blijven bestaan.

Het ware gewenst, dat naast de lessen in de beginselen van het inlichtingenwerk die door de afd. K.O. worden gegeven, deze beginselen ook uitgedrukt worden in organisatorische maatregelen, voorschriften en richtlijnen. Geschiedt dit niet dan blijven deze beginselen, alhoewel door vrijwel iedereen als juist aanvaard, theoretisch. Het is nu eenmaal de leer der ervaring dat inzicht in de juistheid van een bepaalde wijze van handelen niet voldoende is. Vele mensen behoeven nu eenmaal de dwang van wetten en voorschriften om hen tot het juiste handelen te brengen.

Indien Uwerzijds hiervoor interesse bestaat kan ik U een ontwerp van richtlijnen, geborduurd op het stramen van de bij de cursussen gedoeerde beginselen doen toekomen.

25 Maart 1953.

Aan: Plv. H.D.
Van: K.O.6

AFSCHRIFT 28

Ontwerp vragen i.v.m. Wettelijkeregeling Beveiliging.

1 ex.: Mr. Raemaekers
1 ex.: Mr. Kuiper (P)
1 ex.: KOG
1 ex.: KOG

In verband met het probleem van de Wettelijke regeling van de Beveiliging in de allereerste plaats tegen sabotage maar in verband daarmee tevens tegen inlichtingenwerk, zowel bij de overheid als in de particuliere bedrijven dienen de volgende vragen tot oplossing gebracht te worden.

1. Is het mogelijk en wenselijk de overheid met supervisie en verantwoordelijkheid te belasten a.g. de beveiliging ook in de particuliere sector.
2. Zo ja, welke wettelijke maatregelen zijn dan nodig om naleving van de richtlijnen van de overheid te verzekeren.
3. Welk overheidsorgaan dient met deze verantwoordelijkheid te worden belast.
4. Is het wenselijk de B.V.D. naast een coördinerende en adviseerende taak op beveiligingsgebied ook de bevoegdheid tot ingrijpen te geven en zo ja, in hoeverre zal het Kon. Besl. op de inlichtingen diensten dan moeten worden gewijzigd.
5. Zal de sub. 1 en 2 bedoelde toestand in beginsel alleen intreden telkens wanneer buitengewone omstandigheden het noodzakelijk maken, zodat onder normale omstandigheden slechts voorbereidingsmaatregelen kunnen worden getroffen of moet een zij het ook beperkte regeling van deze onderwerpen onder alle omstandigheden gelden?

30-12-1952

No.: 189025. (gevoegd in CO 146563)

Aan: H.KA
Van: H.KO

Naar aanleiding van een verzoek van de Heer Margadant om nadere inlichtingen met betrekking tot het vraagstuk van de evaluatie van bij de B.V.D. binnenkomende gegevens bied ik U hierbij een door de Heren Visser en Huber opgesteld memorandum aan.

Daar echter het vraagstuk van de evaluatie deel uitmaakt van het geheel van problemen samenhangende met het inlichtingenwerk van de B.V.D. heb ik gemeend dat het constructiever zou zijn indien het memorandum zich in de eerste plaats met de gehele kwestie als zodanig zou bezig houden. De door de Heer Margadant gevraagde kanttekeningen zijn daarbij echter verwerkt in bijlage III van dit stuk.

Ik sluit mij geheel aan bij de in het slot van het memorandum voorgestelde oplossing om uit de inmiddels ontstane impasse van culminatie van problemen te geraken door het aanwijzen van twee rapporteurs, die tot taak krijgen over deze aangelegenheden een nader rapport uit te brengen aan de dienstleiding.

Hierbij zou ik de suggestie willen doen als rapporteurs aan te wijzen de Heer van Laere van B en de Heer Visser van mijn afdeling.

De Heer van Laere heeft als practicus zeer veel te maken, enerzijds met de problemen in de dienst zelve, anderzijds met de problemen welke de verbindingen betreffen.

De Heer Visser heeft als theoreticus een diepgaande studie gemaakt van de doctrinaire kant van de zaak. Beiden zullen zeer zeker tot een vruchtbare samenwerking kunnen komen.

25 Juni 1953.

CB

MEMORANDUM

Betreffende: Waarborgen voor de rechtszekerheid van de burgers in de werkwijze van de Binnenlandse Veiligheidsdienst.

- I Een Binnenlandse Veiligheidsdienst heeft in een rechtsstaat altijd veel weerstanden te overwinnen. De gegevens die een dergelijke dienst verzamelt moeten immers mede dienen om maatregelen te nemen waarbij de belangen van individuele burgers worden achtergesteld bij die van de gemeenschap zonder dat de burger hierop invloed kan uitoefenen; de redenen waarom men in een bepaald geval een maatregel neemt kent hij niet volledig, de normen die gelden weet hij niet; de rechtszekerheid komt in gevaar. Nimmer zou men dan ook in een rechtsstaat een B.V.D. accepteren indien niet juist de handhaving van de grondrechten der burgers - een taak die tot de voornaamste van de rechtsstaat behoort - aantasting van grondrechten een enkele maal noodzakelijk maakt. Het blijkt niet mogelijk ieder vrijelijk het gebruik van zijn grondrechten te laten ook wanneer dit geschiedt ter vernietiging van grondrechten van anderen. Wanneer de staat niet meer afdoende tegen een dergelijke handelwijze kan optreden, is hij verplicht maatregelen te nemen ook met aantasting van grondrechten. Deze gevaarlijke toestand kan echter niet bestaan zonder zoveel mogelijk waarborgen voor de rechtszekerheid, zoals regeling bij de wet van het horen van de betrokkene, openbaarheid van onderzoek en beslissing, onafhankelijkheid van de rechter enz. Juist bij de B.V.D. ontbreken echter een groot deel van deze waarborgen: Het onderzoek vindt in het geheim plaats, de benadeelde kan niets tegen een eventuele beschuldiging inbrengen en objectieve normen zijn op dit terrein moeilijk te geven. Niettemin worden op grond van B.V.D. gegevens vaak verstrekkende maatregelen genomen, die soms het bestaan van een mens aantasten.

Dit is natuurlijk niet met het begrip rechtsstaat te verenigen indien niet de afweging van de belangen van individu en gemeenschap als resultaat waarvan de burger zijn rechten gaat verliezen zo juist mogelijk geschiedt. De verantwoordelijkheid die hieruit voortvloeit is niet te dragen zonder dat de autoriteit die de beslissing moet nemen beschikt over volledige en juiste gegevens.

Sulks is alleen mogelijk indien in de B.V.D. selve waarborgen aanwezig zijn dat de inlichtingen die de B.V.D. als bouwstenen voor de te nemen beslissing verstrekt inderdaad in overeenstemming zijn met de waarheid. Hiertoe is behalve het in dienst hebben van volkomen integer en bekwaam personeel en doeltreffende organisatie noodzakelijk dat de methode van werken zoveel doenlijk is neergelegd in objectieve regels.

De aanvaardbaarheid van de Binnenlandse Veiligheidsdienst in de rechtsstaat is derhalve wel volledig afhankelijk van de goede werkwijze van die dienst. Hoezeer dit ook door de regering wordt onderkend blijkt wel uit het hierbij gevoegde uittreksel van een rede van Minister Toulings gehouden in de Eerste Kamer (bijlage I).

- II Indien het gestelde in paragraaf I als uitgangspunt aanvaard wordt, dan ziet de B.V.D. zich voor de volgende praktische problemen geplaatst:
1. Het aantrekken van integer en bekwaam personeel en het op peil houden van de integriteit en bekwaamheid van het personeel dat reeds in dienst is.
 2. Het opbouwen van een goede organisatie, d.w.z. een doelmatige ordening van mensen en middelen.
 3. Het ontwerpen, in werking brengen en in werking houden van een efficiënt arbeidsstelsel.
- Alleen punt 3 is thans hier aan de orde.

III De theoretische basis voor het opbouwen van een systeem van inlichtingenwerk is voorhanden.

De afdeling K.O. maakt reeds sedert vele jaren een uitgebreide studie van de werkmethode van allerlei inlichtingendiensten en van de doctrines die daaraan ten grondslag liggen.

Hieruit is een grondtheorie gevormd welke is uitgewerkt tot een voor de B.V.D. en verbindingen in de praktijk toepasselijke leidraad.

Hierbij werd in het bijzonder geprofiteerd van de ervaringen die in andere, zowel Nederlandse als buitenlandse, inlichtingendiensten werden opgedaan.

Vele inlichtingendiensten zijn n.l. reeds jaren geleden tot een, dikwijls in voorschriften vastgelegde, meer systematische werkwijze overgegaan.

Dit was noodzakelijk geworden toen voor, tijdens en vooral na de tweede wereldoorlog het werk van de inlichtingendiensten zich enorm uitbreidde.

Grote aantallen mensen moesten daartoe, dikwijls op korte termijn, bij het werk ingeschakeld worden.

Volgens recente verklaringen van Generaal Bedell Smith, voormalig hoofd van het C.I.A., zijn er in Amerika circa 100.000 personen in "intelligence activities involved".

In Nederland bedraagt het aantal personen dat hetzij in civiel hetzij in militair verband is ingeschakeld enkele duizenden.

Het is begrijpelijk dat, waar zoveel personen werkzaam zijn en met elkaar moeten samenwerken, ter rationalisatie van het werk enige systematisering moest plaats vinden.

In Amerika gaf men aan een aantal Harvard professoren opdracht een op de methode van het wetenschappelijk onderzoek gebaseerde arbeidswijze voor de inlichtingendiensten uit te werken.

Anderen zijn nadien op deze weg voortgegaan en in de loop van de tijd zijn verschillende boeken over deze materie verschenen o.a. "Strategic Intelligence" van Prof. Sherman KENT, thans een belangrijk functionaris bij het C.I.A.; "Intelligence is for Commanders" van de beide lt.kolonels Glass en Davidson, leraren aan de Hogere Krijgsschool in de Verenigde Staten; "The Future of American Secret Intelligence" van George S. Fettee en andere soortgelijke werken.

Al speedig vond deze "intelligence doctrine" in de voorschriften van de inlichtingendiensten haar praktische uitwerking. (U.S. Army Field Manual 30-5; British War Office Manual on Intelligence in the Field en gelijksoortige Belgische, Franse en Nederlandse voorschriften.)

De basis-doctrine is in al deze voorschriften vrijwel gelijk terwijl men reeds ver is voortgeschreden op de weg naar de unificatie van de praktische uitwerking ervan.

Zo vond kort geleden in Londen nog een NATO conferentie plaats om te komen tot een gelijkvormig evaluatiesysteem.

De afdeling K.O. heeft zich bij de uitwerking van zijn cursusstof bij deze ontwikkeling zo nauw mogelijk aangesloten.

Hierbij golden twee overwegingen:

1. Deze doctrine is in de praktijk van velerlei inlichtingendiensten beproefd.
2. Deze doctrine schept een basis voor een nauwe samenwerking tussen de verschillende inlichtingendiensten in Nederland en daar buiten; men handelt n.l. uit dezelfde beginselen en spreekt een gelijke taal.

IV Jammer genoeg is echter de toepassing van deze theorieën in de praktijk van onze dienst verre bij de ontwikkeling van de andere inlichtingendiensten achter gebleven.

Hiervoor zijn verschillende redenen aan te wijzen:

1. De snelle groei van de dienst en de problemen die daarmee samenhangen, lieten aan de leidinggevende functionarissen weinig tijd om zich in theoretische vraagstukken te verdiepen. Het gezonde verstand en de persoonlijke ervaring moesten daarom de belangrijkste leidraden zijn.
2. Interne en externe beleidsverhoudingen vormden een belemmering om tot een meer stringente, door voorschriften en richtlijnen gereguleerde werkwijze te komen.
3. Vele functionarissen, die tot nu toe geheel volgens eigen inzichten hebben kunnen handelen, verzetten zich innerlijk en ook dikwijls uiterlijk tegen de binding die ongetwijfeld volgt uit de algemene toepassing van een aanvaarde doctrine.

Deze en andere factoren hebben er toe geleid dat er tot op heden in het inlichtingenwerk van de B.V.D. en zijn verbindingen weinig vaste lijn te ontdekken is.

- V Dat echter de noodzaak om te komen tot een meer nauwkeurig omschreven inlichtingenprocedure bij de dienst op velerlei plaatsen bestaat, blijkt wel uit het grote aantal nota's dat aan deze materie gewijd is. (Voor een overzicht hiervan zie bijlage II.) Ook kwam men op bepaalde detailpunten wel tot zekere richtlijnen, zoals b.v.b. de circulaire BK 49894 d.d. 19-11-1948 en BK 115818 d.d. 15-8-1951 en de nota B Kabinet 1620. Deze richtlijnen betekenden ongetwijfeld een stap in de goede richting. Zij hebben echter het nadeel dat ze niet gebaseerd zijn op een aanvaarde doctrine, waardoor ze ook in hun begripsbepalingen niet geheel zuiver zijn. (Voor enige kanttekeningen bij deze nota's zie bijlage III.)

- VI Constaterende dat er ongetwijfeld in de dienst en, zoals mij door de betrokkenen herhaaldelijk betuigd is, ook bij de verbindingen een behoefte aan meer fundamentele richtlijnen bestaat, wordt er ook dezerzijds met de grootste klem op aangedrongen dat dergelijke richtlijnen tot stand komen.

De wijze waarop dit zal moeten geschieden is in kort bestek niet eenvoudig aan te geven daar er met allerlei factoren van praktische en theoretische aard rekening moet worden gehouden.

Een aanvaardbare oplossing om uit de impasse te komen zou mogelijk gezocht kunnen worden in de aanwijzing van twee rapporteurs, een practicus en een theoreticus, die de opdracht krijgen het geheel van met elkaar samenhangende problemen te bestuderen en daarover te rapporteren aan de dienstleiding.

In hun werkprogramma zou kunnen worden opgenomen:

1. Een bestudering van de theoretische grondslagen die de basis van een systematische werkwijze moeten vormen.
2. Een bestudering in het licht van deze beginselen van de thans in de dienst en bij de verbindingen bestaande praktijken.
3. Het opstellen van het ontwerp van algemene richtlijnen waarin de theoretische beginselen worden omgezet in een voor de praktijk bruikbare leidraad.
4. Het opstellen van aanbevelingen voor de praktische doorvoering van deze richtlijnen.

In de door de rapporteurs uit te brengen verslagen kan de dienstleiding dan een overzienbare basis vinden voor het vaststellen van een toekomstige gedragslijn.

19-6-1953.

P.H.K.O.

K.O.6.

Bijlage I

Bij de behandeling van de begroting van Binnenlandse Zaken in de Eerste Kamer op 3-7-1951 stelde het Kamerlid de Heer REYERS, ongerust over de juiste waardering van de bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst beïnkomenende gegevens aan de Minister van Binnenlandse Zaken de Heer TEULINGS de vraag welke normen er bij de toetsing van de gegevens worden aangelegd.

De Minister antwoordde hier o.m. op als volgt:

" De geachte afgevaardigde heeft gevraagd: er moeten toch normen zijn die
" men bij de inlichtingen stelt.
" Natuurlijk Mijnheer de Voorzitter, de zgn. evaluatie van berichten wordt
" met de grootste nauwkeurigheid verzorgd. Ik wijs er de dienst doorlopend
" op. De rechtszekerheid is hier in het geding, ik erken dit volkomen.
" Als de Heer REIJERS voorbeelden "sou kunnen noemen" - zoals hij zeide -
" in casu van gemeentelijke inlichtingendiensten, die onjuist rappor-
" teerden, dan wijs ik hem er op, dat het juist de taak van de B.V.D. is
" deze berichten te waarden en te wegen.
" In de vergadering van de Tweede Kamer op 30 November heb ik het uitdruk-
" kelijk zo gesteld, toen ik de taak van de B.V.D. uitvoerig heb besproken.
" Ik heb toen gezegd, dat de taak van de B.V.D. bestond uit drie grote
" moten. Ten eerste het verzamelen van inlichtingen, ten tweede het toetsen
" en verifiëren van die inlichtingen en ten derde het coördineren van die
" inlichtingen. Die inlichtingen komen voor het overgrote deel van de
" politionele verbindingen, die niet in dienst van de B.V.D. staan. De
" inlichtingen, welke zijn getoetst, geverifieerd en gecoördineerd, staan
" ter beschikking van de Overheidsinstanties. De evaluatie geschiedt dus
" met grote zorg door de B.V.D." (Handelingen Eerste Kamer 1951, Vel 167
" blz. 638.)

Bijlage II

Overzicht van documenten betrekking hebbende op het in het memorandum behandelde onderwerp

De huidige vorm van onze documentatie bij A.C.D. laat niet toe de benodigde stukken met zekerheid op het onderwerp waarop zij betrekking hebben terug te vinden. Daarnaast heeft men versuimd om andere brieven en nota's te laten agenderen. De onderstaande opgave is dan ook zeker niet volledig te noemen.

Stencil XI van de afd.K.O.

Dit stencil behandelt de theoretische grondslagen van het inlichtingenwerk.

C.O. 91657

Betrekkinghebbende op Veiligheids-
onderzoeken.

C.O. 92740

Betrekkinghebbende op vragenlijsten
voor personeelsonderzoeken.

C.O. 104724

Over de wenselijkheid van richtlijnen
op gebied van het inlichtingenwerk

C.O. 110352

Over geuite wensen van cursisten met
betrekking tot het ontvangen van
richtlijnen.

C.O. 119273

Geuite critiek op het systeem van
Disonderzoeken.

C.O. 100844

Over betrouwbaarheidsonderzoeken.

C.O. 115818

Witvaardigen van richtlijn aan de
I.D.'s.

C.O. 144594

Over de evaluatie van B.V.B. gegevens.

C.O. 146563

Evaluatieformulieren van de B.I.D.

C.O. 140063

Betreft het evalueren van gegevens

C.O. 131507

Evaluatieschaal Kon. Landmacht

Bijlage III

ENIGE KANTTEKENINGEN BIJ DE CIRCULAIRES
BX 49894 d.d. 19-11-1948 en BX 115818 d.d. 15-8-1951
en de Nota B Kabinet 1620 d.d. 12-3-1953.

De intentie van alle drie de stukken is mede om te komen tot een verwezenlijking van de volgende adagia:

1. Te allen tijde moet nagegaan kunnen worden op welke wijze een inlichtingendienst aan zijn gegevens gekomen is. (Redenen van wetenschap.)
2. Een inlichtingendienst mag geen der door hem verstrekte inlichtingen basis van beslissingen en maatregelen doen zijn indien niet eerst zorgvuldig is vastgesteld welke de waarde van de verstrekte inlichtingen is. (Evaluatie.)

ad 1. (Redenen van wetenschap)

Circulaire BX 49894 wil slechts eenheid brengen in de vorm van de berichten. Enige wezenlijke bijdrage tot bron-aanduiding is er niet. Circulaire B 115818 dient ervoor om de ID's te bewegen een nadere omschrijving van hun redenen van wetenschap te geven.

Deze redenen van wetenschap zijn gewenst om nader te komen tot een evaluatie door de BVD (zie ad 2.).

Over het geheel is de strekking van de circulaire juist doch zij vat de zaak niet aan bij de oorsprong n.l. de bron die aan de rechercheur het bericht geleverd heeft. Er wordt dus nog niet bereikt wat wij gaarne bereiken willen n.l. dat van ieder bericht is na te gaan, hetzij bij de BVD hetzij bij de ID op welke wijze de gegevens verkregen werden.

Nota B Kab. 1620 brengt voor wat betreft de B IX onderzoekingsambtenaren de zaak wel tot een oplossing. Het gevaar schuilt hier alleen in de wijze waarop het voorschrift uitgevoerd wordt, vooral met betrekking tot de beveiligingsclausule genoemd in pt. 2b van de laatste paragraaf. Dit is echter een kwestie van het beleid van de sectiechef.

ad 2. (Evaluatie)

Evaluatie bestaat uit:

- a. een beoordeling van het belang dat de gegevens voor de dienst hebben;
- b. een oordeel over de juistheid van de gegevens;
- c. een oordeel over de geloofwaardigheid van de bron.

Circulaire BX 49894 beoogt alleen maar enige eenheid in de vorm van de berichten te brengen. Niettemin geeft het ook een vingerwijzing voor de evaluatie van het bericht. Aan de verbindingen wordt namelijk gevraagd een oordeel te geven over:

- a. de betrouwbaarheid van de berichtgever;
- b. waardering van het bericht.

Dit oordeel dient gegeven te worden door het neerschrijven in beide gevallen van een der cliché's: zeer betrouwbaar, betrouwbaar, minder betrouwbaar, onbetrouwbaar.

De onjuiste begripsbepaling betrouwbaarheid van de berichtgever heeft tot allerlei verwarring aanleiding gegeven. Op de cursussen bleek namelijk herhaaldelijk dat men dacht dat hiermede bedoeld wordt de politieke en karakterbetrouwbaarheid van de berichtgever, terwijl eigenlijk bedoeld wordt te vernemen of de berichtgever als zodanig wel het geloven waard is. Wel heeft de betrouwbaarheid van de berichtgever als mens invloed op zijn geloofwaardigheid als

berichtgever doch identiek is dit allerminst.

Voor de wijze waarop men tot oordeelsvorming omtrent de geloofwaardigheid van een berichtgever komt, moge verwezen worden naar het KO stenciel XII waarin nader op deze materie wordt ingegaan.

Ook het begrip waardering van het bericht in stede van juistheid van de gegevens heeft verwarrend gewerkt.

Wat betreft het gebruik van cliché-aanduidingen als oordeelsuitdrukking wil ik kort zijn daar in Circulaire BX 115818 hierop teruggekomen wordt. Het gebruik van deze termen leidt al spoedig tot een zinloos ritueel. Een vergelijking van een willekeurig aantal berichten voert ons al ras tot de conclusie dat in circa 80% van de gevallen de berichtgever betrouwbaar wordt genoemd. Later blijkt dan herhaaldelijk dat deze classificatie volkomen onjuist is.

De enige mogelijkheid is dan ook dat zoals dit in circulaire BX 115818 geschiedt van de rapporteurs een nadere omschrijving wordt gevraagd van de wijze waarop zij tot hun oordeel omtrent juistheid van het bericht en geloofwaardigheid van de bron gekomen zijn.

Niettemin is ook deze circulaire hierin niet consequent. Ze vraagt van de rapporteurs n.l. alleen maar een opgave van de redenen van wetenschap. Dit is natuurlijk juist wanneer de wetenschap verkregen wordt uit eigen waarneming. Wordt de wetenschap echter verkregen uit documenten of door een onderhoud met een informant, dan dient hier wel degelijk een beargumenteerd oordeel omtrent de geloofwaardigheid van die bronnen gegeven te worden.

Nota B Kab. 1620 vraagt dit van de B IX rechercheurs wel. Deze nota brengt dan ook een belangrijke verbetering van de bestaande situatie. Mijn enige bezwaar, o.s. neergelegd in mijn nota d.d. 24-3-1953 aan HB, is dan ook dat de inhoud van deze nota niet confirmeert met de sedert jaar en dag op de cursus gegeven lessen over evaluatie.

Algemeen

De drie bovengenoemde stukken bestrijken slechts een beperkt gedeelte van het wijde terrein van de bewerking van de verzamelde gegevens. Een fundamenteel uitgangspunt ontbreekt en daardoor kunnen dit soort regelingen nimmer werkelijk effectief zijn. Men kan nu eenmaal niet beginnen met de bouw van een huis door te proberen ergens in de lucht wat bakstenen aan elkaar te metselen. Eerst dient er een fundament te zijn en dit fundament moet voor ons zijn een weldeordachte algemene leidraad, waarop dan verder nadere regelingen van details kunnen worden opgetrokken.

*Deze circulen bij t.o. als inbrengen
wanneer draag in verband met de leiding*

Betreft : N. MARTIJNSE

*(Aan de hand Rijkspolitie)
Kopie, Kopie, Kopie, Kopie, Kopie
Kopie, Kopie, Kopie, Kopie, Kopie*

NOTITIE

Naar aanleiding van de A.C.D. mutatie t.n.v. N. MARTIJNSE, waaruit blijkt dat hij in juli 1948 door middel van een raamaffiche propaganda voor de C.P.N. zou hebben gemaakt, werd dezerzijds een onderzoek ingesteld waarbij het volgende bleek.

Personalia :

Nicolaas MARTIJNSE, geboren 11-6-1906 te Rotterdam, Nederlander, nederlands hervormd, opperwachtmeester-rechercheur der Rijkspolitie te water, gehuwd met :

Hendrika van ZIJST, geboren 19-8-1913 te Rotterdam, kwam 13-9-1948 van Rotterdam en werd ingeschreven op het adres Th. Schwartzestraat 9 I te Amsterdam.

Volgens de gegevens vermeld op de kartotheekkaart bij de A.C.D. is voorvermelde mutatie 16-1-1950 ontvangen van de I.D. Amsterdam en werd het feit in juli 1948 geconstateerd.

Blijkens het bevolkingsregister te Amsterdam werd MARTIJNSE evenwel eerst op 13-9-1948 te Amsterdam op het adres Th. Schwartzestraat 9 I ingeschreven.

In juli 1948 was hoofdbewoonster van genoemd perceel :

Dirkje STEGGERDA, geboren 16-9-1905 te Sloten, Nederlandse, rooms katholiek, zonder beroep, weduwe van :

J.H. LUND, overleden 18-1-1945 te Auschwitz.

Zij was van 16-7-1943 tot 28-9-1948 ingeschreven op het adres Th. Schwartzestraat 9 I en woonde vervolgens in perceel Henri Rennerplein 24 ha. te Amsterdam.

Op haar naam komen de volgende mutaties voor bij de A.C.D. :
P.D. 55138 F.

1948 : Maakte C.P.N.-verkiezingspropaganda.
Lid vereniging Nederland-U.S.S.R.
Lid N.V.B.

1955 : Vóór 1-8-1954 lid B.N.O.F.-E.V.C., afdeling Amsterdam geweest.
Werker C.P.N. Nieuw Zuid Amsterdam. Is vermoedelijk werkster bij de Russische Handelsdelegatie.

Bij de I.D. Amsterdam komt zij als volgt voor :

26-4-1948 : B.V.D. bericht : Lid N.V.B. Amsterdam.

juni 1948 : Ontving "NU" per post.

jan. 1949 : Staat als communistisch georiënteerd bekend en maakte in juli 1948 bij de gehouden verkiezingen propaganda d.m.v. een C.P.N. raamaffiche.

juni 1949 : Raamaffiche C.P.N. gemeenteraadverkiezingen.

art. 1952 : Ontving "NU" per post.

juni 1952 : Raamaffiche C.P.N. 2e Kamerverkiezingen.

aug. 1953 : Ontvangt "Politiek en Cultuur".

28-8-1953 : B.V.D. bericht : Haar pleegzoon Henk de JONG vertrok 22-7-1953 met het Poolse schip "Warmia" van Rotterdam via Antwerpen naar Gdynia op uitnodiging van de Poolse verzetsorganisatie Z.B.O.W.I.P.

17-6-1954 : Bericht in "De Waarheid" : Aan dit adres kaarten verkrijgbaar voor de boettocht van afdeling Zuid der C.P.N. op 18-7-1954.

Van haar overleden echtgenoot J.H. LUND is bij A.C.D. nog het volgende bekend :

juli 1949 : Komt voor op Duitse lijst van sterk links georiënteerde personen (OD 520/66187).
art. 1952 : In januari 1945 overleden (OD 520/134149).

Bij haar was op het adres Th. Schwartzestraat 9 I te Amsterdam haar vader inwonend. Hij was genaamd :

Johannes STEGGERDA, geboren 27-6-1872 te Leeuwarden, overleden 1-6-1955 te Amsterdam.

A.C.D. beschikt over de volgende gegevens van hem :

juni 1952 : Actief lid C.P.N. Neemt deel aan de verkiezingspropaganda. Mede-oprichter Communistische Partij Holland (C.P.H.) en N.A.S.

Door mededelingen van rechercheurs van de I.D. Amsterdam is bij E.IX algemeen bekend dat door de I.D. Amsterdam tijdens verkiezingscampagnes straatgewijze alleen de huisnummers worden genoteerd van woningen waar een C.P.N. affiche zichtbaar is. Daarna worden, om stagnatie bij de eigen dienst en bij het bevolkingsadministratie te voorkomen, de verzamelde gegevens bij kleine hoeveelheden verwerkt en op kaart gebracht. Door deze werkwijze kunnen er maanden liggen tussen het tijdstip waarop een C.P.N. affiche werd gezien en het aanvragen van de personalia der bewoners van het betrokken perceel. Heeft er intussen een verhuizing plaatsgevonden dan is verwisseling van personen mogelijk, zoals zich kennelijk in het geval mevrouw LUND-MARTIJNSE heeft voorgedaan. De ervaring van meerdere E.IX rechercheurs is dat de op deze wijze verzamelde gegevens, ook van andere I.D.'s, zeer voorzichtig gehanteerd moeten worden. Vooral geldt dit in een geval zoals hier, waar de mutatie t.n.v. MARTIJNSE op zichzelf staat en er na ruim 7 jaren geen enkele aanwijzing is bijgekomen.

Inlichtingen werden gevraagd aan :

F.W. OSTENDORF, 20-4-1956, gepensioneerd P.T.T. beampte, ± 67 jaar, lid K.V.P., wonende Th. Schwartzestraat 12 hs. te Amsterdam :

" Ik heb mevrouw LUND en de heer STEGGERDA slechts oppervlakkig gekend. In de tijd dat zij hier, na de bevrijding, aan de overkant op 9 I woonden, maakten zij tijdens verkiezingscampagnes met een raambiljet propaganda voor de communistische partij. Ongeveer 7 jaren geleden zijn zij verhuisd. Daarna is op dit adres het gezin MARTIJNSE komen wonen. Bij hen heb ik nimmer communistisch propaganda materiaal voor de ramen gezien. Was dit wel het geval dan zou het mij in deze overwegend socialistische omgeving zeker zijn opgevallen."

G.H. REMMERS, 20-4-1956, kok, 55 jaar, socialist, wonende Th/Schwartzestraat 9 hs. te Amsterdam :

" Ik woon reeds 23 jaar op dit adres. Tijdens de bezetting kwam LUND, die Jood was, boven mij wonen op de 1e etage. Hij was gehuwd met een dochter van STEGGERDA en zijn schoonvader woonde bij hem in. LUND overleed begin 1945 in Duitse gevangenschap. STEGGERDA en mevrouw LUND bleven in de Th. Schwartzestraat wonen tot de herfst van 1948. Daarna verhuisden zij naar het Henri Rennerplein. STEGGERDA was, evenals zijn dochter, een actief communist. Dit is mij bekend uit enkele gesprekken waarbij bleek dat wij op politiek gebied tegenstanders waren. Verder werd regelmatig "De Waarheid" bij hen bezorgd. Gedurende de verkiezingstijd had hij steeds een raambiljet van de C.P.N. voor één van zijn vensters"

Op de vraag of mevrouw LUND en STEGGERDA hun woning in 1948 mogelijk met een geestverwant hadden geruild, antwoordde REMMERS :

" Nadat STEGGERDA en zijn dochter hun woning in de Th. Schwartzestraat verlieten woont er de politie-ambtenaar MARTIJNSE met zijn gezin. Van hem heb ik nimmer enige politieke activiteit bemerkt. Hij gedraagt zich in zijn omgeving neutraal."

's-Gravenhage, 2 mei 1956

5 29

NOTA

AAN: HKA

VAN: HKO

NO.: 54

BETREFFENDE: Studierapporten van buitenlandse zusterdiensten

Er bestaat bij een aantal case-officers in de dienst de neiging om studierapporten welke van buitenlandse relaties ontvangen worden, vooral wanneer zij van enige omvang zijn, vast te houden totdat zij eens de tijd hebben om ze te bestuderen. Dit heeft tot gevolg dat deze studies maandenlang aan de circulatie onttrokken worden, waardoor ze in sommige gevallen voor de overige belanghebbenden hun actualiteit verliezen.

Het is mij vooral de laatste tijd opgevallen dat er rapporten in de circulatie verschijnen, die kennelijk bij het opruimen van de kasten van betrokkenen te voorschijn zijn gekomen. Deze rapporten zijn vele maanden, sommige meer dan twee jaar geleden, bij de dienst binnengekomen en zijn in hun omloop door de dienst bij iemand blijven steken. Hierdoor is dikwijls zeer waardevolle kennis aan de overige ambtenaren van de dienst onthouden geworden.

Het zou m.i. zeer nuttig zijn indien maatregelen getroffen zouden kunnen worden die een einde maken aan dit, voor KO in het bijzonder, zo schadelijke euvel. In eerste instantie zullen deze maatregelen van administratieve aard moeten zijn. Zij zullen een voortgangscontrole op deze stukken mogelijk moeten maken, zodat bij abnormale stagnatie in de circulatie onmiddellijk kan worden ingegrepen. Deze voortgangscontrole zal het vervolgens ook mogelijk maken de "onverbeterlijke zondaars" aan te wijzen.

Daarnaast zou het misschien mogelijk zijn dat onmiddellijk na binnenkomst van studierapporten welke voor meerdere secties van belang zijn, door een terzake kundige een kort voorbericht, inhoudende titel, herkomst, datum, agendanummer en inhoudsomschrijving, wordt opgesteld, hetwelk dan naar de betrokkene ter kennisname wordt gezonden. ^hBelangstellenden weten dan dat een dergelijk rapport in de dienst aanwezig is en kunnen dit dan, wanneer zij het voor hun werk nodig hebben, opvragen.

Wanneer de dienstleiding dit wenst, zouden deze voorberichten door KO opgesteld kunnen worden. Naast deskundigen

voor het opstellen, beschikt KO over de apparatuur voor het eenvoudig vermenigvuldigen van dergelijke berichten. In bepaalde gevallen zal het echter noodzakelijk blijken te zijn dat een enkel rapport voor studie of referentie doeleinden gedurende geruime tijd op een bepaalde sectie ter beschikking blijft. In een dergelijk geval zal men de mogelijkheid moeten overwegen om van dit rapport een foto-copie te doen vervaardigen, waarna het originele rapport, met toestemming van het afdelingshoofd, voor verdere circulatie wordt doorgezonden.

In aansluiting op vorengaande opmerkingen vestig ik nog de aandacht op de gewoonte van onze buitenlandse relaties om, behalve via het normale KEB-kanaal, ook onderhands rapporten terhand stellen aan andere functionarissen van de dienst.

In enkele gevallen is dit, gezien het speciale onderwerp van deze studies en de bijzondere functie van deze BVD-functionarissen begrijpelijk; toch blijft het uit administratief- en beveiligings oogpunt een onjuiste procedure.

Met uitzondering van zeer enkele, bijzonder gespecialiseerde studies blijkt het dat het overgrote deel ook voor andere functionarissen in de dienst van belang is.

Met het oog op het bovenstaande zou het bevorderlijk kunnen zijn dat een algemene instructie wordt uitgevaardigd waarin wordt gesteld dat iedere BVD-functionaris verplicht is om het door hem ontvangen buitenlandsstudiemateriaal via KEB voor agendering bij ACD aan te bieden, waarna het dan via ACD/agenda of ACD/PA, in de normale kanalen gebracht wordt.

De door onze buitenlandse zusterdiensten aangeboden rapporten zijn soms van zeer grote waarde en dienen derhalve met evenredig grote zorgen als onze buitenlandse collegae daaraan besteed hebben, behandeld te worden. Maar al te dikwijls laten wij na gehoor te geven aan hun verzoeken om commentaar of aanvulling. Ze worden door een case officer in een duistere hoek van zijn kast gedeponereerd en komen dan vaak niet eerder te voorschijn dan wanneer hij voor hij met vakantie gaat zijn kast gaat opruimen. Deze handelwijze zou bij onze buitenlandse zusterdiensten de indruk kunnen gaan wekken dat wij voor hun studies geen belangstelling hebben. Zij zouden kunnen ophouden met ze ons toe te zenden, waardoor waardevolle achtergrondkennis verloren zou gaan.

33

Aan: P.H. BVD
Van: H.K.O.

Hierbij een rapport van de heer Visser van deze afdeling n.a.v. het mij toegezonden ontwerp betreffende een evaluatiesysteem. Met de inhoud van zijn rapport kan ik mij geheel verenigen, terwijl ik er nog het volgende aan toe wil voegen:

Door de heer Visser is indertijd een studie samengesteld getiteld "Het inlichtingenwerk van de B.V.D." Deze studie gaf de grondslagen aan waarop, naar het oordeel van de samensteller, het inlichtingenwerk dient te rusten. Dit geschrift was niet een theoretisch bedenkensel voortgekomen uit een brein dat van de praktijk niets afweet, maar de weergave van de praktijk in andere landen, getoetst aan de studie in eigen land. Dit geschrift is ter goedkeuring voorgelegd aan de dienstleiding, die het naar alle afdelingen gestuurd heeft. Ieder heeft er zijn goedkeuring aan gehecht (althans geen principiële bezwaren kenbaar gemaakt) en daarna is deze doctrine de basis geworden voor de instructie over dit onderwerp. In deze studie is een evaluatiesysteem uitgewerkt (waarvan zoals de heer Visser terecht opmerkt de evaluatiecode slechts een onderdeel is). K.O. heeft jaren aangedrongen op een goede evaluatie, heeft dit onderwerp bestudeerd en geeft er instructie over, maar wordt tenslotte maar ten dele gekend in de vaststelling van een "systeem" voor de eigen dienst en verbindingen. Weliswaar is er het een en ander overgenomen van de K.O. suggesties m.b.t. dit onderwerp; toen echter het ontwerp besproken werd met degenen in onze dienst die allereerst met deze evaluatie te maken hebben, was de heer Visser daar niet bij. Onnodig te zeggen dat zoiets voor de betrokkene zeer ontmoedigend is, waar hij zijn beste krachten gegeven heeft aan dit onderwerp, tenende een zo goed mogelijke praktische invoering te bevorderen. Ik moge U daarom verzoeken het door hem voorgestelde m.b.t. dit onderwerp alle aandacht te besteden en hem in te schakelen bij de redactie van het rondschrijven aan de Politieverbindingen, alsmede bij de instructie die 30 September a.s. hierover aan de inlichtingendiensten van de grootste gemeenten gegeven zal worden.

12 September 1955

34

AFSCHRIFT

Aan : H.B.

Van : HKO

Betr: door B VI/VII opgemaakte appreciaties van bepaalde bewegingen.

De mij toegezonden omschrijvingen van een aantal bewegingen geven mij aanleiding tot de vraag welk criterium eigenlijk aangelegd is m.b.t. het begrip "politiek extremisme". Het K.B. van 8 augustus 1949 dat te beschouwen is als de formele grondslag van onze dienst, vermeldt: "het inwinnen van gegevens omtrent extremistische stromingen". "Extremistisch" moet hier vanzelfsprekend opgevat worden in de zin van "politiek extremistisch", maar dan blijft de vraag wat hieronder dan wel te verstaan valt.

In de opleiding is deze vraag als volgt beantwoord: "Onder politiek extremisme wordt verstaan elke beweging die op enigerlei wijze een gevaar inhoudt voor de veiligheid van de Staat". Deze veiligheid wordt niet alleen bedreigd door een beweging die de revolutie als het middel ter bereiking van het doel beschouwt (het communisme) maar ook door een pacifistische en anti-militairistische beweging die eenzijdige ontwapening stelt hoven een met het oog op de veiligheid van de Staat noodzakelijk te achten weerbaarheid. Al lijkt deze opvatting van het begrip "politiek extremisme" wat ruim, toch geloof ik dat we deze niet enger kunnen nemen en zeker niet slechts kunnen beperken tot het criterium van het aanwenden van onwettige middelen ter bereiking van het doel. In deze ruime opvatting moet natuurlijk plaats zijn voor een rangschikking naar graden van extremisme, zodat b.v. pacifisme en communisme niet over één kam geschoren worden.

Op grond van het bovenstaande zou ik enkele opmerkingen willen maken, welke tot doel hebben duidelijk te maken hoe nodig het is m.b.t. het begrip "politiek extremisme" tot een bepaald criterium te komen.

De laatste zin van de omschrijving van "Kerk en Vrede" eindigt: "Van politiek extremisme is geen sprake". De consequente toepassing echter van de beginselen van Kerk en Vrede betekent een aantasting van de weerbaarheid en dus ook een gevaar voor de veiligheid van de Staat.

Bij "Jehova's Getuigen" wordt tenslotte opgemerkt: "Haar aanhangers leveren geen gevaar op voor de veiligheid van de Staat". Indien Jehova's Getuigen hun zin zouden krijgen, zou er in Nederland geen strijdmacht zijn. Schuilt hier geen gevaar voor de veiligheid van de Staat in?

Bij de Stichting "Alle Hulp aan Ambon" wordt gesproken over een "Extremistische instelling". Bij de "World Movement for Federal Government" van "extremistische gezindheid". Bij "Morele Herbewapening" van "een extremistisch karakter".

Bij de "Groter Nederland Actie" wordt als criterium van "extreem" gesteld: het gebruik van onwettige middelen.

Bij "Activeringswerk Geestelijke Weerbaarheid" wordt over "staatsgevaarlijke activiteiten" gesproken.

De laatste zin van de omschrijving van de Vrijdenkersvereniging "De Dageraad" houdt m.i. een tegenstrijdigheid in.

Een vereniging krijgt zijn kleur door de leden. Indien nu vele links-extreme leden er hun plaats in hebben gevonden, hoe kan dan de kleur van de vereniging als zodanig daardoor niet beïnvloed worden?

De Algemene Nederlandse Vredesactie wordt "radicaal pacifistisch" genoemd. Is dit ook niet politiek-extremistisch?

De noodzakelijkheid van een duidelijk criterium m.b.t. het begrip "politiek extremisme" komt m.i. wel heel duidelijk tot uitdrukking in de laatste alinea van de omschrijving van de "Federe~~at~~tie van Vrije Socialisten". Hoewel de F.V.S. het geweld als middel tot bereiking van haar doel verwerpt, is een zeker extremisme haar niet vreemd, daar zij radicaal tegenstander is van de bestaande maatschappelijke orde en in haar blad de haat daartegen regelmatig aanwakkert. Hoewel van de aanhangers geen regelrechte acties tegen de staat te verwachten zijn, kunnen zij toch niet als geheel betrouwbaar worden beschouwd.

Gaarne zal ik van U vernemen of er een criterium, in de zin als hiervoor bedoeld, bestaat.

8 juli 1955.